IO. AN. BAPTISTAE
CAMPEGIO EPISCOPO,
BARTH. RICCIVS.

S. P. D.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

GRAVE est Campegi, cum quis alteri debet, quo debitum soluat, is parem nō habet facultatem: multo uero etiam grauius, cum nullo prorsus modo est persoluendo. siquidem reddere beneficium multo magis tenemur, quā dare. des enim, nēc ne, in tua situm est uoluntate: qui uero acce-
pe[illegible] si eius probe memor sit, indignus est (ut omittam, quod multis etiam peius obesse non posset,)

in quem iterum conferatur. qua debitione, atque remunerandi ratione ego tibi iampridem ualde obstrictus sũ. audio enim de multis, ijsq; doctiss. uiris, in primis autem de Robortellio uiro in optimis studijs omnium Iudicio præstantissimo, te mea scripta & cum summa animi delectatione legere, & minime ieiune, ac frigide commẽdare: separatim autẽ, (præter uniuersam scribendi facilitatẽ,) id illis tribuere, ut quæ ætatis nostræ sunt Latine dicenda, quæ propè innumerabilia sunt, hæc à me ita ad ueterum rationem dici, ut parum ab ipsis Latinis distare uideantur. Quod quoniam ab eo uiro, quem

optima cum rerum cognitione, tũ etiam ſummo iudicio præditum eſſe, neq; id, niſi ex animi integritate dicere, ſcirem, in me proficiſceretur, admodũ, (ut uere fatear) lætabar. rebar enim fortaſſe ita eſſe, atque quod à me nõ faciebam, aliquid eſſe me, ut tuo prudẽtiſſ. atque fideliſſ. iudicio crederẽ, facile adducebar. Pro qua mea sũma cum uoluptate, tum etiam minime uulgari laude, tantum tibi debeo, ut, cum multa etiam retulero, ſemper tamen multo plura, quæ referre debeã, relinquantur. neque enim cum idem de tua ingenua educatione, de tuis optimis ſtudijs, de tua in omnes homi-

humanitate, de tua in egenos, quod tuæ propriũ est personæ, charitate, atque de cæteris tuis egregijs uirtutibus ea dixero, atque prædicaro, quæ omnibus constant, atque pleno ore commendantur: fortasse alijs minime ingratus uideri potero, qui in laudando mutuo tecum faciam, mihi certe non satisfecero. Quare ut ad hæc de meo quoque, siquid possem, adderem, hanc pusillam, quã tibi referrẽ gratiã, quãdo quod maxime cupiebam, maiorem, atque tuo merito dignum nequiui, ex meis studiis decerpsi: id autem est, ut quos quatuor mearum epistolarum libros superioribus octo addere,

atq; edere statui, eos tibi gratissimo animo inscriberem, atque dicarem. Nisi tamen in hac quoque parua referenda gratia, magis nouum munus à te accipere, quam ueteri gratiam referre, uideri possim. quãdo ista tui nominis inscriptione multo plus dignitatis meis scriptis, quam tibi ex eorum dedicatione relatæ gratiæ euenire possit: spero tamẽ cum, quæ tua summa bonitas est, tum etiam bonorũ uirorum iudicium, fore, ut magis quo animo hoc fiat, quam quanti res sit, spectes. Cætera quidem, quæ in re uersantur, aut materia, aut artificium, haud illa quidem contemnenda, atque in paruo pre

tio ſunt habenda. ſed ea tamen ut externa ponderantur. animus uero is eſt, quo totius muneris nobilitas illuſtratur. Sed utcunque ſit, aut accepti beneficij gratia, aut eius ipſius gratiæ condupli cata ratio, in eam ego partem accipio, qua quid in optimam acciperem. neque enim cui plurimum debeam, multo etiam magis debere me, unquã pigebit. Habe igitur Præſ. ampliſſ. quatuor mearum epiſtolarum libros, hoc eſt eorum ſcriptorum, quibus te maxime delectari dicis, ſub tuo nomine editos, ſi non relatæ tui ueteris officij, ſaltem acceptæ nouæ gratiæ loco, meq́, de quo antea tua ſponte

tam honorifice loquebaris, nunc tui ob singulares tuas uirtutes studiosissimum, in tuorum numero aliquo habe. Vale. XV. Kal. Ian. M D L X I I.

INDEX EORVM QVIBVS SCRIPTAE SVNT EPISTOLAE.

A

Andreæ Cornelio Card. 73
Angel. Angelinio 78:
Ant. Ferrario 85
Aonio Paleario 67
Alber. Lollio 69
Aloysio Durellio 97
Ant. Ferrario 99

B

Benedicto Manzolio 33:
Benintendio 40
Bergontio 40
Barth. Bertonio 44
Barth. Caualcantio 49
Bapt. Ramnusio 76
Bapt. Zauarisio 85
Bapt. Bouio 85:
Barth. Salio 86
Basilio Milanio 68

C

Carolo Austrio. ph. F. 1

Camillo Paleotio 5:
Camillo filio 24

D

Dario Bocarinio 68
Duob. Philipp. 79

F

Franc. Bolognetio 15
Fabricio Resecio 33
Franciſco Cornelio M. Ant. F. 45
Franciſco Rachio 82
Franciſco Robortellio 70

G

Georg. Cornelio 73

H

Io. Bap. Campegio 3
Herc. Maluetio 5
Herc. Ateſtio Taſſoniano Alf. F. 47
Hieron. Rauanio 83
Honorio Stellæ 75
Hippol. Zaffaleonio 100

I

Ioan. Antonio Locatellio. 12
Iacob. Inuitio 32

Iacob. Rufinio 42
Ioan. Rondinellio 45
Ioan. Celafalio 47
Ioan. Martino Peregrinio 78
Ioan. Antonio Rondinellio 83
Iac. Sorbio 84
Ioan. Vitrianio. 101

L
Laur. Gamba. 25
Lucio Paganucio 41
Laur. Frizzolio 63:
Laur. Ochio 67:
Lazaro Sabellio 70
Lanfranco Gypsio 74
Laur. Frizzolio 101

M
M. Tullio Beroio 16
M. Ant. Cornelio 75
M. Antonio Gambaronio 99

N
Nicol. Zanellio 80

O
Octauio Abiosio 86

Petro Mercantio 31:
Pompilio Amaseio 46:
Philipp. Carolo Gislerio 74
Paul. Ramnusio
Philipp. Braschio 79:

S

Syluio Bertolaio 15
Sebastia. Regulo 17
Seraph. Iacobeio 32:
Sperono Speronio 42
Syluio Antoniano 50
Sulpitio Tombesio 71

T

Thomæ Cuspio 3
Thomæ Mustio
Tonamanio 66
Tyresio 101

V

Vincentio Cartario 71

BARTH. RICCII

LVGIEN. EPISTOLARVM

LIBER PRIMVS.

CAROLO AVSTRIO PHIL. F.

HISPANIAE PRINCIPI.

BAR. RICCIVS.

S. P. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VOsunt Carole, Pr. *Amplißime quibus homo erga hominem maximè afficitur; tacita naturæ vis alterum. Virtutis nobilitas alterum. Multi enim sunt, qui naturali quadam propensione, primo aspectu ad alij bene cupiendum facilè adducuntur; contrà verò non pauciores, qui, ut quosdam semel viderint, eos libenti animo videre non possint. Virtutis verò quanta vis sit ad eos, in quibus est, amandos, qui non norit, indignus est, qui ab ullo ametur. Horum ego utroque ita in Carolum Cæsarem Auum tuum viuentem afficiebar, vt*

A paucis

paucis concederem, qui id ardentius facerent. Quarè etiam, quoties ijs sermonibus, qui de eius egregijs factis inter homines (ut fit) haberentur, aut casu interessem, aut etiam dedita opera eos instituissem, huius partes semper enixe tutabar, in quo conflictu, ut ille suos, ego meos aduersarios semper frangebam. Nunc verò cum is fœlici ter decessisset, meum esse duxi, ut in mea erga tantum Imperatorem sententia permanens, quẽ viuum tantum amassem, eius quoque mortui me moriam piè colerem; hoc est si in eius funere res ab eo prœclare gestas, commemorarem, quandò laudarem dicere, hominis esset insolẽtissimi. itaq; feci. Sed quid ego me feciſſe dico? qui pro earum multitudine vix milleſimam partem attigisse videor? quis enim tantus stylus? quod tantum eloquentiæ flumen? quæ tanta Orationis vbertas, atq; dicendi copia est, quæ Caroli Cæsaris facta illustria vel longis voluminibus enarrare posset? Sed quicquid id fuit, quod ego attigi, cum id in hominũ manus exire cuperem, atque eorum in primis, qui eadem animi affectione in illum, & fuissent viuum, & essent etiam mortuum; tu mihi unus omnium usu es Carole Pr. cui non solum hanc meam laudationem legendam, mitterem, sed eam etiam hoc suo in uulgum publico exitu, reuerenter dicarem. nemo enim (uno Philippo Patre tuo semper excepto) qui, quàm ipse facis, illi propius

pius accedat. neque est, qui laudes alicuius libentius audiat, quàm qui cum earum maxima pars, ut huius tecum fit, communicetur, præsertim ista ætate, quæ omnibus optimis opinionibus imbuenda est. etsi me non præterit, quàm tua quoque sponte, ad omnem summæ gloriæ amplitudinẽ erectus sis: cum tamen in maiorum tuorum gloriam aut legendo, aut audiendo intueberis, non dubito quin multò ardentius ad eam consequendam, inciteris. At Ricci (quispiam hic) tu quidem in Cæsare Carolo excolendo ualde commendandus es, qui enim solem lucere negant, eius lumen, qui uideant prorsus indigni sunt, neque fortasse improbandus, si cum multis alijs tuum istũ in eum animum hoc quoque modo palàm testari uoluisti, in eo uerò quod cum Illustriß. Principe Homuntius, atque senio confectus, neque illi quicquam ante, uel de nomine cognitus, tam familiariter agas, uide ne parum considerati sit uiri. At ego, cum eius Regijs uirtutibus, tum etiam illa natura, quam omni humanitate, comitate, facilitate conditam esse audio, fretus, tantum abest ut in hac mea animi erga illum ingenua significatione quicquam honestæ accusationis, pertimescã, ut etiam sperem, huic meæ Orationi non parum ponderis, atque ornamenti accessurum, cum ille illam cum sui similib. principib. Pr. cõmunicarit. hoc illi. Nunc ad te redeo. si quid est omninò Caro-

le, quod mihi in hac re dolendum sit, illud qi udem est, quod Orationis granditate (ut par fuit) Cæsaris Caroli Aui tui rerum gestarum magnitudinem æquare non potuerim. equidem omne studiũ atque omnem operam adhibui, quantaque in me fuit (si modò ulla est) dicendi facultate, atque virtute contendi, ut id assequerer. Sed quis tantum eius tubæ sonitum? quis Armorum terrorẽ? quis militarium tormentorum tonitrua? quis Præliorum honorificos concursus? quis fluctuum ingentes fragores? quis Bellorum ipsorum fulmina? quis reliquorum factorum summam eius animi altitudinem dicendo æqueret? immò vero quis tantus Orator reperiri posset, cuius oratio vel ad horum quoduis non languesceret? non concideret? non deficeret? quicque cum omnia omni orationis ornatu collaudasset; frigidè tamen, ieiunè atque languidè non landasset? Ergo ego in hoc quoque parum consultè feci, qui id ausus sim, quod assequi minimè quirem. Sanè quidem, sed quid facerem? meo illi desiderio vim facere non potui: vicit me animi mei in illum naturalis affectio; ut quicquid possem, quandò quod vellem, nõ liceret, non omitterem: quanquàm in eo socios habere præstantiss. viros, qui hoc quoque ausi sunt complures, multò leuius erratum meum facere potest. Neque postremò cuiquàm vetitum est, quia solem interius intueri nõ possit, ne eius quoq;

lumen

lumen longè lateque fusum intueatur: ut ego qui orationis meæ aciem ad eius virtutis splendorem prefractam esse sentirem, hæc tamen, quæ tibi de illo mitto, ex eius aliquo numine meo stylo persequi non diffiderem. Habe igitur Pr. Amplissime quæ de Caroli Cæsaris Aui tui eximia laude strictim à nobis percursa sunt. cætera à cæteris (si tamen hoc ipsi illa assequi poterunt) & maiori dicendi copia pertractata, & omnibus oratorijs luminibus ornata, atque distincta interea expectans. Vale.

B. R. IO. BAP. CAMPEGIO. S. D.

VTINAM ita esset, quemadmodum Robortellius tuus de nostris scriptis tibi retulit. omnes enim, qui hodie scribendo nomen aliquod sibi confecerunt, facilè superassem. Sed id tum cum amicitiæ nostræ, tùm optimæ naturæ suæ magis, quàm quòd ea eius generis sint, quæ à tanto uiro tantoperè laudentur, dedisse excuso. is enim à me tuo nomine mearum epistolarum, quæ istic sub prelo sunt ad octauum librum, uolumen petijt, idq; te ualdè cupere significans: cui ego statim rescripsi, atque unà simul meo impressori scripsi, ut earum eam copiam, quam uelles, tibi faceret. equidem, ut opus absolutum esset expectabam, postea

steà, si in primis, quibus illud misissem, non esses, certè in postremis non fuisses: tametsi ego meæ scripta magis à mediocriter instructis, quàm à tui similibus elegantiss. uiris legi malim. noui enim tuum iudicium uel ab eo tempore, quo te Bonamicus noster domi tuæ cum fratre tuo maiore natu in hisce nostris studijs institueret. cùm rò posteà Venetijs, multò magis. Patauij uerò, ubi cum ætate, tùm etiàm optimis studijs auctior factus es, quid omnibus Bonamicus dè tuo ingenio referret, optimè recordor. Sed tua tamen humanitate fretus id libenter feci, qui dè nullo, nisi modestè loqueris, & si quid in eorum scriptis desideras, id tibi soli desideras. Habe igitur volumẽ, quod petis, integrum, cũ opus erit absolutum, minime desideraturus. Vale.

B. R. THOM. CVSPIO XL VIRO. S. D.

VAM ego in amicis meis cõmendandis Q. *sim diligens; quaque id meliore de nota facere soleam, planè scis. in hoc uno tamen Fuschinio tibi comendando, cum omnia fecero, quibus tibi commendatissimus sit, eum uulgariter commendasse uidebor, tot enim, ac tantæ necessitudinis causæ inter nos intercedunt, ut nisi, quod petimus, nobis obtinebis, minime*

me mihi sim satisfacturus. meus, primum, ciuis est. hoc est, cuius gloria mecum quoque cum cæteris ciuibus communicatur. Ciuitatis vero coniunctionem vicinia, atque eadem sacra coniunctionem efficit. huc accedit, quòd ego non solum eius suauiß. consuetudine, sed in iure etiã optimo iam multos annos vsus sum consilio. Verum singularis eius integritas, quæ multis, ac magnis in rebus sæpius perspecta est, cur ego hunc tanti faciã, maxima est causa. Hic ab amicis suis, se eorũ opera in ijs prestantiß. iuris consultis, qui vobis multi propositi sunt, ex quibus postea diligatis, quos causis publicis dijudicandis preficiatis, esse adnumeratum, atque in eorum albo descriptum, fit certior. quorum cum amicissimi erga se animi operam, tum vestram etiam tantam dignitatem omnium sibi gratissimam accidisse, ut demonstraret, omnibus eorum, atque cæterorum amicorum commendationibus in eam incumbit: meque per vnum in primis, quem apud te, atque aliquot etiam tuos collegas plurimum valere iam pridem nouit. hunc igitur tibi nunc, paulopost cũ alijs hanc eandem illi operam daturus: non quantum eius virtus postulat, quæ omnibus per se cõmendatissima esse debet; sed quantum mutua, atque summa inter nos beneuolentia me facere cogit, commendo. Habebis virum in causis dhudicãdis exercitatiß. qui primum, idque admodum ado

lescens Ferrariæ quæstionum, postea Regij Lepidi prouocationum iudex fuit: quibus absolutis sub Strotio Gubernatore totum illud tempus iudicauit. Ferrariam rediens prouocationi iterum præficitur. Carpensem postea, deinde Regiensem præturam gessit, nunc vero totius Ferrariensis Ditionis cæterorum iudicum (quem sindicatum dicunt) animaduersionem, cum publica feudi interpretatione, feliciter pergit exercere. Sed (quod familiam ducit) æqueß: Iud: quemque nullis reus aut precibus, aut premijs à recto iudicio sit, vel quantum pilus est, deducturus. quibus bonis etsi scio iam tibi, ut tui simillimum, hunc iam valde commendatum esse, tamen, ut aliquid ipse quoque addam de meo. præter hoc de eo verißimum testimonium, te rogo, ut animum tuum, quem video virtute ipsa in hunc satis incitatum, mea quoque causa etiam incitatius urgeas, atque ita cum Palleotio, atque Bolognetio agas, ut noster omnino in ijs decernatur. nullam enim in hac commendatione excusationem accipio. Pro quo tuo isto summo beneficio, promitto tibi, cives tuos nunquã satis dignas gratias tibi acturos, atque etiam habituros. me vero, si quid tibi amplius debere possum, id aut hac una ratione, aut nulla alia debiturum. Vale.

B. R. HERC. MALVETIO XL. VIRO. S. D.

AGIS tua singulari humanitate, quàm nostra ulla veteri consuetudine, qui vix semel, atque iterum ad Biuilaquios tuos collocuti sumus, hoc, quod facio, adducor vt faciam. satis enim mihi arbitror futurum, si quod à te contendam, honestum, atque pro honesto viro me petere, tibi comprobaro. Ego Malueti ualde laboro, vt Fuschinius vir optimis moribus præditus, neque inter iuris consultos postremus; vnus ex ijs quibus vos (vt dicitis) rota conficitis, decernatur. Scio cumplures vobis opt. viros, iuris autem consultos peritißimos esse propositos. sed noster quoque cum ijs facile numerari potest. Quare ego hunc tibi, multisq; alys, vt suos alij alijs, commendo: in qua nostra petitione optimos suffragatores habemus, gratiosos viros, collegas tuos; verũ si tu te quasi institutę petitioni ducem, atq; gubernatorem adhibebis: non dubito quin primi renuntiemur. Scio quantum in isto XL. virum collegio valeas, ac quanta auctoritate in vniuersa sis ciuitate. Vnum mihi tantà in hac cõmendatione mea deesse videtur. vt antiquior, atque frequentior vsus inter nos intercedat. Verum cum illum cum vniuersa

uersa mea Ricciorum familia, quæ tota tibi addicta est, habeas, mecum quoque vt habeas, oportet. tametsi non hoc tantum nostra, aut cuiusquã gratia peto quàm, Fuschinij ipsius summæ integritate, atque in iudicando veteri usu, ac scientia fretus postulo. quod si (ut spero) impetro, promitto tibi, fidemque meam obstringo, te nulli unquàm meliori, atque prudentiori viro, atque etiã magis grato operam, ac studium tuum præstitisse, breui esse cogiturum. me vero tibi ita obstricturum, ut qui tibi omnibus officijs obligati sint, nihil ijs maximæ debitionis sim concessurus. Vale.

B. R. CAMILL. PALEOTIO XL. VIRO. S. D.

VM ego Bononiam multis de causis proxime uemissem. nihil eorum, quæ domi constitueram, istic agenda, rectè mihi processit; omnia enim, aut aduersa accidere, aut saltè vt volebam, non facile euenere. vt etiã in leuioribus negotijs fortuna hominem ludibrio habere nõ negligat. in ijs autem id quoque mihi aduersum accidit, quòd te in vrbe non offendi, neque illos etiam quinquaginta dies, quibus ego istic mansi, tu unquàm interea peregre domum redisti. tecũ enim mirum in modum esse cupiebam, nam cum abhinc quadraginta annos, plus minus, Camilli Paleotij

Paleotij gẽtilis tui præstantissimi uiri, cuius nomen tu fortasse refers, duo præclara poemata, utraque heroico uersu scripta, legissem, alterum quod ipse in Virgiliana (ut dicunt) prælectione, alterum Ouidiana ex publico loco recitasset, ita ea mihi tum argumento, tum scriptionis dignitate probata sunt, ut auide postea semper expectarim ut hæc aliquando tandem alicunde in uulgus exirent. Cuius mei desiderij tamen nunquàm compos sum factus. Quinetiam interdum subueritus sum, ne aut aliquo malo fato perierint, aut, quòd ab improbis fieri solet, aliquis sibi ea interuerterit. de quibus, quid factum esset, de te facile scire posse sperabam. Quod meum desiderium. M. quoque Tullio Beroio optimo ciui tuo exposui. quinetiam Virgilianæ argumentum illi totum explicaui. hoc autem eius erat initium.

,, Iuerat Imperio magni genitoris opacam
,, Vmbrarum in sedem, & latè squalẽtia regna
Interpres diuum. hæc pauca mihi tãtum hæsere. Quæ carmina, atque etiam reliqua (non enim arbitror tantum uirum hæc sola scripsisse) si apud te sunt, miror, quòd non uideas, quàm diu in hominum ignoratione iaceant, tam diu cum illis & eius, & tua, & uniuersæ Paleotiæ gentis ingentem gloriam iacere. Si uero penès quempiam tuorum conduntur, tua eadem cura esse debuit, ut inde quoque in uulgus eruerentur

tur. Quod meum desiderium, vel etiam si meum, consilium, si tibi nimis familiare videbitur. Tuam humanitatem, quā ab omnibus prædicari audiebam, quaque ego fretus ita tecum egi, excusabis; aut si quicquam omnino in me accusare uoles, meā summam erga eius viri vel manes ipsos benevolentiam accusabis. qui hac mea cupiditate nihil aliud, quàm eius gloriā, quid enim memoriam dicam? ex inferis in hac lucem eruendā esse cupio. Vale, ac cuspio collegę tuo meo nomine plurimam salutem dicito. Ferrariæ XVI. cal. Decemb. M D LVII.

B. R. CAMIL. PALEOTIO. S D.

CONSTITVERAM, quod nunc per literas tecū ago, breui me corā esse factu rū. sed cum meum istuc aduentū aliud ex alio incommodum differre pergeret, ne diu tacendo meam gratissimam naturam offenderem, Tuam autem summam humanitatem contemnere viderer: malui hoc modo neutri deesse, quàm diutius expectare, dum facultas daretur, ut corā utrique satisfacerem. quæ tamen si detur, nō eam non auide arripiam: vt hoc meum officium multo etiam pluribus præsens renouem. Ego te Paleoti iam in eo amicorum numero, qui mecum omnibus necessitudinis causis coniuncti sunt, faci

le

le numerare possum, quando meis veteribus amicis nouus amicus neque beneuelentię, neque officij quicquàm concedis. Dij boni quid amicius, aut magis beneuole à quoquam eorũ, qui mihi in intimis sunt. quàm quod tu proxime facis, rescribi posset? nam ut omittam, quòd nullum mei laudandi finem facis, quæ laus, quoniam à laudatissimo viro proficiscitur, mihi ut gratissima accidat, necesse est; atque unum illud tantum recẽseam, quòd me tam familiariter accusas, qui vel te absente, quibus multis diebus Bononiæ fui, tuorum hospitio non sim peramice usus. quam tuam liberalissimam accusationem, etsi mihi iniquam, qui te ac tuos tantum propter singulares virtutes vestras amarim, præterea vero nihil, neque usus, neque verborũ inter nos interceßisset, quoniam tamen summi amoris, atque humanitatis erga me tuę est plena, non possum, non valde probare, atque vehementer amare. Quem meum errorẽ (ita enim meam modestiam tua liberalitate appellas) vt dedita opera corrigam, non solum mones, sed etiam rogas. quòd ego me facturum tibi recipio. cum ut ad animi coniunctionem hospitij quoque necessitudo accedat. tum etiam, ne ingratus videar, si tuã tantam liberalitatem toto non accipiam animo. non enim illum minus grate facere arbitror, qui accepti beneficij nullã gratiam refert, quàm qui benigne oblatam non

accipit

accipit. Quid vero, quòd in Camilli patrui tui versibus tuo quoque officio meam expectationem superasti? nam cum ego illos tibi ad gentis tuæ gloriam edendos tantum hortarer, tu mihi eos de scribendos curasti: ut quoad eorum exemplum cũ cæteris publicè communicaretur, hoc ego meo interea priuato perfruerer. neque totum solum, de quibus, ego tecum agebam, exemplum mihi misisti, sed ad maiorem tuæ erga me beneuolentiæ significationem, Epigrammata ijs quoque addidisti. Quòd vero me rogas, ut quid ego de omnibus sentiam, id ad te libere perscribam, atque etiam, vbi videbitur, emendem, atq; corrigã, respondeo. Hoc quoque magis tuam singularem humanitatem præseferre, quàm ad meam eius rei scientiã pertinere. Equidem Paleoti tantum in eo scriptorum genere profeci, quantum qui ea cæteris explicant, non autem quantum, qui natura ad illud exercendum, & nati, & facti sunt. quos nihil latere potest, in quo aut quid vicij, aut virtutis insit. Si quid ego tamen in docẽdo ex eius (vt fit) artificio, atque virtute detexi, id, ut in isto tuo desiderio depromam, omnem operam dabo. sed non eo, vt in illis quicquam corrigam, verũ, ut tuæ honestissime petitioni obsequi voluisse, videri possim. Primum igitur in eo genere versuum, quæ Epigrammata appellantur. quibus cũ de amoribus suis, tum etiam amicorum varie lu-

dit,

dit, pictorem rudem imitari videtur, qui hominis formam, quam aut ex aliquo optimo signo, aut mente sua etiam meliori sibi conceperit, primis suis penicillis in suis tabulis effingere conatur, quod quidem suis optime diductis lineis facile facere poterit. sed suis certis coloribus ad virum eam nondum exprimere didicerit. ita iste tuus in primis suis carminibus faciendis ludere videtur. qui nondum polite, atque suis luminibus carmen suum illustrabat. vt vero multas tabellas experiẽdo confecit, ac naturę longum usum adiunxit, optimus omnium rerum imitator est factus. vt in heroico, in quo omnes colores, omnem artem. omnem dignitatem. omnes splendores consumit. Tria sunt in quibus omnis scriptor versatur. Inuentio. inuentorum apta dispositio. elocutio. hęc omnia in illo splendide florent. mirus enim si quis alius, est in inueniẽdo. in dispositione, caue quic quàm eo compositius videas, aut in quo planius perpetuum filum seruetur. in eius viro dictione omnia veterum lumina elucent, omnes virtutes extant. Grandiorem poeticam orationem efficit Epitetum, aut proprium, aut aliunde quasi mutuo sumptum. Translatio, imago, comparatio in magnis poæte ornamentis ponuntur. breuitas cum res postulat auditorem recreat, cum etiam suo loco copia spatiatur, eius animum mirum in modum oblectat. rem ita enarrare, vt ante oculos

los geri videatur, summa scriptoris laus est. in decoro verò seruando, hoc est à natura nusquam discedere. videre quid deceat, quid non. idq; optimè præstare, non solũ in præstantiorib. scriptis, sed etiam in scena maximam laudem tulit. Vnus postremo proprius est poetæ numerus, quo uno cũ auditoris aures maxime permulcentur, tum se poetę laus conciniſſime extollit. quæ omnia ita nõ ster (quid enim semper tuus dicam?) sua certa possidet, ut ex eorum virtute perfectam sibi compositionem conficiat. Recordor me iam ab hinc multos annos Andreæ Nauagerio homini doctiß. sed in primis summo iudicio, huius heroicum Virgilianum legisse. is adolescentem istum admirabatur. mireque commendabat. Sed illum terris Dij inuidere, itaque nobis illum nimis cito sibi eripuere: nam si huic in tot bonis unus vitæ cursus longior, qui multis bestijs in hominum forma datur, concessus fuisset. veteres Virgilios ætati nostrę representare potuisset. Sed ita est. mortem optimum quenque celerius rapere, ignauiores contemnere. atque, ut in sua ignorantia longißime dormiant, sinere. Sed ut ad me tandem redeam. Ego mi Paleoti pro isto tuo, quo me patrio prosequeris amore, summa te obseruantia colam. in qua, ut te cum cæteris tui similib. superem, omnia conaturũ polliceor. pro tuis autem versib. opus meum tibi de imitatione mitto. in eo quidem

inferior,

inferior, quòd tui versus mihi soli sunt missi, meum autem opus tibi cum cæteris omnibus iam pridem communicatum habes. Vale.

B. R. CAM. PALEOTIO XL. VIRO S. D.

QVONIAM *virtus ipsa, in quibus perfecta sit, eos sua sponte valde commendatos efficit. neque ijs præterea quicquam alienum opus est ad omnia impetranda. vt qui omnibus per se dignissimi sint. ego vt amici mei in omnibus rebus integritatem, in iudicando vero summam scientiam cum summa æquitate coniunctam ostendero, satis huic meæ commendationi fecero. Io: Bapt. Fuschinius vir summa integritate preditus, atque in vtroque iure optime institutus est: quique domi, foriſque multos magistratus integerrime gessit. in quibus Carpensis, atq; Regiensis præturæ æquitissime sunt absolutæ. nunc vero Ferrariæ non solum de cæteris iudicib. (quem Sindicatum dicunt) æque iudicare, ac Feudum publice interpretari pergit: sed cum, quæ multa huic quotidie priuata compromissa, tũ etiam quæ à Prin. ipso minime vulgares causæ deferuntur, pari æquitate componit, atque iudicat. in vna vero vera religione (quod maxime ad rem facit,) colenda, vir est probatiss. sed ne*

te pluribus teneam, ac rem vno verbo tibi absoluam, antiquæ vir est & fidei, & bonitatis. Hæc sunt, quę ego tibi de Fuschinij virtute cum pollicitor, tum etiam fideliter sum præstaturus. Hic in eorum præstantiß. virorum numero conscriptus est. ex quo ipse cum cęteris XL. viris collegis tuis rotæ (quod dicunt) iudicum numerum estis posthea confecturi. Ego Paleoti si mea causa à te peterem, vt in hac petitione illi adesses, continuo per Camilli patrui tui clarissimi viri, cuius tu & nomen, & prudentiam refers, sanctiß. cineres te obtestarer. deinde per nostram. quam scis pauloante incęptam esse, amicitiam omnibus precibus orarem, vt eam hoc vno officio, quasi optimo fundamento communires, atque fulcires. adderem singularem humanitatem tuam, qua me domi tuę accepisti, ac propè hospitij religionem interponerem. postremo, quę in me non leuia officia contulisti, vt ea in Fuschinij petitione cumulares, te etiam atque etiam rogarem. Sed quoniam vna virtus agitur, eaque per se satis commendata est, ijs præsertim, qui ea quoque maxime sint pręditi: vnum ego tantum agam. vt, si quid in ista tua suffragatione, aut animo tuo, aut Fuschinij virtuti, aut diligentioris studij, aut ardentioris curę, adiungi potest: id mea summa in te obseruantia, tuaque erga me singulari beniuolentia adiungatur. Quod, etsi id totum cum eius integritati,

integritati, tum tuę virtuti dabis, polliceor tamen, me isto tuo officio ita tibi in perpetuum esse debiturum, vt si id mihi soli dedisses. neq; alia causa, quàm mea solius, id mihi si concessisses. De Fuschinio vero nihil amplius dicam, quàm, quod ante dixi, eum virum esse, qui viuendi rationes omnes intra rationis gygrũ facile contineat. quique ijs in primis, quos de se optime meritos esse sciat, optime gratus esse didicerit. Vale.

B. R. CAMIL. PALEOTIO S. D.

VT solus Paleoti ex multis tuis collegis, quibus eadem de rescripsi, reliquus es, qui mihi nihil rescripsisti. credo te mecum familiarius agere, ut petitioni meæ magis officio tuo, quàm tuis literis respondeas. nollem tamen (vt fieri solet) eas literas Tabellarij, quæ maxima est, negligentia periisse. quare magis hac ratione has breuissimas ad te exaraui, quàm ut te ad illas rescribendum prouocarem. satis mihi est scire, te illas accepisse. nam si secus accidisset, aut easdem tibi remittendas curarem, aut alijs eandem commendationem renouarem. Vale.

B. R. FRAN. BOLOGNETIO XL. VIRO S. D.

TSI facile sciebam vnis meis literis ad Cuspium nostrum tibi, & Paleotio satisfieri posse, qui ita inter vos, & animo, & sententia conuenitis, ut nihil sit, quod alius velit, alijs non probet: neque vos ita ambitiosos esse, vt nisi vobis quoque scripsissem, petitioni meæ aliquo modo nocuissem: malui tamen utriq; separatim suam quoque epistolam exarare, idq; magis, quia scirem uos mea scripta libenter legere, quàm quod ego, vel omnibus precibus à vobis contenderim, ut mihi, quàm Cuspij vel unico verbo facilius daretis. Tecum igitur nunc Bologneti, paulo post cum Paleotio agam. Audiò non multum abesse, cum noui iudices, quibus publicas causas iudicandas committitis, vobis deligendi sunt, multosque, eosque præstantissimos viros hanc iudicationem esse competituros. in quibus etiam meus Fuschinius adnumeratur. Hic (ne te frustra multis morer. qui reliqua à Cuspio habebis) Is vir est: quem si ipsi pernouissetis, absentem, atq; cætera omnia agentem omnib. sententijs decerneretis. Tamen quia vetus est mos, vt etiã summi viri magistratus quodam modo ambiant, eius amicis, in quibus, ego haud postremus sum, videndum

videndum est. ne quid ei disimus. Quare ego te etiam, atque etiam rogo, vt una cum Cuspio, atq; Paleotio ita petitionem nostram suscipias, ut eā nobis, ut volumus, absolutam tradas. id quòd facillimum spero futurum. quis enim Trib. honestißimis viris. (vt de reliquis Trib. Maluetio, Gislerio, atque Elifantutio nihil dicam) in honestißima petitione suum suffragium non dabit? pro quo isto tuo summo officio Fuschinium ipsum tibi in perpetuum, obligaueris me vero, quem iam pridem obligatiß. habes. etiam strictius deuinxeris. Vale.

B. R. FRAN. BOLOGNETIO XL. VIRO S. D.

VT mihi de Corradij nostri obitu nuntiatum est, multis, ijsque honestiß. de causis grauiter, moleste que tuli, primum, quod quasi alterum filium, qui me parentem pie appellabat, amisi. deinde quod in eo magnam iacturā res literaria fecisse videtur: qui et in elegā ter scribendo, & superiore de loco erudite docendo, eam quotidie nouis scriptis, atque præceptis cumulatiorem reddebat. Postremo, quod vestra Bononiensis Academia tāto viro orbata sit: cui ut parem reperiat, fortasse non facile fiet: nam ad eas literas, quas profitebatur, eius ge-

neris mores accedebant, qui in paucioribus probantur: equidem modestiorem, humaniorem, sanctiorem virum non cognoui, qui nihilo magis moueatur aduersis, quàm etiam lætis, ac secundis rebus faceret: in quibus ne vultum quidem mutabat: eius autem sermo, congressus, hospitium fuere, quæ eius generis moribus optime respondèrent. Sed quid ego eius virtutes tibi cõmemoro? qui eum optime noras, & amaras plurimum? quin quod restat, magis curandum est. Ego Bologneti certo scio istum xl. virum ordinem alium Corradio breui substituturum, quoniam vero mihi in tanto amico adempto prouidere non possum, neque ab eo quicquam nostris studijs amplius sperandum est, ac tantum, quod vobis damnum ex eius obitu accidit, id optime vnde præstari potest: si alium in eius locum delegeritis, in quo eius desiderio mederi possem, par esse duxi, si mihi non deessem. Equidem non dubito, quin multi, ijque doctissimi viri senatui vestro propositi sint, ex quibus is decernatur, qui Corradio sufficiatur: verum si inter eos unus Aonius Palearius, qui Mediolanensibus hanc eandem publicam docendi operam dat, nominetur, ego fidem meam tibi do, fore, ut quicquid de eo decreueritis, modo, quòd cum vestra, atque eius dignitate fiat, id eũ esse optime comprobaturum. Commendarem ego tibi amicum meum quàm diligentissime, roga-

remque, quantum in te esset, efficeres, ut in demortui amici loco vetus amicus meus decerneretur: probaremque isto loco, si quisquam alius, dignissimum esse: nisi scirem te quoque eum valde amare, omnibus vero ex doctiß. atque elegantiß. eius scriptis constaret, vnum Aonium esse, qui cum soluta, tum etiam astrictiori oratione (quod paucis ad hanc ætatem datum est) æque perelegante, atque luminose & scribat, & canat: tamen si quid amori erga illum tuo adiungi potest, id ut mea causa adiungatur, te etiam, atq; etiā rogo: ut quasi hæc mea epistola magis currenti sit calcar, quàm amici commendatio. Maluetio, Ghislerio, Cuspio, Fantutio xl. viris hanc meam epistolam legendam mittes, atq; eos postea meo nomine rogabis, ut in hac causa mihi tecum adsint, ac qua ratione tecum ago, eadem me secum egisse existiment: quod si à vobis impetro, etiam si omnem gratiam vobis referam, semper tamen apud me ea erit integra. Vale. Ferr. No. Sep. M D LVI.

B. R. IO. ANT. LOCATELLIO. S. D.

VM Syluius Antonianius in humanioribus studijs cum eruditione, tum etiam iudicio sit adolescens, qui in ijs æquales paucos pares, in illo vero meminem habeat supe-

riorem, si illum non plurimum diligam, literis iniuriam facere videar. Verùm si horum nihil unquàm attigisset, neque literam nouisset, quoniàm tamen ijs moribus, atque ea vitæ, integritate, quæ ab improbis etiam hominibus suapte virtute laudatur, præditus est, facere non possem, quin eum chariß. haberem, atque eius causa omnia vellem. nunc verò cum hęc omnia simul unà in eo excellant, atq; ità, ut utrũ ars, unde studia, & literę emanarunt, an rectè agendi à natura instituta ratio antecellat, satis constitui non possit: quandò æquè utrunque in eo ad suam summam peruenit: ut quem studia prudentiß. reddant. vitę verò sanctior ratio in probatiß. viris collocet, impius sim, si huic primas, & secũdas, & tertias in amore non defferam. Sed his etiam accedit, quòd propter communia studia, atque summã meam erga illum beneuolentiam, in amore mecum mutuum facit. propter autem ætatem, me eundem, ut grandiorem natu, summo etiam honore prosequitur: qua eius in me ingenùa reuerentia non iàm illum cęteris in amore pręferre debeo: sed eum, quantum me ipsum, amare cogor. Video te expectare, quorsum tàm vehemens epistolæ initium, atque multiplex amici commendatio spectet. Scito igitur, nouo isto bello exorto docendi publicam disciplinam apud nos totam sublatam esse: malo enim hoc fa-

to,

to: non solum arma nobis in manus sumpta sunt, sed libri etiam ex manib. exciderunt: quo uno publico incõmodo multis magnum detrimentũ, Syluio verò maxima calamitas iniecit, cui Madius Philosophus, à quo paternè in Philosophiæ præceptis instituebatur, ereptus est: qui cum cæteris, qui in nostro Gymnasio publicè docebant, dimissus est. sed aliorum melior conditio, qui ad alienos doctores, aut Patauium, aut Bononiam, aut quòuis aliò se conferre potuere. huic uni omnes hę vię pręclusæ fuere, neque hoc ex ulla rei tenuitate, quem amici nunquàm deseruissent, sed ne ab Herc. Principe suo vel tantùm pedem discederet. Sed Deus Opt. Max. qui suis optimè consulit, te quasi dedita opera per hoc tempus nobiscum esse voluit: à quò id si non publicis, saltem priuati muneris habere posset. audio enim te tua sponte illi obtulisse, quicquid, quod multũ est, in te eius facultatis inest, id omne cum illo ad constitutam horam domi tuę fideliter esse communicaturum, quod ut ego intellexi, manus in cęlum sustuli. Deo gratias egi, qui suos prorsus non desereret. tibi vero, quem iàm multò antè à meo Braschio magis amare non poteram, plurimum debere cępi. Verùm si ad tuum istum animum mea commendatione quicquam amplius accesserit, quod erit si non solum susceptã partẽ fideliter illi explicueris, sed quam viam in ijs studijs

cum

cum minus ancipitem, tùm etiam breuiorem insistere debeat, eam illi familiariter commostrabis: multi enim, ut magnos in suis studijs progressus fecerint, interdum se postea tamen in illis magis errasse, quàm didicisse animaduertunt, atque in caput iterùm redire, aliamque de integro viam inire cogunt. hoc inquam, si ante amplius habebimus, me nihil, quod tua causa posthac nolim, polliceor habiturum: quin molestum erit, non eam mihi remunerandi facultatem dari, quam ego cuperem, & ipse merereris. Si quid tamen mea, nequid dicam de eius diuina, scripta unquàm valuerint, non minima ex parte ea tibi policeor valitura. Vale.

B. R. IO. ANTO. LOCATELLIO. S. D.

IIII Idus Sept. ad tuum cubiculum, vt te visem, ueni, pultò. nulli intus, foris mihi puer respondet, neminem adesse, te Bononiam nudius quartus tuos visum, profectum esse: dolui tantum uis frustra suscepisse me. sed acerbius tuli, quod sine me, vt millies, constitueramus discessisses. scilicet comitem infacetum, quique sua taciturnitate commitatui magnam molestiam atulisset, spreuisti: at ego tibi pro isto tuo oficio tantundem reponam: nam te inscio Venetias solua m, neque

que ego tibi magis fidem meam in eo itinere præstabo, quam tu mihi tuam in Bononiensi præstiteris. Sed de iocis hactenus. si me amas, ad impressores istos ibis, atque eorum ignauiam quantum potes vrgebis, quando ignorantiam corrigere nō potes: vt tandem post septimum mensem, quod altero debebant, opus nostrum nobis absoluant. hocque etiam cum Zoppio nostro ages diligentissime, non quod is in eo corrigiendo quiquam claudicet, sed vt tecum istis vulcanis, vel fustibus vt meis grandiorem gradum efficiatis. Vale, ac fratri tuo salutem, meo nomine dixeris. ego vero vino illi tuo diuino, quando perpetuitatem non possum, saltem, vt bene etatem ferat, opto. Vale.

B. R. IO. ANTO. LOCATELLIO. S. D.

IHI scribis Campegium doctiss. atque optimum virum. Dialogum meum de iuditio & cupide legisse, & laudasse etiā minime ieiune, quod eo spectare videtur, vt illi admodum placuerit. cuius laudi tuam ipse quoque laudem addis, me scilicet in latina dictione non postremam laudem esse consecutum: quorum vtriusque iudicium vt probem, cum vestra integritas, atque rerum omnium cognitio, tum etiam meę laudis non parua mea cupiditas efficit. Sed cū

ad

ad meum postea redeo. facile ego contra sentio, nam vt ingenue de me fatear, non mihi planè satisfacio. Dique faciant, vt mea illa sit nimis exquisita diligentia, vosque rectius, quam ego de me sentiatis. Sed hactenus de Dialogo. Campegio, quod de me tam egregie sentiat, & tam honorifice loquatur, meo nomine ingentes gratias ages, cui ego vt aliquando aliquam referam, omnem operam dabo. Vale.

B. R. IO. ANTON. LOCATELLIO S. P. D.

VDIO *Ciues tuos cæcum quendam ab eius ortu in Robortelij locum delegisse, quæ res mihi max. admirationem attulit. vt. n. ille in nostris studijs tantum audiendo proficere potuerit, vt cæteris modo publicam operam suam feliciter præstaret: vix mihi veri fit simile. At in quo (Dij boni) loco. in Bononię celeberrima Academia. hoc reliquum erat ad summam ætatis nostræ præstantiam, vt cęci etiã plus, quàm oculati viderent. Vt vndique quanta hominis ingenij sit nobilitas, quotidie* Deus *ipse declaret. quid enim recenseam, quæ ab hoc apud superiores ętates inuenta, atque in hominum usum sunt prodita? artes. s. ipsæ, atq; artiũ omniũ instrumenta: in primis autem literarum formulas, quibus*

bus pauciorib. signis omnia nostra sensa vel longissimè gentium, exprimere possumus. nunc quod prope monstri simile est, homo reperitur, qui vno auditu tantum in optimis studijs profecerit, quantum multi & auditu, & lectione, & scriptione vix assequi possunt, vt etiam videre expectem, qui mutus scribat, atque nutui calamum etiam addat. id si ita est. pergratum mihi feceris, si me certiorē feceris: nam cæteris in re tam difficili, non satis fidem habeo. tibi vel etiam maiorā facile possum credere. quo mihi à te confirmato, istuc aduolo, vt cum illum audiam, tum te etiam amanter complectar. Vale.

B. R. SYLVIO BERTOLAIO S. D.

E tua ista gratulatione valde te amo, atque eò magis, quòd omnes meos ciues superasti: quorum adhuc nullus isto modo mihi gratulatus est. Ita est, vt dicis Syl. me à meo Pr. valdè amari, atque in primis haberi. tanta enim munera non omnib. elargiuntur. possessionē nostri, quam optimi agri, quamque oppido commodam. vt quod ille de suo rure faciebat, ego de meo commode usurpare possim. Ex meo scilicet propinquo rure hoc capio commodi. neque agri, neque vrbis odium me unquam percipit. Vbi sa-

tias

tias cœpit fieri, commuto locum. quid vero de aquula dicam, quę sub villam fluit? Sed possessionis commodis, atque amœnitati accedit largiendi ratio, nam cum hanc ipsam multi peterẽt. ijs omnibus prœteritis eam sua sponte mihi condenauit, atque eo modo, quo de nostro Mucino intelliges. Sed cum mihi gratularis, tum etiam est, quod ipse tibi gaudeas, sępius enim me istic habebis, quam diu Lugiensem prœtorem ages, mecũq; feriatus assidue rusticaberis. interea cura ut valeas. meque, ut facis, ama. Vale.

B. R. M. TVLLIO BEROIIO. S. D.

TVI versus M. Tulli mihi gratiß. fuere: qui enim aliter esse poterant, cum tam numerose, tam concinne, tam splendide scripti essent? In eo uero, quod ad meas laudes attinet, si cum cæteris ambitiosè agàm, maiori voluptate affici non potui: si vero tecum ingennè loquar, te in ijs multò malui, quàm fuisti, modestiorem: sed hoc te amoris ergà me tui nimio ardore ductum feciße, certò scio, idque, quàm ego tuum agnosco, tam etiam tibi facile ignosco. Expecto mittas, qui tibi tuum siccininm describat; nihil enim est, quod ego faciam difficilius, quàm cum describo. Vale.

CVM

VM Bononiæ superioribus diebus essem, C teque ferè quotidiè domum ex febricula langueſcentem amicè viſerem, ac noſtri ſermones plerunque eſſent de noſtris communibus ſtudijs, ſcio te recordari à Topiano noſtro hos duos Virgilij verſus. non /

„ Extremam hanc oro veniam, miſerere ſororis
„ Quā mihi cū dederis, cumulatā morte reliquā.

locus Virg. nus.

Aliquando adductos fuiſſe, in quibus ingenuè adoleſcens fatebatur, ſe quid Maro incumulatam voce ſibi vellet, prorſus ignorare, præſertim cum ſeruius quoque in eo loco neſcio quid inuoluat. Tū ego meam à te ſententiam rogatus reſpondi: ſi recte recordor. Seruius, dum locum corrigere ſtudet, magis corrumpere videtur, qui cum tuo iuſſu allatus eſſet, ita compertum eſt. qui cumulatam gratiam ad Annam referri vult: dicens, quod beneficium cum mihi cumulatum dederis, & quę ſequuntur. non enim ita eſt. ſed ad Didonem magis refertur, vt ſi diceret, tantum ſoror apud me tuum beneficium erit, ut ſemper cumulatum remanſurum ſit, etiam ſi omnia tibi pro eo in tota vita reddidiſſem. auget inquam Dido ſororis gratiam, dicens: ego non ſolùm ea in tota vita omnibus meis officijs non æquabo, ſed ne eius

partem

partem quidèm, quo minus ea in me integra sit efficiam. Cuius meæ sententiæ, ut Ferrariam rediy, cùm in mentem veniret: locum adij in meo codice: vbi in hanc sententiam Salustij locum notatum offendi, quo Virgilij sententia planius explicari non posset, eum tibi scribere placuit. Is ità inquit. Id adeò experiri licet, arma, viros, pecuniam, postremò quicquid animo libet, sume, utere, & quoad viues, nunquam tibi redditam gratiã putaueris: semper apud me integra erit. Vides, ut eadem sit Bocchi Regis (is enim eo in loco hoc modo Sylæ se debere fatetur.) atque Didonis erga sororem suam debitio. quam uterque vsque eò adauget, ut se negent omnibus officijs ulli eius parti esse satisfacturos. quod Dido per cumulatam, Bocchus verò per integram vocem dixit. Sed redeo ad Didonẽ, ac planius, si possum. locum explico. hęc igitur inquit; si tu soror hãc mihi gratiam feceris, ut ego omnia posteà tibi retulerim, nihil omniserim in pari gratia referenda, nihil tamèn de ea diminuero: quin cumulatam, ut semper fuit, etiam moriens relinquam. atque in hanc sententiam Aldinus codex legitur. Quam mihi cùm dederis, cumulatam morte relinquam. non autem ut seruus legit. Quam mihi cùm dederis cumulatam, morte relinquam. ut sit interpunctio post cumulatã. Sed de loco satis. Camillum filium istic habes, si eum tuis consilijs:

est

est enim admodum adolescens. si ei, quoties tibi videbitur, non deeris, me à te plurimi fieri iudicabo. pro quo etiàm tanto tuo officio cum tibi omnem gratiam retulero, multò tamèn maior semper apud me erit referenda. Vale.

B. R. M. TVLLIO BEROIO. S. D.

DIDONEM *absolui, neque sinè lachrymis: res enim ea commiseratione est digna: qua vel* AEneas, *inuitis etiàm fatis, commoueri debebat. sed nimis ille impius fuit. iactet se modò pium esse, qui humeris parentem ætate confectum ex medio patrio incendio extulerit. qui sacra, qui Deos penates secum vehat. cùm Didonem sui amantissimam, atque à qua nõ solum portu, ac regio hospitio, sed lecto etiàm coniugali acceptus fuerat, in rogum extulerit. genus hominum, qui prò maximis officijs crudele mortis genus vel summæ loco gratiæ referunt. at fata. Quid fata? quasi nos nostra non simus sæpius fata. non enim possum putare, fata ista, tàm nefariam mortem Didoni intulisse. Dij enim non impij sunt, neque ex bonis operibus homines excruciant. sed ipsa nimis mollis fuit, quæ pro ingratissimo prædone sibi mortem consciuit. id quod fortassè non omnes fœminę fecissent, sed potius illum gladium in eum, quàm in se conuer-*

tissent, Sed istos omittamus. Illam summa in arce comburi, illū ventis aduersis per mare per errare. Vt iterum commentarium regustaro, illum tibi postea mittam, quem istic edendum cures. Camillum filium tibi commendo, tametsi scio, te illum æque, atque fratrem alterum amare. Matri uero tuę, spectatiss. fœminæ plurimā, ac longiss. salutem meo nomine dixeris. De Paleotio tua cura erit, vt sciam, quid meę litterę profecerint. Vale.

B. R. M. TVLLIO BEROIO. S. D.

VAS *tuas orationes mea summa cum*
D voluptate perlegi, sed in ea, quā te furti reum defendis, cum voluptate magnam etiam vtilitatem percepi. Dij boni quid in ea, quod ad causam tuam faceret, non vidisti? vt vero cum ex latinis, tum etiam ex græcis si scriptio tua furtum iudicetur, omnes eorum scriptores fures tecum omnino fuisse, optime conuiciste? quod tantum abest, vt dicatur, vt qui aliter scribant, vix probentur. nam si nihil dicitur, quod non sit, vel sæpius, ante dictum. quid tam iniquum, tam impium, tanque omni criminatione dignum, quod commune omnium sit, si quis sua dictione suum proprium efficere conetur? Te-

rentium

entium tuis locupletissimis testibus addas licet. qui furti reus factus, Lelij, atque Scipionis testimonio magis probari non potuit. quorum optimorum virorum sententiam, quam inuidorum maleuolentiam magis faciendam, semper ego duxi. clament isti quantum uelint, furem è scena explodendum esse: quamdiu ab illo tales patroni steterint, tandiu ego cum illis magis errare, quàm cum istis sapere, facile patiar. Sed redeo ad te, credo cum tui accusatores tuam istam defensionem viderint. istos accusationis, an magis calumniæ suę? valde pœnitere. ita enim cum ijs agis, vt magis eos rerum omnium imperitos damnes, quàm, vt te prudenter fecisse, probes. Quod vero ad alterā attinet. ego istos quoq; audire expecto, qui Virgilio Baptistam quendam Carmelitam præferant, eunque magis, quàm Maronem, esse imitandum sua stultitia tueantur. sed utrum isti, quod sentiunt prædicant, nō grauiter accusandi, an, quod tam pueriliter sentiant, magis contemnendi? sed hoc pacto quid prudens à stulto differat, facile cernitur. Hæc in mea Ricciola in Quartisano, cum tuæ mihi Ferraria literæ sunt allatæ, quibus me cuiusdam spō sionis appellaturum grauiter minitaris. Ego Tulli, ut ad urbem venero, nusquam tibi deero. Quid vero si eas exequias expectemus, quas ego istic tecum spectem? & eos versus tum tibi di-

ctem, tu vero tibi fideliſſimus ſis deſcriptor. ſed ut lubet. nihil eſt, quod meę fidei diffidas, probe enim eam tibi ſum preſtaturus. De Frizolio vero bellus homo es, qui de me euangelia quęras. equidem illi gratulor. ſed mihi, qui eius ſuauiſſima conſuetudine cariturus ſum, non minus doleo. Zoppio ſalutem. Camillum vero filium niſi fruſtra eſt, tibi etiam atque etiam valde commẽdo. Vale ex quartiſana cal. Maij. MDLIX.

BR. SEBAST. REGVLO S. D.

TVAS *literas accepi, mihi quidem, ut par fuit, gratiſſimas. in quibus me nouo, atque eo maximo, amico auctum eſſe intelligo. neque tantum humanam conditionem mihi in eripiendis veteribus amicis aduerſari, quantum etiam mea ſtudia nouos ereptis probe ſubſtituere, video. ſcribis enim pro altero Sebaſtiano mihi proxime erepto, te alterum Sebaſtianum mihi eſſe relictum. atque ut in eius locum te aceipere velim, peringenue me inuitas. in quo tuo officio tu quidem Regule tuorum ſtudiorum dignum facis, qui eum ames, quem in aliquo tuorum ſimilium numero fortaſſe eſſe nõ ignoras. neque ego meorum indignum faciam, qui te doctiſs. virum, & amice accipio, arcte complector. Equidem ante audieram ingenuitatem*

tem tuam ab omnibus commendari, nunc vero à te ipso eandem video re ipsa comprobari. quā ego contra si omnium officiorum integritate mea non superabo, certe, ut eam me æquasse videas, facile efficiam. ac continuo, ut id tibi præstem (quando tanta esse videtur, amico occasionem dare ad optime de se promerendum, quam etiā si ipse de eo haud pessime promereatur) te rogo, vt videas, si quę istic apud istos impressores literarum forma satis idonea tibi videatur. præsertim eius generis, quæ manum imitatur, sin, quęq; alia sit, atque eius postea exemplum pauciorib. versibus descriptum mihi mittas, quo mihi quoque comprobato, continuo istuc me conferam. atque de meum scriptorum editione cum ijs constituam. Vt videas, te non solum à me libentissime in amicitiam acceptum esse, sed continuo eam me non paruo officio confirmatam esse uoluisse. teque hoc modo probe inuitasse, ut si quid tibi à nobis opus accidat. id à me tam libere, quàm à te hoc nunc me facere vides, petere non dubites. Vale.

B. R. SEBAST. REGVLO S. D.

VAS literas cum impressoris literarum exemplo accipi. tuas more suo amoris plenas. impressoris, quæ non plane cō-

probantur: nimis enim tritę, atque veteres sunt. quęque opus meum ferre non possent. si qnid forte melius extiterit, tua cura erit, ut sciam. neque quęras, cur istic potius, quam Venetijs hanc operam quæram, ne mihi dolorem augeas. ego vero, quos nollem, si causam scribam, grauius offendam. nam si mutuo in amore ij, qui maxime debebant, mihi respondissent, de hac editione iam pridem nihil laboraremus. Sed quando in amicitia nostra concilianda, ut prior fuisti, in petendo autem ab amico eundem locum habere non potes, saltem, te magis in secundo, quàm in nullo, vt videam, efficies. ac si quid tibi à nobis opus esse videris, id ne fideliter petere dubites, te etiam atque etiam rogo. Vale.

B. R. SEBAST. REGVLO. S. D.

TAmice, &, ut ego cupiebam, feciſti, qui me, ut te antea rogaram, in petendo imitaris. à Manterchio tuas literas, quibus eum mihi commendas, accepi. Ego Reguli, si omnes ciues nostri magistrũ suis filijs quæ rerent, solus, vel triduo omnibus, ne quid eusmodi egerent, qui prouiderem, abunde haberẽ. uix enim alius à me discessit: cum alius adest. quin etiam sæpe alius alium ad me oprimit. verum cũ nemo nunc non solum, non quærat, sed quos, plerique

pleriq́ue habent (vides enim in quam temporum difficultatem inciderimus, quodque bellum nos vrgeat) missos faciant, quid ego tibi recipere, aut qua spe illum accipere possim, non habeo. cui tamen promisi, idque prestabo, si quid interim appareret, meam operam nusquam illi esse defuturam. Tu vero meum cuspium meo plurimũ nomine saluere iubebis. apud quem si istis saturnalibus sim, nihil uobis mirum videri debebit. vtrique interim Camillum filium commendo. Vale.

B. R. SEBAST. REGVLO S. D.

C VM proximè Bononiæ essem, quo toto tempore quotidiè una vel multam horã partim domi, partim foris deambulando, essemus: ac de multis rebus, in primis autem de communibus studijs colloqueremur: scis de me, quid mihi de vestris istis doctissimorum uirorum conuentibus, quos vos accademias appellatis, videretur, quæsiuisse: meque ad id, quod de illis sentirem, tibi explicandum, tempus postulasse. nunc igitur, ut ei parti satisfaciam, tibi respondeo: quædam in eius generis Accademiç esse, quç mihi valde probentur, nonnulla etiam quæ non satis placere possint. Nam, quòd unà tã amicè conueniatis (ut de vobis dicam) atque in

nobiliß. sermonibus illam diei horam transigatis, cur non summa laude digni videri debetis? id.n. verè est societatem colere humanam: ut qui, post mutuam beneuolentiam, in cõmunem usum quæ priuato quisque studio sibi compararit, beni gnè conferat, atque alij alijs, omnes omnibus con silio prosint. quo fit, ut quisque vestrum semper domum, aut meliori sententia, aut in sua confir matior reddeat omnino. Huc accedit, quòd nouę, atque nobiles amicitię suscipiuntur, veteres vero consuetudine stabilius confirmantur. à bonis deinde omnibus inde quoque optimè auditis, qui vestro isto otio, non, ut ij faciunt, qui ex mul tis sunt, abutimini: sed in ijs studijs, quę homi nem expoliunt, atque virum reddunt elegantiorem, illud egregiè insumitis: Deinde ex vestris scriptis maximam utilitatem percipitis: quisque enim ita frequentior, atque magis assiduus in ijs fit exercendis, quàm si liber erret, atque suo arbitratu agat, non fieret. Postremo in eorum correctione dici non posset, qui, ac quantus fructus sequatur: nam cui epigramma censendum sit, is omnes eius partes prius, ut teneat, oportet. postea vero quibus illud careat, pla nius ostendat. id, quod in cęteris quoque censen dis scriptis faciendum est, qui fructus omnium est uberrimus. Hæc sunt in primis, quibus cum summa utilitate, non paruam laudem ex istis

conuentibus

conuentibus vobis comparatis. Sed contra illa mihi istis tot, ac tantis bonis non leuiter aduersari videntur. quod qui nobiliß. scriptorum loca abstrusa, minimeque omnibus nota, atque obuia summo studio, ac sua industria sibi deprehenderit, si quoquomodo de ijs agendum accidet: ea dedita opera præterierit, ac tantũ omnibus trita, atque perspicua protulerit, ineptus, atque imperitus habeatur: qui in re vestro tanto consessu indigniß. operam suam occupatam habuerit. sin contra ea benignius in medium protulerit, atque cum ceteris communicabit, is suorum studiorum fructus, ac gloriolam in magnũ periculum aduxerit: ne ſ. dissoluta Accademia, atque adeo stante illa, eorum quisquàm pro suis, alijs postea diuulget. atque ita is suo studio, atq; labore alijs laudem, & gloriam compararit: ex quo, præterquàm, quod maximè iniurium est, interdum illa odia excitantur, quæ nulla postea sanctior amicitia conciliare posset. vt ex optimo officio eum fructum feras, quem vix ferres ex iniuria grauiter illata. In his præterea censores creantur, quorum iuditio aliorum scripta censeantur. in quo idem inimicitiarum periculum versatur: natura enim comparatum est, ut quisque, quicquid agat, laudari maximè cupiat. si vero contra illud damnari sentiat, nihil ægrius patiatur, nihil iniquius perferat. quare etiam

contra

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

contra suam sententiam prefracte tuebitur, neq; vinci peterit: in qua contentione sepius ad iurgia, atque criminationes, ab his autem ad manus etiam venitur, quorum nihil turpius, atq; à nostris studijs magis alienum dici potest. si uero error, atque mendum tale sit, ut nulla ratione defendi possit, tum ille iracundius, etiam in se ipsum, quod id non viderit, exardescet: non.n. (mihi crede) tam utile est erranti mendum corrigi, quàm odiosum se errasse, monstrari: mallet ille quidē perpetuo in eo errore versari, quàm cum tanta ignominia doceri: quod si sepius accidat, id quod necesse est, ut accidat, pudore pulsus, aut perpetuo postea tacebit, aut etiam à collegio sese abduxerit. at huic malo prudenter cautum est, lege enim prohibetur, ne quis aduersus censorem causam dicat, sed æquo animo eius iuditium perferat. At primum iniquè latum esse videtur, quod sua quisque scripta defendere nō possit. qui enim scitur, an is rectè scripserit? Cēsor autem interdum imperitè iudicarit. Certè.n. rei auctor, quique sciat mox eam doctiss. virorū iudicium subituram, mature, atque haud inconsulte scribet, atque interius in illam, quàm alienus censor penetrabit. Deinde, ut lex etiam iure, defensionem omnem accusato erripiat. id ei nunquàm auferet, ut non grauiter ferat, atque etiā illi à quo se damnari putet, grauius irascatur.

Verum

Verum æqua lex omnibus est perscripta. is quoque postea cum alios censebit, hoc eius beneficio in eos vtetur. Audio. ergo tacito odio laborabunt, qui apertam beneuolentiam profitentur. at alij de se viderint, inter nos ita ingenuè iam triennium agitur, ut horum nihil sit auditum. id si ita est, uobiscum feliciter agitur, ac permirum videtur, inter multos eandem sententiam congruere, quæ vix in paucis congruit. Hæc vero sunt, quę de eius generis accademia dici posse videntur, quæ tamen, ut omnes accademici à nobis ita amicè dicta accipiant, volumus, ut facerent, si ab eorum amicissimo dicta essent. neque vos cum aliud Accademię genus mihi quodammodo magis probari dixero, ideo feciſſe, ut hoc vestrum, atq; eius simile, ex istis honestissimis conuentib. excludã, aut ex huius laude aliarũ sequatur vituperatio. Tria enim Accademiarum genera mihi constituo. Vnum Publicum. priuatũ alterum. Tertium, cùm utrinque res disputatur. in Publico unus, tantum docet: cæteri discunt. hoc item duplex est. maius (ut ita nunc distinguam) & minùs. maius, ut Bononiæ, Patauij, Pisis, Ticini, Ferrariæ in Italia. in Gallia, Lutetiæ Parisiorum. in Germania Augustæ. Luuaniæ, atque in cæteris similibus locis perpetuò fieri constat. Ex quibus Florentiß. Accademijs quotidie, tanquam ex tot equis Tro

ianis

ianis, præstantiß. extant viri, qui postea quasi ex frequentiß. seminarijs, aut ad ciuitates regendas, ac populis ius dicendum, aut ad hominum morbos depellendos, atque ad pristinam eis valetudinem restituendam, deliguntur, atque in omnes orbis partes, tanquam in vacuum agrum disseminantur, quo genere Academię nihil nobilius, nihil prestantius, nihil utilius in terris habetur. Minus autem genus est, quod in minoribus vrbibus, atque in opidis exercetur, quod perinde se habet ad illud maius, atque familia optime instituta ad Remp. sanctæ administratã, ut enim familie parue sunt Reipub. formę atque imagines, vnde etiam ij postea viri deliguntur, qui ad remp. gubernandam accedunt: ita opidanæ scholæ adolescentes erudiunt ad maiora illa postea studia Capescenda. Alterum genus erat quod priuatum faciebamus: hoc autem inter domesticos parietes, & certis quibusdam, quibus tantum ingredi licet, nulli præterea alij, constitutum est. hoc quoque bifariam diuiditur: alterum, ut vestrum, de quo satis supra à nobis disputatum esse arbitror. Alterum cum pauciores conueniunt, sed alio instituto, atque vos facitis, se in eo exercent: id autem tale est (ut ego hanc Academiam tibi constituam) sex viri sais enim hi nunc mihi sunt, alias alij plures, ut aciant, licebit. horum vero quisque suum certũ

habeat

habeat officium: puta alium, qui in poetis: aliũ qui in oratore: Tertium in historia: Quartum in linguę splendore, atq; dignitate: Quintum in agricultura: Sextum in moralibus disciplinis optime versatus sit. horum quisque tertio quoque die paratus veniat, atque quicquid habuerit in sua facultate indagatum, id in medium afferat. ut si poeta (poeta enim nunc illum appello, qui in poetis versabitur) sibi sumpserit, aut quartũ Aeneidos, aut Horatij poeticam, aut quid tale explicandum, paucis, ut per semihoram de superiore loco, quicquid in prȩsenti parte dignum vobis, dignum poetis habebit, cȩteris Academicis explicabit. Ita orator in quaque oratione malit. Ita historicus. Ita reliqui deinceps omnes omnibus, quod sibi domi excogitarint, ut melius facere poterunt, fideliter impertient. Ex quo genere studij quantus fructus percipiatur, atque utilitas emanet, nihil est opus dicere, quis enim continuo non videt, una opera quinque facultatum quenque eorum partem suam domum referre? atque eodem tempore prestantißimis disciplinis optimam operam dare, cum tamen ni si in una sua sexta quisque laboret: faciatque quasi qui pecuniam in fenus locet, qui per centũ quingenties fenus recipiat. Quę ratio si post mensem conficiatur, magnam summam conficiet: neque tam ferax pratum est vllum, quod tantum

fenum

fœnum, quantum hoc studium foenoris ferre possit. neque timendum erit, ne ingratos suorum studiorum participes faciat, cum statim pro uno quinque recipiat. Quod genus Accademie Stephanus Saulius vir in hisce nostris studijs elegantißimus in amoenißß. villa sua in agro Genuensi cum M. Antonio Flaminio, cum Iulio Camillo, ac Sebastiano Delio aliquot menses exercuit, atque exercere perexisset, si per Flaminij inualetudinem ei licuisset. Tertium genus eorum est, qui de re proposita argute disputant, atque etiã in contrariam partem; quod quidem plurimum valet ad ingenij aciem acuendam, atque postea cum opus est, etiam ex tempore in omnibus reb. apparatius respondendum. Hoc genus Philosophi proprium sibi vendicant: à quibus etiam solis argumentandi rationem, & uiam petendam esse volunt. In quo genere Academiæ Florentiæ sub Cosmo, Petro, ac Laurentio, Medicijs, Ficinij, Caualcantij, Argiropoli, Bencij, Pici, Politiani, Marulli, Landinij, Marsupinij, Ricasoli, aliíque floruere. Hæ sunt Reguli, quæ de istis studijs, quas Academias dicitis, ego per istos ardentiß solis ardores in meo quartisano colligebam, quæ tibi postea scriberem. cui meæ sententiæ non dubito, si is sis, qui esse debes, quin tua quoque facilè accedat sententia. sin secus senseris, expecto quibus id sentias rationibus, ut

mihi

mihi perſcribas. Vale meis Fantonijs fratribus, ac Robortellio ſalutem. ex meo Quartiſano XI. Cal. Auguſti.

B. R. SEBAST. REGVLO S. D.

SIſti impreſſores eas literas, quæ vetuſtate ita corroſæ ſunt, ut alia ab alia dignoſci vix queat, reficiendas curarint: ut tandem ad inſtitutum opus reddeant, meis uerbis eos impelles. Si nondum etiam. ut ipſi fuſorē ſuum urgeant, benignè communefacies. ſi vero eos neutrum curare ſenſeris. tum apud Cuſpium conqueraris licebit: qui eos mihi ex pacto noſtro fidem præſtare cogat. nolo enim abſente me, rem in iudicium vocari. Hactenus de impreſſoribus reliquum eſt. vt Lud. Sauignanio tuam negligentiā amicè purges: meam erga eum beneuolentiam valde commendes: probe enim ſcis tua culpa factum eſſe, nè ego illum, & poſtea cum multos dies, & primum, cum aliquot etiam menſes Bononiæ manſerim, ſaltem viſerem. quod meum officium. ita ex die in diem protuliſti, ut illud mecum domum referrem. meis etiam fantonijs fratribus ſalutem renouabis. Vale.

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

C AMILLE *si vales, bene est, si mater quoue valet, multò melius est. ego quidem optimè valeo. nos adhuc in Cõsandolo tempestas retinet. cùm mare conquiescet, quo naubus comeatus transuehendus est, Comaclium nauigabimus. vnde ego tibi mittam barbatulos piscículos, auratas, sgumbros, rumbos, vel rauenatibus meliores. Tu eris interea cum tuis libris. neque tamen tibi pilam, atque reticulum tuum aufero, si ijs, & suo tempore, & moderate, hoc est sinè sudore, uteris, matríque, ut debes, obtemperabis, cui meo nomine salutem dices. Vale. Ex Consandolo.*

B. R. CAMILLO FILIO S. D.

P ERPVSILLA *hæc quidèm pecuniæ summa est, si animum meum spectem, multò etiàm minor si tuum. Si verò cũ re nostra eam comparem, ea quàm maxima est. Tuum autèm erit, ut tua parsimonia & meam voluntatem æques, & tuum animum superes. & agelli tui merces, ut te ferre possit, eque curabis. in tuis verò studijs tantum profeceris, quãtum debes: debes autèm quàmplurimum. Vale.*

MITREM

BARTH. RICCII
LVGIEN. EPISTOLARVM
LIBER II.

B. R. LAVR. GAMBAR.
S. D.

EN quoque Gamb. tuis heroius admiſces? atque cum ijs uſque ad infimos indos tranſuehis? vtinam ego mihi melius augurer, perinde enim eſſe videtur, atque ſi diceres, iam eò peruenisti Ricci, vnde ulterius progredi non potes. id quod ex LXX. annis meis facile conijci poteſt, neque tibi ab inferis ullus, quàm ſummi iudicij, alius datur reditus. non enim tantum vię tan natu grandem virum ingredi, par eſſe videtur, ut iterum ex longiß. illa nauigatione ad nos ſuperos redituru me ſperem. Quare mihi ſatis eſſe poterit, ſi quod reliquum eſt vitę, in meum Quartiſanũ, meo ciſio per æſtatem cum meo Antonianio, vehar. vel ſi quid paulo etiam longius, Bononiam ad meos cuſpios, Beroios, cæteroſque amicos. aut etiam Venetias ad meos Cornelios. inde Patauium ad meum Abioſium per hiemem autem, cum non ſolum maria, verum etiam terreſtria itinera tum frigoris, tum ventorum ui clauſa

sunt, ad ignem cum Columbo, ac cęteris, qui nauigationem illam scripserunt, totum illud iter legendo mihi conficiam. Sed quid ego sum hominis. qui superiore anno etiã bello bonus sum habitus, cũ tot fortiß. viris nauẽ, vel ultra Indos, si detur alius locus, conscendere verear? vnde mihi tot gemas, tantam auri vim, tot pręcioſas res sim domum reuecturus? huc accędit, quòd magnam voluptatem capiam, cum alium orbem, alias gentes, atque harum alios mores, cultus, quę ad humanam vitam agendam maxime pertinent, uidero. Sed heus tu, quam torridam, quãque glacialem plagam inter nos, & illos veteres esse rati sunt, ut eas præteruehemur? ne timeas Ricci? nulla ea est, nugæ sunt, atque poetarum fabulę. totum est habitabile. veteres enim (quod cum eorum bona gratia dictum volo) in eo imprudenter allucinati sunt. Quid ego ex te audio? num tuus quoque Maro cum cæteris illius artis prudentiß. viris in suis quinque plagis elapsus est? re ipsa, non rationibus atque argumentis ita esse iam pridem declaratum est. doleo tantos viros in hoc tam manifesto errore versatos. Sed quoniã non arbitror te vectorem ullum officio vacuũ tollere. quæro ego de te cui operi meam operã usui esse posse, reris? nam si me aut impellendo remo, aut velis, siue tollendis, siue deducendis, destinasti, aliarum virium id, quàm septuageuarij uiri,

ris, totum est onus. si ut per funes volitem. ego vix humi repo: ne dum satis obesus funambulus fiam. si clauo gubernatorem constituisti. magnum periculum est, ne vel prima nocte alterũ palinurũ oceano compararis. non puto te ad sentinam exhauriendam politiß. hominem addicturum. multo vero minus, qui cęteris imperem, qui eius artis sim imperitiß. quique ventorũ nullam scientiam teneam, neque unquam aliàs mare intraui. si verò malueris, ut is sim, qui aut per foros cursitem, aut qui remiges impellam aut qui signum iisdem quando remis incumbãt, aut quando eos sustineant, aut inhibeant, falleris. cum horum nullus mihi vsus, nulla sit scientia. neque me in summo malo, quasi in specula, collocabis. qui ne vitreis quidem occulis certius quicquà cernam. At quædam sunt tamen, quib. ego aliquam operam dem. vt pede faciendo, in anchoris euellendis, & funibus in spiras colligendis, & in cęteris eius generis. Verum si tu magis amice mecum agas, me à meis studijs non abduxeris, ac multiplicem eam nauigationem mihi describendam attribueris. in quo officio fortasse ego tibi satisfaciam. vt continuo vnde à Gadibus soluemus quantum vię in singulos dies, ac quęque, quo vento, conficietur. quæ pericula prudenter deuitabimus. quas tempestates virtute superabimus. ad quę loca post lon

gißimam nauigationem appulerimus, qui eorum habitatores, qui mores, qui deorum cultus, qui veſtitus, quę leges, inſtituta, rerum copia, cæteraque, quę notatu digna videbuntur, deſcribendo. hoc modo utrique optime conſulueris. neque enim ipſe, inanem hominem tolles, neque ego non ad nihil bonus videbor. neque hac ratione quicquam habebo, quàmobrem nobiliß. iſtam nauigationem non exoptem, qua non colcos, non thulem vehar, ſed totum orbem terrarum circunuehar. Tuis igitur me, quòd tua ſponte antea feciſti, permittente, atque etiam rogantem, aſcribas, licet. cui ego ad diem dictum preſto ad portum adero. atque cum reliquo nobiliß. commitatu feliciter nauem conſcendam. Vale. Ferrariæ.

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

MATREM *tuam, ſi per Annæ valetudinem ei licebit, expecto. tuum eſſe uidetur, vt eam non ſinas ſolam venire. Fuſchinius equum, quando Ciſium odiſti, tibi accõmodabit. Viſes poſt alterum annum tuam villulam. perſicorum adhuc reliquum eſt non parum. Vua optima, Cœlum autem illud, quod ſcis ad concoquendum factum. vt vel ad alterã diei horam eſuriendum ſit. Si tuum Aliotium tecum*

eum adduceres, nihil amplius desideraretur. Curabis, ut hæ literæ rectè Bononiam perferantur. Vale ex nostro Ricciano.

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

VAS *literas cum pecunia argentea peregrino signo excussa, quàm istic publico edicto (ut scribis) impendi uetant, ut quam ipsi suam interim maximam signant, commodius dispendant, à nostro uiscouino accepi. pro qua tantundem auri signati tibi remitto. cum his etiam penula mea mihi relata est, situ, sordibus, atque (ut in naui fit) tota pice, atque plicis malè obsita. qui retulit, quod ipse coram nunquam dixti, refert. si tuam, & ipse per imbrem, atque hiberna tempora habeas, tibi quàm commodiss. futurum. Quare continuo eam tibi conficiendam curo, atque cum his literis per publicum tabellarium tibi mitto. Vale.*

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

DII OMNIA *mala dent istis publicis tabellarijs. his ego literas cum pecunia, atque penula do, atque pro ijs ferendis etiam amplius, quàm satis est, in literis foris inscribo. ut eæ citius, & perferantur, & reddan-*

tur: & tamen in decimum diem non redduntur? quare ad istorum principes ad Angeli hospitium ipse adibis, atque de illis hæc omnia quæres. cauo quicquam periisse putes, quicquid damni in iis feceris. ideſt, quòd eorum usu decem hosce dies caruisti. sed in pecunia grauius, qui interea contubernalibus tuis grauis fuisti, qui eorum conuictu tuum uictum sustinuisti; sed omnium rerum est uicissitudo, aliàs ipse hoc ipsum illis præstabis. M. Tullium, atque eius matrem spectatissimam feminam meo nomine plurimum saluere iubebis. Vale.

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

QVA hora à te Ferraria discessi, eadem, hoc est duo de uigesima, altero die Venetias appuli, ut uideas quàm strenue, ac fœliciter nauigarim. tametsi ex mea illa nauigatione non nihil febriculæ contraxi. nam cum nusquàm remum continerem, ac totam illam noctem in naui, non satis commode cubarem, tanto pedum frigore sum affectus, ut duobus sequentibus diebus stomacus ita cõfrigerit, ut quicquid cibi caperem, nihil omninò ex eo concoquerem. quod cum uideo, ab eo me abstineo, atq; inedia curari cœpi. tertia uero nocte sua sponte uenter in illud profluuium mihi persoluitur, quo cum Fabius

bius noſter interdum ſuis pharmacis exonerare ſolitus eſt, in æquulam totum ſe diffluit: quæ me res cum paulo languidiorem reliquiſſet, mane medicum accerſiri iubeo præſto adeſt Abioſius meus, qui me non ſine febri offendit, hortaturq́;, ut bono ſim animo, ex illo frigore hęc omnia cõtracta eſſe affirmans, meque eadem, ut illi, dieta uti iuſſit. atque ita quarto die ex lecto ſurgo, atque validè valeo. hoc quantum ad me. Nunc venio ad noſtros Cornelios, qui quàm moleſte tulerint, quòd te, ac matrem tuam mecum non duxerim, dici non poſſet. cauſam affero honeſtiſſimam. non eſt accepta. vt dij ſaluum illum eſſe velint, quãdo mea integritate perdant, dicere non poſſum, qui nos hac integra voluptate frui prohibuit. matri omnia emi, uſq; ad acus. tibi vero cras totum dabo. cui cum ſatisfecero, nihil mihi reliquum erit, quin ad vos duas animas meas aduolem. Vale interea, & matrem meo nomine deoſculabere. Venetijs.

B. R. CAMILLO FILIO S. D.

Messis ad aream conuecta eſt: vt primo quoq; tempore tritura fiat, probe curatur. ſed qui equas ad illud opus locant, eã longius producere vidẽtur: ut qui altiores frumenti cumulos, ac pleniores areas ſequan

tur. quæ res nos diutius ruri cõtinebit: vbi tamẽ noſtris ſtudijs non prorſus vacui ſumus: tres. n. primos noſtros de gloria libros perlegi. quædam etiã diligentius correxi. ſcripſi ad Cantelliũ, ad Nobilium, ad Antonianium haud fortaſſe ruſticas epiſtolas. huc accedit ea oratiuncula, quam tibi mitto: contra vero quid tu in tuis agas, ſcire cupio. Cum Sarachio ſi eris, ac rem illam numariam curabis, ne ſcilicet ille abeat, antequam ad numum diſſoluat, rem tuam curabis. Aurifici pauciores illas literas, quæ ad noſtri imaginunculam aſcribendę ſunt, quamprimum dato. Floram matrem tuam meo nomine plurimum ſaluere iubebis. Vale ex noſtro Quartiſano Non. Iulij M DLVII.

B. R. CAMILLO FILIO S. D.

HODIE *Camille fili duo de viginti annos natus es. tantum enim dierum eſt, ex quo die tu in has auras editus es. quod tempus domi tuæ cum parentibus tuis in optimis ſtudijs, atque ingenua, ac liberali educatione traduxiſti. primos quidem annos, ex quo fari cępiſti cum Aloyſio ateſtio in primis literarum rudimentis percurriſti. reliquos quatuor in iure ciuili perdiſcendo publice poſuiſti. nunc vero, cum domeſticus tuorum ſtudiorum curſus iſtius importuni*

portuni belli interiectu interrumperetur, atque eorum absolutio, quã domi speraras, apud alios tibi comparanda esset, Bononiam concessisti, ubi cum me, quasi adolescentiæ tuæ rectorem habere non posses. mihi visum est, saltem hisce præceptis tibi absenti non deesse, quibus, si parueris, parentis quidem præsentia carebis, eius quidem consilio munime. Duo igitur sunt Camille fili, quæ tibi in hoc tuo statu maxime attendenda sunt. alterum studiorum tuorum, quorum causa istuc veniisti, diligens ratio: alterum morum, & totius vitæ, quę non minus in homine, quàm rerum egregiarum scientia, elucet, optima institutio. Quod ad studiorum rationẽ attinet, eam ijs operam dabis, cuius omnibus breui non paruum fructum extitisse comprobes. quib. vt libere, atque nullo impedimento vacare possis, omnia tibi à nobis apud quempiam eorum hominum, qui in singulos menses certa mercede constituta tui similes alunt, habebis comparata. ne si ad menstruum cubiculum agas, omnia (ne quid agam te quotidiana, eius commutatione) quæ ad victum faciunt, à te ipso sint cum tuo magno incommodo prouidenda. neque quę ad ea tibi opus esset pecunia, tam tibi Ferraria quotidie sit ex petenda, atq; etiam expectãda. Quod vero ad Doctores tuos attinet, continuo videbis, quos tibi proponas ad audiendum, in qua una consultatione

consultatione, si Cefalius noster a Bononiensib. vt factū iri videtur, dicernatur. nullus labor tibi accidet. scio.n. te hunc multis de causis cæteris omnib. esse antepositurum. si vero nullus accesserit Cefalius, tum tu, quem cum nomine, tum etiam re cęteris præstare cognosces, eum tibi deliges ad audiendum. Hoc autem, quod ad tua studia. reliquum est, quod ad vitæ institutionem attinere dicebam. In primis igitur qui cum agas, quoque familiarius utaris, prudenter videbis. nam cum duo sint hominum genera, alterum optimis moribus præditum, quodque cum virtute agit. alterum quod ab his contra abhorret. ab hoc vt caueas, alteri vt adhęreas, te paterne moneo. sed quoniā difficile est in primo congressu hominum naturam deprehendere, vt quæ in intimis animi latebris deleteścit, præsertim in tanta nobilium adolescentum multitudine. continuo non ita te totum in vllius familiaritatem coniecceris, vt, cum iam experiendo malam deprehenderis, ab ea non facile postea discedere, teque recipere possis. Cum ijs vero, quibus cum versaberis, ita te geres, ut nulli te insolenter preferas. omnes tibi anteponas. quo vno officio, omnium omnem beneuolentiam facile tibi conciliabis. caue enim putes quicquàm tam amari, atque commendari, quàm humanitatem, atque facilitatē. quemadmodum contra, nihil plus homines odis-

se

se posse, quàm ipsam insolentiam, atque superbiam. in ijs uero obsequendis eam rationem adhibebis, ut usque ad aras te amicum præbeas. ne quid cũ cuiusquàm alius iniuria facias. potius. n. ab ea cum tuo aliquo incõmodo ut abstineas, quã cum aliorum damno, ut facias, tibi præcipio. nam in tuo damno, ut ego id ignouero, nemo alius à te quid tale reposcet. in iniuria autem, quam alij intuleris, conscientiæ stimulis semper solicitaberis. Illud in primis tibi persuadere debebis, non omnibus temere fidem esse adhibendam, multo uero multis pollicitationib. minus, imponũt enim nunc mãgis homines, quàm mutuum reddant. in quo sæpius dedecus, quàm damnum grauius hominum animos offendit: quorum utroque postea facile ad arma uenitur, atque ita, quos amicos nõbis officio comparaße putamus, infensissimos nimicos experimur. Quoniam uerò noctis tenebræ homines domum colligere uidentur, aut ad quietem capiendam, aut ad domesticas actiones agendas, ipse temporis rationi obsequens, in tectum tuum te sub primã noctem recipies ad tuos iuris consultos optime uersandos. foris autem eos per tenebras uersari sines, quibus lux odiosa est, quique inde uictum per furtum, interdum etiam funem sibi comparãt. Tu uero in tuo cubiculo cum tuis libris colloquere, atque inde amice, quæ in tuam utilitatem conferas, furabere.

nam

nam ut, etiã nulli iniuriam foris per illud tempus facias, quare etiã neque eam à quoquam ipse quo que pertimescere debeas, multę tamen causæ sũt, quàm obrem etiã insontes iniuria afficiuntur: ut si pro alio accipiaris, aut alieno uulnere pereas, aut etiam insciens alij impedimento sis. & multa eius generis similia, quæ casu circumuolitant. Quoniam uero in uestris magistratibus creandis contentiones inter uos maximæ exoriri solẽt. tu eas alijs relinquẽs, in id unum incumbes, ut te citò ad publicos magistratus accipiendos expedias. qui si ulli erunt à Principe tuo, tibi non deerunt, neque ab Aloysio eius fratre tibi quid tale desiderabitur. Postremò autem quod primò in loco tamen positum esse uolo, ut toto animo Deum unum, & trinum colas, uidebis. neque quicquam siue tecum, siue cum alio agas, quod non ab hoc initium capiat, atque in eo perfiniat, Christiane prouidebis. quod si præstiteris, nullæ insidiæ, nulla fraus, nulli doli tibi intẽdi poterũt: is te tectũ ab omni aduersa fortuna perpetuo cõtinebit, neque non tua studia secreto plurimum adiuuabit. quod, ut facias, non solum tibi paterne præcipio, sed te etiam, atque etiam Christiane rogo. Vale.

TVAS

B. R. CAMILLO FILIO. S. D.

TVas literas expecto omnibus de ijs rebus, quas tibi discedens mandaui: in primis autem, quo loco res libraria sit, aueo scire. an impressores in officio perstent. an cum meo discessu aliquid ipse quoque ab eo discesserint, ac remissius agere cœperint, quod tamẽ ferri potest, modo recte cætera. nam quanto rem longius produxerint, tanto maiori cum eorum detrimento fiet. videbis ut ignis sit in furnulo ad locum concalefaciendum. multum enim interest ad literas ex suis signis exprimendas, an is frigeat, an calefiat. deinde ne atramento nimis exiliter parcant. nam quæ folia mecum attuli, ut ea melius cerno, albescere videntur. qui vero in prelo comprimendo operam dat, eum commonefeceris, ut digentius curet, ne, quæ interspatia sunt, cum literis ipsis emergant, notasque ad aspiciendum turpiß. efficiant. id quod in meis in multis locis apparet. hactenus de impressorib. De cubiculi commutatione, ut tibi videbitur. Nicholai conditio mihi perplacebat. cui meo nomine salutem dixeris. Vale Ferrariæ V. calen. Decemb. M D LVII.

B. R. CAMILLO FILIO S. D.

TVAS literas eo die, ut conijcio ex earum die. quo tu meas, accepi. sed permiror, cur folia omnia, quę post meum discessum impressa sunt, mihi non miseris, præsertim cum hoc in primis, à me in mandatis haberes. ut statim viderem, quàm rectè res procederet. an me absente quicquam negligentiæ in eam irrepsisset. quemadmodum de foliorum numero scribis. qui alieno loco per eius, qui in plumbo ad prelum describit, summam imprudentiam positi sunt. quod erratum non manu, ut tu reris, sed totius folij renouatione tantum corrigi potest. idque eius ipsius sumpta, cuius erratum est. Sed cura te rogo, ut primo quoque tempore ea folia ad me mittas. vereor enim ne quid in ijs grauius offensum sit. certe literæ quotidie minus placent, parumque expresse videntur. Mater tua te salutat. Vale. Ferrariæ XV. Cal. Ianu. M D L VIII.

B. R. PETRO MERCANTIO S. D.

EGO Mercanti putabam, & ut tu mihi coràm, & Camillus per literas receperatis, postridie, quo tu Bononiam per ueniſſe

ueniſſes, illum inde aut equo, aut Ciſio ad nos ad uolaturum. quod tantam abeſt, vt id mihi præſtiterit, ut ne literam quidem ad me poſtea miſerit. id ſi eo fortaſſe fecit, quia quotidie diſceſſurus eſſet. poſſum illi ignoſcere. ſi vero quis nouus caſus eum nobis intercepit. valde doleo. tu tamen ſi me amas, cura, ut ſi non ante, ſaltem cum Frizolio noſtro veniat. quod ſi ſe facturum neget, pari ratione, quàmobrem id neget, me certiorem facies. Vale.

B. R. IACO. INVITTIO. S. D.

SCRIPSI *ad Mazolanium. is mihi reſcribit, fidemque ſuam obteſtatur, tantum abeſſe, vt quicquam aduerſus tuam dignitatem egerit, vt etiam, cum à quibuſdam tuis ciuibus rogaretur, vt locum iſtum peteret, nihil eos audierit. teque illis, tuumque in eorum filios ſtudium plurimum commendarit. id quod ego tibi affirmare non dubito: noui enim eum probum virum, atque antiquæ bonitatis hominem. qui præterea cum in re familiari ſatis cõmode agit, tum etiam apud ciues ſuos non in poſtremo loco habetur, qui ocij publici cauſa* &c. *vir ab ijs factus eſt. Vale.*

GRATVLOR

B. R. SERAPHINO IACOBEIO. S. D.

GRATVLOR *tibi, qui iterum prætor à Trigestinis delectus sis. doleo, quod interea tua consuetudine sum carituras. Sed tuæ cum vtilitati, tum etiam dignitati omnis mea voluptas, quàm ex ea capiebam, merito est postponenda, cui id quoque accedit, quod non sine aliqua patriæ gloria bis in eam præturam decretus es. nam etsi tua propria laus est, ea tamen eũ tuis quoque ciuibus communicatur, qui eum ciuem habeant, qui ab externis, longe etiam gentium, ad ius sibi dicendum iterum dicernatur. Vtinam Seraphine, (quod amice, ac vere dictũ sit,) ea integritate, qua tu in iudicando vteris, Iudices vterentur: multo cum litigatoribus equius ageretur, non enim aut temporis dilationibus iudicia perirent, aut in ijs homines cum re ætatem iniquissime consumerent. Sed hic me comprimam, ne quos nolim, offendere videar. Vale, atque ista altera prætura fœliciter absoluta, vt ad nos te incolumem referas, cura.*

B. R. FABR. RESECIO. S.D.

TRISTIOR nuntius mihi nullus afferri potuit, quàm cum de Horatij fratris tui obitu mihi nuntiatum est, ita enim eo affectus sum, vt quo vis alio grauius affici nõ possem. amaui equidem illum Fabrici, vt planè scis, cùm propter Vrbanum parentem vestrum, meum optimum magistrum, tum vero propter eius humaniss. mores, atq; singulares animi virtutes plurimum. cui meo tanto desiderio, tua quoque non leuior causa accedit: quem scio cum eo prope simul vnà interijsse. quid enim dicam omnem vitę tuę voluptatem amisisse? quem primum, non ut fratrem, sed vt filium, instituerás: deinde etiam virum factum, atque eorum studiorum, quæ vere virum probant, Bononiam secutus es: atque eius suasu in eam curam venisti, vt à tua liberæ uiuendi ratione discedens, uxorem duceres, hoc est, vt in Christianam quidem illam, sed grauem tamen, tui præsertim similibus, venires seruitutem. vt à te, qui primus eras ex quinque fratribus, iam cęteris mortuis, quod à se habere nequibat, familię vestrę semen in liberis propagaret. paruisti. cum eo fraternè uiuebas. vterque, ut melius ab illis curis fieri poterat, in vestra studia incumbentes, cum ecce

tibi ex transuerso, quæ suo semper magis, quàm nostro tempore uenit, mors uestrę coniunctioni inuidit: quàm ut inique dirimeret, eum tibi erripuit: te solum reliquit: cuius dolor meo quoque dolori accedit. uideor enim te uidere noctu, dieque in omni sermone, in omnibus tuis scriptis heu frater, heu frater, ubi nunc es? ubi fratrem tuum deseris? qui, ut te multo ante in hanc lucem uenerat, ita & ex ea prius exire debebat. atque etiam multo acerbiora querentem. Sed id mihi durius accidit: quòd in tuo tanto luctu nullam tibi consolationem afferre possum, qua uel dolorem istum tuum leuare, si minus sanare possem. grauiss. enim plagam accepisti. recens uulnus est. medicus autem is adhibetur, cui prope pari, quàm tibi fratri, consolatione esset opus. qui naturæ clementia in alienorum malis ualde commouetur, in amicorum uero calamitatibus prorsus occumbit. Sed quid tandem agemus Fabrici? tu fratrem optimum, ego amicum charissimum: soli destituti sumus, num id perpetuo lugebimus? certe si lugendo, aut dolorem leuare, aut eum nobis restituere possemus, omnes lachrimis habęnę dandę, atq; etiam alienę summo prætio essent emendę. Sed quoniam, neque flendo quicquam horum proficimus, ad nos redeundum est, atque in rationis gyrum nostra uoluntas reuocanda: quæ est, ut quod semel ortum sit,

id

id quoque, ut aut ocius, aut ſerius moriatur: ne que cauſas ullas quærere, quamobrem nobis dolorem, quem mitigare debemus, augeamus. Amiſimus parentes, fratres alios, amicos: moleſtè tulimus: quod tamen noſtra prudentia ipſi nequiuimus, temporis longinquitas tantum illũ dolorem non ſolum ſedauit, ſed etiam prorſus abſtulit. id igitur quod antea non factum eſt, in præſenti luctu arripiamus, atque pro lucro habeamus, ſi quod tempus ipſum eſt allaturum, ipſi noſtra, aut prudentia, aut patientia præripiemus. Redi igitur Fabrici ad tua ſtudia, ac quod cum fratre amiſiſti, amiſſum ne recordare. illud quidem in animo tibi inhæreat, fratrem non eſſe amiſſum: ſed unde prius deſcenderat, in cælum remigraſſe: quo eius ſanctiſs. mores, atque totius vitæ integritas illum repoſcebant; familiamque, ut facis (quæ reliqua tua cura eſt) in ijs bonis, quę vos veſtris honeſtiſſimis ſtudijs cõparaſtis, guberna, Deoque ipſi, qui te illi incolumen reliquit, gratias agas immortales. Vale.

B. R. BENED. MANZOLIO S. D.

TERBELLI me hercle homines eſtis, atque elegantiſſimi hoſpites, quique lautiſſime, atq; opipare amicum acipitis. ita ne cum eo hoſpite fuit agendum? quem pro-

beſciretis, & ſuo cibo quotidie bis uti integro? neque in eo capiẽdo, quicquàm horæ ſuo ſtomaco, ne illi ſtomachum moueret, difraudare? valete boni mei hoſpites in omnes iſtos ieiunij dies. Ego, qui, & mei ſtomachi caliditate, & multo etiam magis longiori hora optime concoxeram, atque ad menſam famem, uſque ad aſſum vitulinum attuleram uno ficu, nucibus auellanis duabus, Tribus minutis piris, totidem prunis, feniculo etiam loricato in ientaculis appoſitis eam explebo? non placet mos iſte prandendi, qui iſtis anguſtis terminis circonſcribitur. malo ego humilium hominum in ieiunijs morem, qui ſua hora laute prandent, veſperi poſtea, ſi libuerit, quid leuius guſtant, vt magis dormitum, quàm laboratum, vel etiam deambulatum ieiunus diſcedam. Sed mihi ſemel impoſuiſtis, ſi poſthac in talem me diem habebitis, vobis permitto, vt me impranſum, atque etiam incenatum dimittatis. Illuſerit Græcus homo, ut lubet Italorum morẽ, qui bis in die ad honeſtam ſaturitatem comederent. Ego hoc patrio more, atque capiendi cibi inſtituto meam vitam ad ſeptuageſimum quartũ annum, ut omnes vident, fęliciter produxi. ab hoc nũquam abducar, ſperans eam ad centeſimũ productum. Sed nunc mihi illud de Clodię horologio in mentem redit. nam cum Alfonſum Ferrarię Pr. Venetias, cum is eam Remp. ſuperioribus

ribus mensibus viseret, cum ceteris nobiliß. viris comitaremur. noster ordo clodiam premissus est, illic eum postea expectaturus. postridie eius diei, quo clodiam appuleramus, longam horam, vt otiosi hospites faciunt, Vrbem obeundo, templa visendo, forum illud longiß. sepius conficiendo famem, ne dum prandium nobis compararamus maximam. cum tamen comites forum arare pergerent, tum ego iam pridem languido stomacho, ecquando nos pransum recipimus? tum vnus eorum, qui semel in tribus diebus, vel pullum hirundineum in cibum sumit, nimis cito est, inquit. nondum enim ad Horologium Clodiæ decimasesta hora significata est. Tum ego haud leuiter commotus, ergo ego famem meam ad Clodiæ horologium sustinebo? non meo stomacho, vt postulat obtemperabo? non faciam, vt quisque velit, vel ad Diui Marci suam sustineat. ego eo, atque ita me domum conuerti. cæteri consequuntur, vno illo excepto, qui hesternam hirundinem nondum concoxerat. quique adhuc in foro cum sua illa cruditate laxissime ambulat. Sed heri apud vos nusquàm mihi perfugium datum est. nam ad publ. hospitium, qui melius ruri? ad Coquium ne iuerim, & recens congressus, & vestri ratio valde prohibuit. Sed ò te prudentissimum Cananum, qui tibi ab ista media optime cauisti, cum Ferrariæ ad tuos remansisti, vbi

parum, multum (ut libuit) in uictum sumpsisti. Ego solus penas dedi, qui idem efficere poteram, si id animaduertens, in meo mansissem Quartisano. sed satis de iocis. serius, quod restat. illum nostrum meo nomine rogabis, ut mihi, quod sepius ante, postremo etiam heri, in illa nostra, quam vidisti millies repetita ambulatione promisit, semel tandem aliquando prestet. atque ita, ut neque ego illi amplius negotium facessam, neque ille mihi semper defuisse videatur. Vale, atque Coquio suauiss. Viro salutem plurimam. Ex meo Quartisano.

B. R. BENED. MANZOLIO. S. D.

VAS *rusticas literas legi. de cæteris corã. de tuo autem illo vappa. permirum mihi risum excitasti. audieram aliàs de alijs. sed minutorum hominum hoc esse putabam. neque sua debilitate tot graduum scalas ascendere, suoque haud bello sapore superbis, atque nobiliorum mensis excludi prorsus rebar. Sed nunc in tali casu ad illum amicum est confugiendum. cuius cella nisi Tuscanis, Græcis, Turbianis, cæterisque eius generis nobiliss. vinis referatur. Quem videor videre illo suo lætiss. vultu, & totã cellam patefacere, & conuiuas multo etiam mensa accipere lætiori, quam tamen nunc arbitror*

ex

ex Cardinalis morbo grauissimum veternum occupasse. cui salutem sempiternam, vide ne meo nomine omittas dicere. non enim illi ex eius Tusco puncto breuiorem debeo. cui quod nunc viuo, atque ita tecum iocor, totum acceptum refero. Ego interea vindemiam absoluam Quartisanã, non autem Mutinensem, sed eam tamen, qua familiam alam. postea ad uos dulciss. sodales accurram. Quantum Cardinalis febris se remiserit, quod multum expecto: si ad me scripseris, gratiss. mihi feceris. multo etiam gratius, si eã totam in malam crucem abijsse significabis. Vale Ex meo Quartisano III. No. Sept. M D LXI.

B. R. BENED. MANZOLIO S. D.

TOTOS istos Baurienses dies tibi facile concedo, quos autem in Arist. Problemmatibus discutiendis posuisti, etiã valde gratulor. illud vero biduum, quod cum Herc. Contrario nostro apud Coquium egisti, non satis possum inuidere. omitto enim, quòd delicatiss. atque opiparam mensam habueris. mantilijs puris, non autem pampinorum folijs stratam. non illud insulsum vinum, varium, horridum, nulloque pado mitigandum, sed sua sponte & gustu, & odore, & colore suauiss. non hæc inquam recenseo, quib. vel centum ieiunij damna

facta resarciri poteram, suauiss. illis sermonib. quos de rebus iucundiss. habuistis, non possum sine dolore caruisse. Ego tertio die, ut à te discessi, ad vrbem redij, equas interea ad trituram expectans. postridie autem ecce tibi coquius mihi fit obuiam, continuo, mutua dicta salute, de suo rusticatu illum percontor, ut ualeas? vt cre bro vnà sitis? recte inquit omnia: biduo meus hospes factus est, quo Herc. Contrarius mecum mansit, suum Comitatum prorsus deserens pupugit me, ingemui. sine me? sed cum rus rediero hāc iniuriam probe ulciscar. interea. Vale.

B. R. BENED. MANZOLIO S. D.

VM nudius tertius ad Aloy. Atestium
C Cardinalem nostrum satis multis disputatū esset, qua scilicet forma libri apud veteres fuissent. quaq; eorū literæ cōplicarētur, ac quæ earum ipsarū literarum cùm intus, tùm etiam in tergo fuisset inscriptio: scis me in paulo longius tempus meam de ea re consultationem distuliss. Vt igitur eo die domum redij, libros, vnde id eruere possem, versare cœpi, in qua mea indagatione partim argumentis, atque rationibus, partim auctoritate, atque testimonio in eam sententiam veni, ut quod ad libri formam attinet, eam veterum fuisse, quæ nostra quoque est existima-

existimarẽ. Continuo.n. mihi ex simili succurrit, codex accepti atq; expensi, qui negotiatorũ liber erat. Hic igitur codex plurimarum erat, ut ex eius usu conijci potest, cartharum simul unà coniunctarum. huius autem ratio talis erat, vt in primi folij secunda pagina, quod expensum esset, unde expensi nomen factum, scriberetur, in prima vero sequentis folij, quod contra reciperetur, quod Latini dicebant, acceptum referre, reponi solebat. quàm scribendi rationem vulgo nostri ratiocinatores, qui veterum more negotia sua scripturæ mandant, appellant. il dar, e l'hauere. Qua ratione ad codicis nostri rationem, quoque codex compactus fuisse planius probari non posset. Cum codicibus sybillini libri consentire videntur, qui cum in rebus dubijs consulerentur, vt forte aperiebantur, eo in loco (ut ferunt) presto consilium offerebant. quod si ita est. magis omnino ij libri conglutinati, quàm conglobati fuisse videri possunt. His codicilli quoque accedunt, qui ex ligneis tabellis gipso superlitis fiunt. quæ quidem simul unà ex inferiori parte, ut chartæ in nostris fiunt libris, æque erant conglutinatæ. ut Cardinalis nostri tabulæ, quibus certa nauigatio distinguitur, mirifice, & factæ, & optime conglutinatæ sunt. quorum codicillorum forma ad librorum nostrorum formam propius accedere non posset. in quam

meam

meam sententiam id quoque conijci potest, quod nulla veteris codicis formæ fit à scriptoribus mentio. nam si ab hac nostra alia, atque diuersa fuisset, omnino aliqua, ut de cæteris rebus, extaret memoria. Sed rem ipsam non iam rationib. atq; cõiecturis, sed veterum etiam testimonio magis comprobemus. Cicero igitur ad Att. in hanc meam sententiam inquit. offendes designationem Tyrranionis mirificam, meorum librorum bibliothecam, quorum reliquiæ multo meliores sunt, quàm putaram: etiam velim mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tiranio utatur glutinatoribus. vbi vides librarios glutinatores nihil aliud esse, nisi qui membranas inter se coniungunt: puta quos nos vulgo ligatores appellamus. siquidem glutinare est rem rei adiungere, vnde etiam gluten, quo quid cum aliquo coniungitur. Ciceroni vero locupletiß. testi Catullus quoque, qui eiusdem ætatis fuit, testis non pessimus accedit, qui rem hanc multo planius in suffenum expressit. hic enim malum istum poetam irridens, quòd nimis delicate versus insulsos, atque ineptos regijs carthis scriberet, atque elegantius conglutinaret, propè nostram hanc formam describit. eius autem verba hæc sunt.

Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Perscripta, nec (sicut fit) in palimpsesto

Relata

Relata. cartha regià. noui libri.
Noui umbilici. lora rubra, membrana
Dissecta plumbo. & pumice omnia æquata.
Quibus verbis nostri libri forma (ut nunc est) planius describi non posset. ut etiam umbilico, atque loris eam ornet, atque leuissimo expoliat pumice. non negarim tamen superioribus, iysque rudioribus ætatibus, ut quę in papiro, quę in foliis, quę in cortice scribebant, vix tantum alteram paginam implentes, magis scriptorum inuolucrum esse comprobatum, in qua forma etiam adhuc apud nos multę veterum tabulæ leguntur. in primis autem Bononię in Diui Dominici sacrario vetus (ut dicunt) testamentum in corio hebraice ab Esdra (ut fertur) scriptum reuerenter visitur. Hactenus quod ad libri formā. Iam habe, quæ literarum fuerit forma, quę tamen magis coniici, quàm re vera explicari potest. Hæ igitur quoque magis complicari, quàm inuolui solere videntur. vt Cic. ad Att. vbi ait. cum complicarem hanc epistolam noctu Abundus ad me venit. item. cum hanc epistolam complicarem, tabellarij à vobis venerant. vt omnino aliud esse videatur complicare, aliud conglutinare. vt hoc ad libros, illud ad literas aptius accommodetur. vt etiam magis explicare de literis, euoluere, autem de libris, siue longiorib. atque perpetuis voluminibus vsurpetur. vt itē

Cic.

Cic. testatur ad Att. euolui, inquit, volumen tuarum literarum, id est, ut ego existimo, multas, non autem unas tuas literas euolui. Neque huic meę sententiæ illud obsiterit, quòd fascem, & fasciculum literarum, & conijcere literas in fascem, atque in fasciculum Latini dicant, quando fascis earum rerum, quæ oblongę, non autem quadræ sunt, magis quidam esse velint: quis. n. neget rectè Latine etiam dici, et paleę, & herbæ, & florum fascem? atque fasciculum? ad quarum rerum formam, & librorum etiam, & literarum fascem rectè usurpari posse, nunquàm negarem. vt literæ, quemadmodum libri magis in plicas, quàm in spiras complicari videantur. Paucà bęc de literarum forma. De earum vero utraque inscriptione multo plura consequuntur. ac statim de ea, quæ in tergo fit, de qua nullum quidem verbum (quod ego viderim) legitur, quo affirmari possit, quæ eius ratio fuerit, tantum. n. ad eam deprehendẽdam coniecturis ducimur, ut aut nulla, aut eadem cũ interiori fuisse dicatur. quòd nulla, id certi tabellarij probare possunt. Pr. n. ciues (ut nihil dicam de Regibus) multos proprios seruos, qui tabellarij munere fungerentur, habebant. ut in quanque partem eodem etiam tempore literas commode mitterent. quod quidem fieri solet, cum de re grauissima agitur. vt ille ad Catilinam. Qui sim, ex eo scies, qui tibi

bi has literas reddidit. nam sine nomine eæ scriptę erant literæ. id quod etiam multifariam faciebant, aut enim literarum loco signa ponebãt, aut si literis ipsis id faciebant, aut alienis utebantur, ut Græcis. si vero suis, loco b. c. ita loco c. d. atque ita deinceps usurpabant. vt C. Iul. Cæsar factitauit. Augustus vero tertiam loco verę collocabat. quæ non uera scribendi ratio, hac nostra tempestate apud Pr. nostros summo in usu versatur. Quod autem obiici potest, si tabellarius in manus inimicorum incidisset, ex literarum inscriptione facilius eas aperiri postea potuisse, cum scirent, & à quo, & cui scriberentur, ut eorum consilia deprehenderent, respondeo, multo auidius id facturos in ijs literis, quibus nullum inscriptionis in tergo verbum legeretur. quia eo modo maiorem magnæ alicuius rei suspitionem injcere viderentur. ut omnino ego sentiam, eas sua nulla inscriptione caruisse. Quare si id, quod veri est similius, vt omnino inscriptionis nota apponeretur, quæritur postea. quænam ea fuerit? nam si quę intus quoque legitur, duplex erratum accusant. alterum in repetitione, quando alterum superuacaneum est. alterum quod in periculum literas adducit, ne (ut dicebã) cũ à quo, atq; cui mittãtur, ex inscriptione cognoscetur, vt interceptæ erunt, cõtinuo aperiantur, atque perlegantur. cui rationi quo

niam

niam paulo, supra satisfactum est, nunc alteri, idque quàm pauciss. satisfaciam. Nullum inquã in ea repetitione errorem esse. quando nihil in ea superuacare videatur. nam quod foris est. multis id de causis recte apponitur. in primis aũt si tabellario in via excidissent, vt qui eas reperisset, cui redderet, inscriptione ipsa admoneretur. prœterea vero si plures essent, cui quæque veniret, statim ex inscriptione cognosceretur. quare ego putarem vel simplici inscriptione hoc modo P. Lentulo. C. Cæsari. M. T. Ciceroni. vel etiam præposito, qui scribit. ut M. T. Cicero P. Lentulo. S. D. & Cn. Pompeius C. Cæsari S. D. fuisse maiorum literas foris inscriptas. Nam si ita sit, ut aut sublata, aut apposita inscriptione, literæ in periculum adducantur, ne deprehensæ aperiantur, atque perlegãtur, usus scribendarum epistolarum prorsus tolletur, fietque potius per nuntium hec significatio. quod tamen tantum abest, ut fiat, ut perpetuo is magis apud omnes omnium gentium homines seruetur. vt neque nostri quicquam, vel in publicum fasciculum, siue Romam, siue in Galliam, siue in Hispaniam, in Germaniam, ac quò uis aliò gentium suas cum sua extrinseca inscriptione conijcere vereantur. Sed iam de ea, quæ interius fit, est quod etiam aliquid attingam. hanc ego conijcio initium epistolæ apud veteres

fuisse,

fuisse, & si nostri illam prorsus scriptione ab ea separarint. quod autem ita existimem facit Cic. ad L. Valerium, quæ primi familiarium ultima libri est epistola, cuius initium tale est. M. T. C. S. D. L. Valerio iurisconsulto, cur enim in hoc tibi non gratificer? ubi constat verbum gratificer referri ad iurisconsulto, quo sublato, nihil aget, frustraque positum erit. ut item ad Tironem, cũ ait, Tullius Tironi S. D. Quid igitur, non sic oportet? equidem censeo sic. adendum etiam suo. nam cũ Cic. hoc modo nimis familiariter, ac quasi vir consularis nimis demisse cum liberto agere, accusaretur, qui sine prænomine atque cognomine, hoc est sine dignitate ad eum scriberet, illi accusationi hoc epistolę initio ita occurrit. Tullius Tironi S. D. quid igitur? non sic oportet? vbi vides totam orationem à superiori Tullio pẽdere, quam vocem si tollas, quod sequitur etiam sustuleris. sentiant alij, quid velint, hoc in loco mea hęc est sententia. Sed neque huic nostræ sententiæ, id quoq; non consentit, quod est in tertio lib. ad Att. vbi ait. Cic. salut. Q. Cęcilio Q. F. Pomponiano Attico. Quod quidem ita esse, & auunculum tuum functum esse officio vehementissime probo, ubi vides totum hoc membrum ad illud Q. Cæcilio, Q. F. Pomponiano referri, probat. n. Cic. Q. Cæcilij Attici auunculi adoptionem, qua Pomp. Atticum sibi adoptarat. vt

hinc quoque satis constare videatur salutem dictam, quod nostri prorsus ab epistola seiunxere, omnino apud ueteres cum eam coniunctam fuisse. Hæc habui Manzoli doctissime, quæ de librorũ, atque literarum forma, earumque utraque inscriptione adveterum rationem ad te scriberem. quæ si tibi probabuntur, tum me recte sensisse iudicabo. sin secus, mihi gratissimum feceris, si quæ tua sententia erit, mihi perscripseris. Vale.

PETRO BENENTENDIO. BERGONTIO. PAVLO LEONIO IVDICIB. B. R. S. D.

M. CRISPINIVS *Lucretiæ Gallinicæ nomine apud collegium vestrum HS. X. plus minus, ad nostram autem rationem. M. libras à me dotis nomine petit. à quo cũ ego de more, ut mandatum, cuius virtute id à me petit, proferat, atque utrum earum tabulas, quas protulit, veras, ac ratas probet? neutrum cogi potest, ut faciat, idque quamobrem non faciat, belliss. hac fallaciola defendit. aut. n. iste inquit, causam uincam. si tum postea mandatum non ostendam, frustra vicero. Si ab ea cadam, vos viciistis. vafrum dilemma Iudices. callidum inuentum. ego vero huic meum hoc verius*

rius oppono: aut enim hic prorsus insanit, aut vos palàm irridet. insanire autem eum, qui ingentes clientum greges in causis suis quotidie tueatur, quis unquàm dixerit? sequitur ergo, vt vos, vestramque auctoritatem derisui habeat, quod quo animo ferre debeatis, vestrum est iudicium. Audistis autem vnquam causam venustiorem afferri? vidistis vnquam procuratorem meliori fide causam suam defendere? ò acutum, atque argutum defensorem, qui quod de more omnium gentium fit, tam insolenter se facturum neget. quid putatis istum facere Iud. in ijs rebus, quæ aliquam veri similitudinem habere videntur, cum in hac, quæ manibus tenetur, tam insolenter se tueri conetur? quis enim nescit, si hic istas suas tabulas, de more, non probet, aut agendi mandatum non proferat, cum causa ceciderit, qua se omnino casurum videt, tum mulierem, vt negarit huic se quicquam tale mandasse, nouum iudicium mihi esse comparaturam? immo vero eò hoc omne spectat, quoniam nullam iste spem in causa habet, vt me non solum in hoc iudicio, sed in quibus etiam alijs possit, & omni sumptu, & molestijs omnibus oneret, atque excruciet. quare vos rogo Iud. non vt istum hæc præstare cogatis: quod scio vos vestro iure facturos: neque vt dignitatis vestræ rationem habeatis, quam vobis scio esse charissimam: sed vt hinc

quoque iam causæ meæ præiudicium facere incipiatis. vt cum eò ventum erit, vt de ea sententiam feratis, hoc quoque causæ meæ honestatem adiuuet. pro qua ego quoque satis iustam orationem habiturus sum. in qua spero vobis ita hoc genus hominum exprimere, vt ne vmbra quidem sua sit vlla cariturum. interea valete, atque, quod facitis vestris æquiß. sententijs æquum, rectumque tueamini.

B. R. LVC. PAGANVTIO. S. D.

PIGNAE nostro duas, quas supplicationes dicunt, nudius tertius dedi, atque de meliore nota commendaui. idem coràm tecum facere non potui, hoc nunc, vt videas per schedulam facio. quæ tamen (quæ tua summa est humanitas) quin vim maximæ commendationis habeat, nihil diffido. eas igitur tibi, etiam atque etiam commendo. hæ eorum amicorum sunt, pro quibus mihi magis, quàm si meæ essent, elaborandum est. nam si res protrahatur, quãdo de impetratione nihil dubitant, magis me negligentiæ accusabunt, quàm uos mihi parum amice studuisse, iudicabunt. quare in vestra manu positum est, ut probetis, me meis, vosque mihi nihil defuisse, quorum vtrum magis nolim, nõ facile dixerim. certe vtroque opus est, quare etiã

vtrunque

utrunque vos rogo, atque oro. hoc est, vt omnem operam detis, vt in prima subscriptione absoluamur. pro quo vestro isto gratiß. officio, mecum illos vobis in perpetuum obstrinxeritis. Vale.

B. R. SPER. SPERONIO. S. D.

IDEO quàm prudenter, atque adeo V pudenter nicoleti tui causam mihi commendas, qui id potius miseri eius parentis commiseratione motus facis, quàm quod illum ipse quoque non facile condemnes, qui tantum facinus in tantum Principē admittere sit ausus. cū puerum, quasi obsidis loco datum, mercede pacta eisuffurari studuerit. At patriæ restitutio, quæ illi proposita erat, quæ omnium rerum cuique charissima est, id eum videre non siuit. at, vt id omittam, quod frustra ea promissa est. vetus scelus, quo patria desideratur, hoc recens multo maius efficit, quo is se facile probat, in turpiter agendo non semel esse versatum. sed eius tamen fortuna eum saluum etiam vult, nam si in quemuis alium Pr. id admisisset, prius de eius suspendio, quàm de carcere, audiuisses. sed noster ea clementia est, vt sua causa neminem capite puniri iubeat. quare de eius salute non videor dubitare. longior carceris diuturnitas supplicij loco eum torquebit. sane prætor affirmat se qui de illo poenas ullas sumat, nullo

iure cogi. Quod vero nunc Principem eo nomine adeam, temporis ratio ferre non videtur: nimis enim culpa illa est recens. magis placet, ut temporis longinquitas, quæ omnes animi perturbationes mitigare, ac sedare solet, hanc quoque causam adiuuet. cum se prima occasio obtulerit, ne nos aufugiat, probe curabitur. teque postea de tota re certiorem faciam. Interea expecto de Frigimelio. Pigna Alphonsi Principis mei a secretis factus est. Is nunc cum eo Mutinam proficiscens, suo nomine vt te saluere iuberem, iussit. Vale.

B. R. IAC. RVFINIO. S. D.

IDEM meis orationibus, quas tibi misi, (vt scribis) quod tuis, quos mihi misisti, versibus euenit, accidisse video. nam vt tu eas Rhamnusio filio legendas tradidisti, neque postea vnquam tibi sunt redditæ; ita nos vt eos Borguntio optimo iurisconsulto ac Principis nostri consiliario, qui legeret, dedimus: cum etiam dum repeterentur, nunquam tamen sunt remissi. ex quo facto si tu orationes meas probari iudicas, pari ego ratione tua carmina minime improbari existimo. quod si ita est, Deo utrique gratias agendum est, à quo id boni cùm cæteris bonis in nos profectum est. si vero contra, nihil tamen propterea

rea est, quod à scribendo deterreamur, quando etiam cēteſimis ſuus aliquis honeſtus locus detur. hæc vero de meis orationibus, ac tuis verſibus. Quod ad Rufinium nomen tuum ad ueterū rationem, vt omnibus ex noſtra epiſtola ad Herculem Ateſtium comprobauimus, Rufinium: non autem Rufinum ſcribere debes: vtrum vero unica, an geminata f, nihil laboro. Ioannem Bononium ægrotare, moleſtè fero: ſed me conſolatur, quòd febrim non grauem eſſe, eamque in dies leuiorem fieri, ſignificas. De Rapicij ſcriptis tibi gratias ago. ego quod tibi nouum mittam nihil habeo de meo. habe tamen endecaſyllabum, quo mecum Flaminius paulò ante, quàm moreretur (vt vides) iocabatur. Vale.

M. ANT. FLAMINIVS.

AD BART. RICCIVM.

H, iam rumpe ſilentium iocoſe
Olim, nunc nimium ſeuere Ricci.
Num tu ſic veterum flagras amore,
Vt Tulli puta, Caſarisque, uiuos
Vt iam pro nihilo putes amicos?
At hoc Tullius improbat, iubetque
Te ſui cupidos habere charos.
Nec ſolum cupidos ſui, ſed omnes
Quos virtus aliqua, probique mores

Adiunxere tibi. Sed heus amice
Quid rerum geritur? notare pergin
Quicquid ad proprie, eleganter, apte
Loquendum valet? ac bearo lingua
Nos prædiuite? id est latinitati
Suos reddere pristinos honores?
Quare per Ciceronis, & Terentij
Manes te rogo. perge, finibusque
Pelle barbariem Italis. latinæ
Linguæ te veneremur vt patronum.
Vale Ferrar. idib. Iunij.

B. R. IAC. RVFINIO. S. D.

IC *dies octauus est, cum tecum apud te*
H *cænaui, atque dormiui. ò Cænam, atque*
noctem illam suauiss. sermonibus conditam, atque peractam. vtinam saltem singulis annis eam renouare possem. sed magis vereor ne vltima sit futura, quando neque per longam uiam, multo vero etiam minus per ætatem, iam valde ingraescentem, id mihi licere video. Sed ipse ultro hoc officium præstiteris, qui omnem uitæ ætate facile es superaturus, hoc est, si me sæpius reuiseris, saltem ad illum celeberrimum diem, ut mihi recepisti. Sed non sine Rossio, atque Bertonio suauissimis comitibus, quorum alteri ego scribo. ipse alteri meo nomine salutem dixeris. idem

cum

cum Hiero. Auetario, Cautio, Fabrio atq; Strungonio facies. Baldo uero uiro omnium vrbaniß. omnia à me polliceberis, cui ego nusquam sum deuturus. neque dici posset, quàm moleste tulerim, me illi in cœna morem gerere non potuisse: dies enim discessus instabat. quique me comes Patauij commorabatur, parum abfuit, quin pridie solus discederet. his Pomaranium senem illum facetissimum adiunxeris. qui me tamen de mille scutatis aureis non plene amauit. Vale.

B. R. BAR. BERTONIO. S. D.

TERTIO *die, quo à te discessi, domum perueni, via facillima. cœlo ad solis ardorem subnubilo, mulla vero, quam scis, gradaria, quæque lenissimo graditur succussu. cætera omnia læta, lætissimi sermones de te, ac cæteris sodalibus fuerunt. nisi quòd meus comes guturis angustia sublaborabat, qua re impediebatur ad mutuo respondendum. sed eius aures mihi satis erant ad ea audienda, quæ de tua, atque tuorum ciuium humanitate, quo me scilicet hospitio accepissetis, atque certatim lautissime tractauissetis, in toto itinere prædicabam. nobiliß. prandia, cœnas dubias, ambulationem secundum aquulam, villarum ameniß. obitionem, ad Tris villas, vbi optimus adolescens nos tam rustice accepit,*

vt ne videri quidem voluerit, etsi is recte quidē, quando ipsi villam, non autem eum, visuri accessemus. in Paradiso à meis Cornelijs certe liberalius cùm à patre, tùm etiam à nobiliss. filijs sumus accepti: de illo meo veteri hospite nihil dico. Galleram postremò ad Capellum tuum venimus. vbi perquam familiariter à quatuor illis Gigātibus accipimur: credo si scalas ascendere, atque cubiculorum hostijs capi potuissent, nos per omnes uille angulos duxissent. & me Hercule villa est bellissima, atque splendide ædificata, quæque cum amplissimis urbium ædibus facile cōtendat, atque si paulo latiora habeat cubicula, eas etiam superet. Sed humanissimi eius villici facilitas illam maximè ornat, cui meo nomine salutem post gratiarū actionē latine etiam repetitam, dixeris. Si uobis de Tiena morem gerere potuissem, omnia fœliciter absoluissemus. Sed nimis longe aberat, uia saxosa, ego uero de superiore satis eram lassus. Sed cum ad lacum Benacum proficiscemur, eò declinabimus. Auetarium meo nomine plurimum saluere iubebis. Rossio uerò sororis tuæ uiro dixeris, me suas qualeas literas Ferrariam contuliss, quas ille urbis Patauij ianitori reddendas tradiderat. quid facias? satis habeat, quòd calcaria reddidi. gratias nullas ago de eius ad tantā viam comitatu, id enim cum ipse à me discedet, sum pari comitatu redditurus. quare ad dictum

ctum tempus te cum illo, atque Rufinio noſtro expecto. Vale. Ferrariæ.

B. R. IO. RONDANELLIO S. D.

M. *ITTO tibi, quæ in Vallæ defenſionem aduerſus Alciatum nuper edidi: neque id ea ratione mitto, ut à me Vallam defenſum eſſe, intelligas: ſed ut hoc te modo patris tui ad eiuſdem viri defenſionem edendam inuitem. hanc igitur meam inuitationem accipe, atq; opt. viri parentis tui ſuo lumine nomen illuſtra. atque ex denſiſſimis tenebris in hanc lucem reuoca. hoc ei nihil ſplendidius, tibi vero, ac poſteris tuis dignius, facere potes. Vale.*

B. R. FRAN. CORNELIO. M. ANT. FILIOLO. S. D.

M. *COR. Propinquus tuus mihi refert, te iſtius ætatis in literarũ ſtudijs iam eos progreſſus feciſſe, quorũ neq; grandiorem natu pœniteret. Quare valde tibi gratulor, mihique gaudeo, quòd meis fideliſſ. monitis obtemperaris, qui quoties iſtic apud patrem tuum, meum multorum annorum diſcipulum eſſem, te hortari non deſiſterem, ut in hiſce noſtris ſtudijs, vt faciebas, pergeres ardentius inſiſtere,*

quæ

quæ studia etsi suapte natura, atque summa delectatione, quæ ex ijs percipitur, quenque ad se consequenda, facile trahunt, tibi tamen seorsum patris tui patruellis filius accedit. habes enim Iacobum. Geor. F. qui ad istam summam virtutis gloriã tecũ æque contendit. in quæ contentione tibi videndum est, ne te antecedat. audio. n. eum quoq; huc omnes neruos, atq; omne suum studium contendere. vt uter utri præstet. vtrique elaborandum sit. sed ut ætate, amore, atque familiæ dignitate pares estis, ita ne in studijs alter alterum superet, optime prouidebitis. vt ille in rep. Romana, ipse vero, in tua Veneta excellatis. atque in utraque si maiores vestros non superetis, saltem uterque exæquetis. parenti tuo, atq; Ariadnæ Auiæ tuæ meo, atque vxoris meæ nomine salut. plurimã dixeris. Vale.

B. R. IACOB. COR. GEOR. FILIO. S. D.

VDIO de Marco Cornelio Spalatrensi primario antitiste, idque mea cum summa voluptate audio, te in nostris studijs mirum in modum profeciisse, refert enim cũ in Latinis, tum etiam in Græcis literis iam eam scientiam te puerũ habere, quæ in viro natu grãdiore satis esse posset. id quod ego primum ita tibi gratulor

tulor, atque filio facerem meo. nam Georgium patrem tuum virum optimum, cum istorum esset annorum, ego vero Aloysium Cardinalem, ac M. Ant. eius fratrem, patris tui æqualem decem annos eadem in domo docerem, eodem amore pro eius bonitate, quo meos discipulos facerē, semper sum prosecutus. quare eius etiam filijs nō possum non omnia optare, quæ illos ad summā gloriam breui sint elatura. te igitur hortor, moneoque, ne ab instituto cursu quoquā deflectas. neque de tuis optimis studijs, quàm quantum satis sit, ad æquam animi relaxationem quicquam amplius remittas. In memoriam tibi reuocarem, ex qua nobiliß. familia natus esses, quæ non solū multos Cardinales, sed Venetos Princeps, atque Cyprias Reginas protulit: quorum stimulo ad ueram gloriam ardētius incitareris. sed esset (quod dicunt) currenti calcar. Hoc unum non omittā, ut te etiam, atque etiam adhorter, ut ad rerum cognitionem eloquentiæ quoque splendorem adiungas. rerum quidem omnium scientia in omnib. studijs facile præcellit, sed eam suo stilo ornate, splendide, copiose, ac unum quodque pro sua natura explicare, in maxima laude positum est. Hæc una dicendi virtus est, quæ in contionibus, ad Iudices, in Senatu dominatur. cum neque etiā in familiariter cum amicis agendo, non suam magnam habeat dignitatem. scribunt quidem omnes

nes, sed pauci (mihi crede) ut decet, scribunt. in quorũ numero ne sis, omni studio, atq; omni stili exercitatione contendes. id quod etiam à doctiss. magistro tuo, qui nihilo minus in hac dicẽdi ratione, quàm etiam in rerum cognitione valeat, facile assequeris. Mitto tibi oratiunculam meam, non ut ex eius lectione quicquam doctior, aut elegantior fias, sed ut hoc quoque amoris erga te mei testimonium habeas: si eam tibi gratam fuisse sensero, quotidiè aliquid eius generis à nobis expectare licebit. parenti tuo, atque Marinæ Auiæ tuæ primariæ fœminę meo, atq; Floræ vxoris meę nomine salutem plurimam dixeris. Vale. Ferr. X. cal. Mar. M D LX.

B. R. POMPILIO AMASEIO S. D.

OMVLVM patrem tuum, cum viueret, amaui quàm qui plurimum, mortuo vero illi amori parem etiam memoriam præstiti, quorum utrunque cum officijs, tũ etiam scriptis meis non semel testatus sum: id quod iure optimo feciſſe me fateor, qui contra ab eo non vulgariter amatus sim, neque quod aut ad meam dignitatem, aut aliquam utilitatem pertineret, quicquàm unquàm desiderarim: quem mei erga illum animi tenorẽ sum quamdiu viuam retenturus. Quare quod superioribus diebus

bus à me petiſti, ut in eius epiſtolis, quas ſane multas eſſe dixti, perlegendis, tecum eſſe vellem, atque unà poſtac, quę utrique magis hominum lectione digne viderentur, eas ad diuulgandum deligeremus. Ego Pompili nunc tibi filio, quod parenti tuo optimo mortuo debeo, omne meum ſtudium, atq; omnem operam, quando id iam polliceri nō poſſum, libētiſſimo animo recipio. utinā vero meū iudicium tale eſſet, quo præſtantiß. oratoris patris tui ſcripta recte cenſeri poſſent. multo enim cum meis ſtudijs rectius ageretur. Quoniam tamen ita tibi viſum eſt, me quoque adducis, ut aliquid de me, quàm à me facio, amplius exiſtimem. Equidem in ea lectione cum ſumma voluptate, tum etiam pari afficiar utilitate, qui interea ſuauißimum patrem tuum, amiciſſimum meum, loquentem audire videbor, atque ex eius oratione, ut olim eius auditor faciebam, ſummū fructum auferam. quare tuum erit iſti lectioni diem ſuum conſtituere, meum autem quod tibi recepi, ſi minus prudenter, certe, quod faciam, fideliter præſtare. Vale.

B. R. IOAN. CEPALIO S. D.

VM Patauij eſſem, meum Cardinalem C. Atestium ſequens, quo tempore ipſe Ticinum reuerſus es, in cauſa fuit, quo

minus

minus tibi, ut constitueram, meos libros, quos tecum perferres, darem. nunc vero, ut domum redij nihil antiquius habui, quàm ut eos tibi mitterem, ut sub nouum istum auditorum conuentū venales exponerentur. decem sunt fasciculi, suo singuli certo numero signati. quanti autem unū quodque volumen indicandum, atque etiam vendendum sit, eius librarij, cui ipse vendendos dederis arbitrio, atque iudicio relinquimus. quos verò Aonio Mediolanum inscriptos vides, eos illi cum his literis rectè perferendos curabis. ne bonitatem tuam, atque amicitiam nostram offendam, tibi eorum reliquam ouram nihil commendo. si tamen de more omnium faciendum est. hos ut meos fructus, tibi etiam atque etiam commēdo: eamque à te diligentiam expecto, quam ipse ab alijs expectares, & ego tibi omnium optime præstarem. Vale.

B. R. HERC. ÆTESTIO TASSONIANO NICOLAI FILIO, S. D.

TAs literas accepi, quæ mihi suæ elegantia iucundißimę fuerunt. sed eo etiā multo iucundiores accidere, quod ex eis intellexi, me à te non leuiter dilegi. qui mihi propè non paruæ summam pecuniæ exegisse videris, quando

quando id à patre obtinuisti, quo uno impetrato, nihil præterea ad eius exactionem opus erit. id, quod etiam in futurũ mihi liberaliter polliceris, quod ego libenter accipio, atque nunc pro utroque tibi immortales gratias ago, aliquam etiam cum usus venerit, relaturus. Nam quòd nomẽ tuum meis literis cum cęteris claris viris illustrari speras, minime falleris, si modo ea sint mea scripta, quę ad tantum tuum splendorem, quem ista adolescentior etas præ se fert, aliquid luminis addere possint. Certe in tua ista benigne faciendi ratione prædicanda, atque celebranda nusquam deerunt. Sed redeo ad earum elegantiã. equidem Tassoniane te in nostris studijs aliquid profecisse, ut qui à doctissimo, atque politissimo nostro Sebastiano Briccio magistro tuo institutus sis, facile existimabam, sed nunquam tantum omnino, subuereri cogebar: idque ex ea rerũ omnium, quibus abundas copia, in quibus rari admodum reperiuntur, qui tantum proficere soleant. Quare tibi gratulor, quòd ista quoque studiorum nostrorum dignitate, non parum sis auctus, teque hortor, ut in ijs (ut cœpisti) acriter insistas. in quibus mihi crede tantam voluptatem es capturus, ut hunc laborem natu grandior nusquam alibi posuisse maluisses. Illud addas, quod tua ista summa rerum copia, tuę locupletiś, fortunæ per se quidem splendidæ

sunc

sunt, si ad virtutem insumantur, sed fluxæ tamẽ atque caducæ. si vero istorum studiorum nobilitas accedat, illæ quasi Adamas in auro illigatæ videbuntur. præter quàm quod istis ipsis in primis ad immoralitatem via comparatur. Perge igitur, ut cœpisti, ut, cũ rerũ copia multis prodesse possis, ne tibi his optimis studijs ad istam immortalitatẽ defuisse videaris. Parenti tuo meo nomine post salutem plurimam, etiam gratias ages ingentes, cuius beneficio, quanto ego commodo auctus sim, ne expecta dum dicam: id tantum dicam, eius memoriam mihi nullam unquam obliuionem esse delituram. Vale.

BARTH. RICCII LVGIEN. EPISTOLARVM LIBER III.

B. R. BAR. CAVALCANTIO S. D

RHETORICAM *tuam, Italico sermone scriptam, ego auide expecto: &, ut audio, hanc ipsam iam pridem omnes mecum valde desiderant. quid autem eius editionem moretur, aut quo minus doctissimis viris, tuique studiosissimis in ea gratum facias, non possum suspicari. Sanè opus iam multos annos absolutum habes: nisi si ad limam semper aliquid desideratur: presertim ad illius tui rationem, cui nihil ad unguem probatur: cuius superbissimo iudicio si stare volueris, nos isto inani desiderio cõmorituros, oratorẽ vero, quem in ea optime informas, nunquam ex capsulis tuis in forum, atq; in publicum proditurũ esse video. Aude Caualcanti tandem viuis gratiam hanc facere, atque hanc libro tuam gloriam compara, antequàm omnes amici tui decedãt. decessit paulo ante Bembus, post eum Romulus, tertius accessit Bonamicus, quartus Sadoletus, postremus Flaminius: ut quosdam alios omittam, non tanti*

nominis illos quidem, sed qui tamen hunc, & cũ illis libenter legere, & commendare potuissent. At motus isti cum Gallici, tum Italici, meæ vero à Pontifice modo ad Regem, modo ad alios legationes, familiaresq; curæ minimè leues magno, ne id efficerẽ, hactenus mihi fuere impedimento, vtinam vero nunc esset melius. sed posterorum ea cura erit. scilicet, ut in quo negligens ipse fueris, tui se postea diligentiores prębeant. quid si illi ab hisce studijs abhorreant? quid si aliquo modo (quod omen Dij auertant) liber pereat? at nihil horum sit. edatur, legatur, laudetur. tu certè tum nihil eius gloriæ senties: ad quam unam omnes homines inflammari solent: neque quicquam aliud spectant, quam ut audiant de se cum summa laude prædicari. cuius gloriæ si minus cupidum te esse respondebis, certę non negabis, quam utilitatem in eo cæteris comparasti, eam quanto pluribus communicabis, tanto munus tuum acceptius futurum. præsentibus igitur in eo fac, ut prosis, ne te merito accusare possint, qui in tui quasi proprio conceptu maximã iacturam feciſſe videantur. Vale.

SATIS

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

SATIS tibi Sylui, superque esse potuit, quòd summus poeta natus esses: qui cũ Heroum res præclare gestas eo versu caneres (nequid nunc dicam de ijs, quos Italica lingua de quaque re, quæ tibi proposita sit, extempore vel optimos facis), ut eas ipsas, ut gererentur, ante oculos proponere videaris: tum etiã cuiusque generis amores varie deplores, neque in sacris Deorum pari cum dignitate non ludas: nisi alteram etiam laudem, qua ex oratorio dicendi genere comparatur, tibi tam feliciter vendicares. Tuę orationi, quam de scientiarum laudibus ad maiorem vrbis ædem habuisti, interfui, quam pro rei magnitudine ita peroraſti, ut paucis omnia non solum percurrisse, sed etiam ample pertractasse mihi sis visus: idque eo, quo alia aliam pars aptissime sequeretur, ordine, & filo. Dictione item, quæ veterum tuorum, actione vero, quæ etiam recentiorum esse agnoscitur, etiam maximè laudatur. ut mea sententia id iam sis adeptus adolescens, quod vix pauci senes sunt assecuti: ut in utroque dicendi genere, æque plurimum valeas. perge modo (ut facis) in utroq; stylum tuum exercere, & mihi crede breui forc,

vt in utro plus laudis homines tibi attribuant, incertum habeant, atque in te finem querendi faciant: qui ex veteribus optimè simul caneret, ac splendidè, atque copiosè diceret, nullum æquunquam fuisse. Vale.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

QVANDO eodem die te Princeps noster duplici munere affecit, ego quoque nunc tibi dupliciter gratulabor; atque vtro magis, haud scio: an ex sexaginta illa annua pensione tibi constituta, an ex ea publice interpretandi extraordinaria prouintia. nã, quod ad pensionem, illa quidem ad commodum tuum maximè confert: sed in ijs bonis tamen adnumeratur, quæ fortunæ attribuuntur. interpretandi vero munus multo quidem est nobilius, sed vereor, ne tuis interioribus studijs incommodè acciderit. illud enim tempus, quod huic parti dabis ad tuis auditoribus, quicquid id sit, explicandum, id totum de tuis optimis studijs detraxeris. huc accedit, quòd dictionis elegantiæ, qua vna maximè delectaris, quamque nihil omittis, vt assequaris; ea loquendi ratio plurimum est obfutura. nam cum latine (vt fit) in explicandi cursu fereris, multa sæpe tibi deficient. plura etiam non statim, nec suo tempore succurrent

propria

propria verba; tum ne hærere videaris, non solum impropria, aut minus culta, sed interdum etiam barbara, ac quicquid in buccam venerit, arripies. qua una re, nihil est, quod eloquentiæ perniciosius accidere, nihil quod magis eam contaminare possit. nam cum id sæpius feceris, quod sæpissime est faciendum, non solum id, vt uitium, vitare studebis, sed in cæterorum morem lapsus, satis tibi esse præstatum excusabis, si ab auditoribus tuis intelligaris. atque ita, dum cæterorũ commodo studebis, in tuis pessimè delinques. at qua in re? quæ in sermone, quæ in scriptis, quæ domi, quæ foris, quæ nunc, quæ multos etiam in annos gloriæ tuæ sit egregiè obfutura. Quare meum consilium est, si omnino docendum est, ne multis id facias: sed vt breui auctoris sensum explices. in multis enim, ut in uitiosam istam loquẽdi rationem incidas, necesse est; quando nondũ id eo modo facere potes, quo ijs facere licet, qui iam pridem in optimo dicendi genere constituti sunt, atque dicendi vsum optimè callent: qui cũ etiam subito ad dicendum veniunt, nescio quid ex eo, quòd cogitate egregiè faciunt, afferre uidentur: ac quasi nauis illa faciant, quæ plenis uelis feratur: quibus etiam deductis, non nihil tamen prioris incitationis ad aliquantum spatium retinere uidetur. Sed hoc mihi eò minus molestum est, quo id tibi est rarius faciendum. nam

si quotidie in eo dicendi genere tuo stylo abuteris, prorsus actum esset de tuo illo politiori scribendi modo: nunc vero non vereor, quin multorum dierum cogitata scriptio per paucorum dierum interpretationē sit ualde superatura. Vale.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO. S. D.

SI tibi libebit, aut etiam commodum erit, cupio, vt cum vrbanissimo, ne dicam nunc cum doctissimo Madio nostro, ac Fuschinio optimo viro, mecum ad meam villulam in Quartisano vij. id. Iun. sitis. quem diem lætitia magis, quàm vino pleni, risu, ac iocis traducemus. cui diei, si vobis per vestras urbanas actiones licebit, eum etiam, qui sequitur dies, adiungemus. distat locus ab urbe sex millia passuum, una hora matutina, plus minus, iter illud commodissimè cisio conficiemus. in reditu uerò in Beriguardum loci regij uisendi causa, facilis erit declinatio. nolo id ante, ne ex amplissimo loco cum in humilem diuersoriolum postea uenissetis, vobis, quasi à splendidissimo sole in paruum candelæ lumen oculos coniecisse videremini. expecto, vt rescribas, quàm libenter hanc nostram inuitationem accipias. nam de cæteris non dubito, quinmihi gratiam hanc læto, atque alacri animo facile sint facturi. Vale.

VIDES

B. R. SYLVIO ANTONIANIO. S. D.

VIDES Sylui, quæ cęli in nos inclementia extorta sit. nobis nubes vndique cœlum obnubunt: creberrimus imber toto effluit cælo: vt mox lutulentißima futura sit uia, niſi tu lyram ſumas, atque Apollinem tuum exores, ut ſudum ſaltem reducat. noſtri riſus, noſtri ioci uillici vel omnibus urbanis ſuauiores, nobis ſunt erepti, atque propè ex ore ipſo euulſi. ſi uero id non impetras, nihil eſt, cur barbiton in parietem non illidas, atque etiam fias ad Bacchum transfuga: aut illi miniteris (cum præcibus non obtineas) te poſtea omnia eius ſcelera palam in urbibus, in publicis locis ad eius lyrā eſſe diuulgaturum. Sed non negabit, modo te ad preces accingas. Vale.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO. S. D.

DII iſti malæ tempeſtati omnia mala dent: quando ipſa me peius afficere nō potuit. non poterat in tertium, uel ſaltem in poſterum diem hæc cœli improbitas differri? ruiſſet poſtea cælum ipſum: nihil feciſſem.

sed, quæ mea bona fortuna est, credo quicquid imbris aquarius per totam æstatem terris demittere, quicquid ventorum Eolus effundere debuit, id totum in unam superiorem noctem, atq: continenter in hunc diem coegisse, atque effudisse, Dij boni quid hoc fuit iniquitatis? aut quid ego tam impiè aduersus vos egi, quem tanta iniuria afficeretis? At pessimus omnium hominum in cæteris rebus fuerim, nefarie omnia egerim, omnium scelerum fuerim affinis: certè hac una re nulla sanctior, nulla castior, nulla integrior agi potuit. optimum Philosophum, sanctissimū Poetam, æquissimum Iuris consultum ad meam villulam in Quartisano vij.id. Iun. animi gratia inuitaram: præiueram pridiæ eius diei vesperi, omnibus tamen prius in vrbe, quæ ad iter illud eis accidebat, constitutis: ut ibi quoque haud imparatus illos postridie mane acciperem. Hactenus læta omnia: cum ecce tibi tota nocte illa, quæ constitutum diem præcedebat, totum cælum densissimis nubibus subitò corripitur: ac ventis primum, deinde imbribus ita conturbatur, ut corruere videretur. quod ut sensi (sensi enim statim) nihilo minus, quàm cælum, ipse omnino cō motus sum. ad unum quoq; nouum venti flatum grauiter angebar: totus etiam imber in me, vel in lecto cubantem irruere videbatur. me tamen ut melius poteram, sustinebam: sperans ad nascentem

scentem solem utrunque cessaturum. Surgo è lecto sub ipsum diem, quando sub solem dicere non possum: circonspicio: nusquã spes fore melius ostẽtatur: nusquam Auroræ albor, nulla sydera, nox omnia densissima, creberrimus imber. neque tamen etiam dum despero: media æstas, meaque integritas consolatur, ut partim ventus, partim sol nubes illas discutiat, cesset imber, serenum inducatur. Sed frustra omnia: pergit, ut cœperat inclementius imber: venti vis in sextam diei horam acrius ingruit. tum tota spe excidi, totoq; animo concidi. quicquid enim reliqui mansit, totum fuit desperatio: atque in cœli inclementiam illam verba aspera. quod si integritatis meæ nullam (de more suo) rationem habere noluit, saltem Madij optimi Philosophi, hoc est viri sanctissimi, Syluij adolescentis Apollinis filij, Fuschinij omnium integerrimi aliquam habere potuit. sed nunc planè perspicio, quantum mihi fortunæ aduersetur: ut apud eam plus mei solius odium, quam eorum omnium bonitas valuerit. Vtinam Sylui mihi tuus ille diuinus spiritus, vel unum tãtum diem, concederetur, efficerem probe, ut hoc haud inultum abstulisse minimè lætaretur. quod ego eò seccurrius facerem, quò iam ab ea nihil grauius accipere, neque nouum ei iniuriæ locum dare possim. neque tibi tamen suadeo, ut meam istam vicem doleas, atque gratissimus hoc officium

cium

cium mihi prestes. nollem enim mea causa illam in te acerbius insurgere. valde enim est mala bestia, quę cornu, quæ dente, quę pedibus ferit. quin si me audias, eam tuis versibus nobis lenire studebis, atque omnibus precibus rogabis, ne posthac, cum iterum hoc ipsum constituerimus, tam aduersa, atque ingrata sit, tibique soli unũ illud iter feliciter concedat. Vale.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

IAM mihi nullum locum posthac periculo vacuum video, quando in lecto valens, dormiens, penè oppressus sum, nosti pomum (quod dicunt) ligneum, vnde lecti tentorium pendet, illud veteri funiculo, quo, ut usus ferebat, aut tollebatur, aut demittebatur, diffracto, mihi in alterum armum (in latus enim dormiebam) grauiter decidit. ut videas hominum conditionem. sed bono tamen fato factum est. ne mihi in caput decideret. totum.n. illud mihi, quod eius pondus erat, contriuisset. cum ita latus offendisset. vt, etiã post xx. diem inter eundum non nihil sentiam. Quòd vero ipse non solum prorsus quartana careas, sed omnem etiam grauedinem à te remoueris, valde gratulor. qnare etiam commodè poteris animi causa huc ad me te conferre, vbi lætius, quantum

tibi

tibi videbitur, commoraberis. neque est, quòd quicquam à ligneis malis metuas: magis rosea, quæ hic sunt hoc anno pulcherrima, nostris manibus colligemus. ferreis enim uncis ab altero capite in terebræ morem præacutis, in trabe immissis, annulo item ferreo, nullo funiculo, ut tentoria appenderentur, curaui. Vale, ex meo Quartisano.

B. R. SYL. ANTONIANIO S. D.

TEdes sum. Camillus ægrotat. cœlum æstu ardet, via longa est, rei familiaris cura me sibi totum postulat, his multis ac maximis impedimentis te his diebus ægrotantem non visi. nunc te hoc, quo commodius possum, modo viso, atque rogo, non ut mihi ignoscas, qui nihil admisi, neque ut valetudinem tuam cures, qui tua sponte id facis: sed, ut conualueris, per istos æstus, ut parumper tua studia, illa inquam seueriora studia, non hæc humaniora, seponas, genioque, atque lyræ tuæ tantum indulgeas. hospes hic est Bononiensis Bolognetius, mirificus adolescens; qui te ad lyrā canerē audiēdi miro desiderio tenetur: hanc si illi gratiā facere posses, & te, & optimo adolescente, qui haud scio, an huc ea tantum causa accesserit dignissimum faceres. poetæ, ac XL. viri filius est, neque etiam

etiam ipse cum infans, tum etiam à tuis musis alienus. si te reuiserit, reuiset omnino, ac febris, ut audio, prorsus abierit, rem eleganter, ut facere soles, in sermonem induces, atque ita belle lyram posces. atque aliquid, vel etiam de eius laudibus ad eam ages. interim Vale.

B. R. SYVIO ANTONIANIO S. D.

LEGI tuas literas, sed quid ego dico legisse me? cæterorum enim leguntur, tuis vero ita afficior, ut nihil suauius sentiam. his verò omni voluptate suffusus sum: neque id iniuria: nam qua ego dicendi elegantia maximè delector, eius eæ totæ refertæ erant. ut cum eas legerem, me non legere, sed omni voluptate frui viderer. O te undique fælicem Sylui, qui tecum ab ortu tantum ingenium extulisti, atque ad omnia nobiliora studia facillime percipienda, & factus, & natus es. Tu in versibus pangendis, siue id subito, de quaque materia, quę tibi proposita sit ad dicendum, omnes, qui te audiunt, summa afficis admiratione. siue eos meditatè scribis, summo eosdem stupore comples. in solutiore præterea oratione quis te facilior? quis compositior? quis comptior, atque elegantior legitur? vereor ne me, quæ tua est ingenuitas, hoc auribus tuis dare putes, atque hæc magis, quia in te esse cuperem, quàm quod ita sit,

sit, hæc ad te scribere. te equidem tantum amo Sylui, idque tuis virtutibus, quantum quisquàm alius, aut etiam quenquam alium. sed ea tamen beneuolentia nihil impedior, quo minus, si quid secus in te sit, videre possim, aut aducor, ut ei, quàm par est, atque etiam facere debeam, quicquam amplius in te laudando obsequar. Quid autem ad ætatem? nunquid hoc quoque falsò tibi dare videbor? certè cum duo de viginti annos attigeris, summum ætatis tuæ attigeris. quo breuissimo spatio alij fari incipiũt. tu vero, & splendide loqui, & numerose canere didicisti. vt verè ego illud de te, quod de Virgilio adolescente dictũ circunfertur, usurpare possim. Salue scilicet, Sylui magnæ spes altera Romæ. tametsi illud altera in te mihi duplex verius efficere possum. qui in poetica facultate iam Maroni adolescenti propius accedere, in dicendo vero Ciceroni etiam grãdiusculo optimè respondere videaris. Vt nihil dubitem, cum par ætas, ac studium accesserit, quin utrique proximè accedas. In quo vero de me quæris, vt te doceam, qua ratione in posteriori versetis, ac quam ex eo tibi ad propositam benedicendi rationem suppellectilem comparare possis. Equidem Sylui, cum hæc duo tibi præcepero, ut in Cicerone lectionem tuam contineas: atque in eo die, nocteque versetis: lectioni verò scriptionem assiduam, ut adiungas

iungas, omnia, quæ ad hanc postulationem pertinent, tibi præcepero. Si quidem ex lectione verborum delectum, cui primas in eloquentia tribuunt. locutionem deinde, videlicet, vt quæq; ac quoquo modo splendide, copiosè, humiliter, grauiter, atque cum dignitate dicantur, inde quoque assequere. Cum verò non postrema laus sit in oratione, numerosè dicere. idque aurium iudicio maximè comprobetur. si eas in unius Ciceronis lectione attriueris, qui fieri poterit, ut in tua scriptione illas postea non sequaris, atq; ad earum quasi harmoniam non concinne scribas? nam si tibi quoties numerum seruare uoles, ad pedum rationem recurrendum sit, atque cur magis breui, quàm longa syllaba utaris, ex arte ipsa erit quærendũ, nimis, nisi infinitum, longum laborem tibi constitueris. perindeque facies, atq; ille, qui formæ literarum ignarus, scribat. cui ad earum singularium formam effingendam, semper ad eam reperiendam, erit recurrendum. quod is non faciet, qui eas frequentissimo usu, mente, atque animo comprehenderit. Si quid tamen ex tua lectione in tuum codicem ad præsentiorem memoriam transcribere uoles, ut qui ex præciosissimis gemmis quasdam præstantiores deligas, quas postea, cum vsus poscet, in orationem tuã illiges, quarum micantib. radijs ea illustrior, ac splendidior fiat, id in primis, cum in verborum

tum.

tum in sententiarum figuris seruari poterit. pari item ratione, si in translatis feceris, haud ab re feceris. in una vero locutionis ratione semper attentior eris. ut si nouum apparatum inde tibi constituas, non admodum improbem. At uno tuo, ne mihi frustra summũ laborem summam, facile possũ acquiescere. At mihi crede, multo magis unum tuum, quàm centum alienos, apparatũ tibi esse profuturum. Quidam item sunt dicendi modi, qui per se nituntur: quique eodem modo semper proferuntur. ut soluendo non esse. dedita opera. siue de industria. quo iure, quaque iniuria. tertio quoque verbo. quaque versus. aliud aliàs. mutatis equis ad celeritatem. ad verbum. de improuiso. ut nunc est. quantum in me est. tantum abesse ut. & alij innumerabiles. qui si in unũ locum conferantur, ac postea legendo vel perourantur, istud tuum Studium non nihil ornabũt. Sed hęc, & reliqua eius generis minuta sunt. quæque vel nullo negotio adinueniri possunt. In scriptione vero, quæ in distributione nostra pars erat altera, hoc Studij ponendum erit. vt assidue scribas, rescribas, deleas quæ scripseris, meliora reponas, in eandem sententiam non eodem modo, Stylum tuum exerceas. quando Cicero affirmat, Stylum esse optimum dicendi magistrum, atque effectorem. Sed quemadmodum ex uno Cicerone omnem verborum delectum, cæteraque, quę orationem tuam illustrabunt, ita ab eodem

scribendi

scribendi exemplum tibi sumendum erit. ut hũc tibi tantum proponas, cuius, non solum linguã loqui, sed ad eius etiã imitationem tua sensa exponere videaris. Hæc pauca, ut vides, quæ tamen multa sunt, cum tuæ optimæ naturę adiunxeris, nihil diffido, quin breui sentias, te quicquid uis in dicendo consequi posse. tametsi in eo iam tam longos progressus fecisti, ut parum vię ad eum finem tibi relinquatur. quam ego tibi, ut tuo isti desiderio magis satisfacerem, quàm, quòd quicquàm meis præceptis ipse indigeres, hoc modo perbenigne demonstraui. Cætera, si quæ sunt alia ad illud iter conficiendum, ea ipse per te facilè animaduertes, atq; deprehendes. vale.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

LTERA, & vigesima (ut nostri dicunt) eius diei, quo Ferraria discesseram, hora Bononiam perueni, ea Cisij commoditate, quæ esse potest in publico: viæ autem facilitate, quæ ex superioribus imbribus orbitis ad rotarum asses effossis, atque etiam lamis veteribus plena esset, quæque postea glebis vento, & sole obduruisset. sed id multo grauius, quòd meorum quadraginta virum nullum in vrbe offendi. Cuspius Romę legatus adhuc tenebatur. Giselerius, Bolognetius, Elefantutius ruri cum familijs per

per hæc temperatissima autumni tempora sese oblectabant. Paleotius Carafio Cardinali Venetias occurrerat, vt planè hospes esse videar. De cubiculo, præter hospitem, non autem hospitã, satis bonum virum, nihil ad meam ad Gandulfium descriptionem. quin eius fenestræ ita se in cœlum tollunt, ut scalis ad eas aperiendas, mihi opus sit. rides, pereã male, nisi ita est. sed nõ apud hunc sum diutius commoraturus. De impressoribus (ut dicunt.) qui à literis optimè parati sunt, ij ab operis peius imparati esse non possent. qui verò contra ab his optimè, ab illis pessime sunt comparati, ut quid acturus sim, non satis constituam. si possem hinc hoc, illud autem ab illo, quod opus esset, mutuari, sperarem aliquid confici posse. dabo tamen ommem operam, ne huc frustra veniisse videar. Sed iterum rideas licet. dum hæc scribo ante lucem ad lumen. ecce tibi pistor, qui nostri vici panes coquit. [redacted] hostium more suo pultat. non sentitur. iterum grauius repultat, frustra. tertio, ac sæpius iratus vehementiores, atque crebriores ictus ingeminat. omnes mortui sunt. tum ego scriptione missa ad hostium accedo. quis inquam tam insolenter fores has infringit? Pistor, ille inquit, qui iubeo istas mulieres panes conficere, tum isti hostium aperio, vt is suo cum illis perfungatur officio. ingreditur. vocat. clamat. vociferat. se-

pultæ sunt mulieres, tandem ex inferiori ædium parte, credo ex cella vinaria, vox emittitur absurdißima. se facturas. Vt videas cui mihi in hac mea hospitalitate deseruiendum sit. In vicinia autem est mulierecula mente capta, altera Gabriella nostra. quæ noctu, quæ interdiu, insanis clamoribus totam complet viciniam. Sed quid expecton te? an non? si me amas. si res tua, si principis benignitas fert, te te octo saltem dies Ferrariensibus subtrahas, atque ad nos Bononiam, pusillas Venetias, aduola. crede mihi vrbem hanc vnam omnium esse commodißimam, ciuium vero animos omnium hominum humaniſſimos, atque in hospitibus accipiendis benigniß. Vale. Bononię id. Octob. M D LVII.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

MOnstrvm horrendum, ingens: Ain tu musas virgines tibi adolescentulo vitium obtulisse? atque ex eo compressu heroum filium natum? Multiplex medius fidius portentum, mulieres castiß. cum viro coiuisse, atque eum concepisse, ac peperisse. id mihi illi Catonis simile est visum. cum nescio quis prodigium esse diceret, quòd mures per noctem manè discessuro soleas corrosissent. neque propterea illi tutò esse discedendum. minimè inquit ille, id quidem

quidē prodigiū fuisset, si soleę mures corrosissent. ò elegantiß. musas, quæ cū tàm elegāti adolescentulo coiuistis, atque ex eo talem partum suscepistis. ignosco vobis vestram istam libidinem, imò vero vos rogo, ut eam sæpius repetatis, atq; Iouis patris vestri cum Alcumena concubitus imitemini. concludite diem inter duas noctes, ac uestros Hercules vos quoque progignite: quando vobis nullus uter est gerendus, neque ad vestros partus vlla vocanda est Lucina. sed ad partum tuum redeo. Dijs grātias ago, qui, ne abortum faceres, prouiderunt, aut ne, ut montes, murem pareres, effecere: tametsi hoc Principum est, non autem tenuiorum virorum. Sed quid, si ipse musas compressisses? credo, singulæ singulos Appollines peperissent. Sed hactenus de iocis fortasse etiàm plus satis, qui, ut tibi ad tuas adolescentiores responderem, homo septuagenarius quasi ineptire videri potuerim. Tuum igitur partum, hoc est tuos optimos versus legi, relegi, atque etiam, ut eorum ratio postulabat heroicè concinnui. Tu quidem Sylui piè, atque admisericordiā uniuersæ Italiæ causam agis, atq; apud eum Iudicem, qui pœnitenti ignoscit, atque omnia scelera veniam petenti vsque eò condonat, atque remittit, ut se suamque vitam pro hominum sceleribus attrocißimę, atque turpissimæ, morti offerre non dubitauit. sed frustra preces

fundis . inanem operam sumis , non quin is eas li benter audiat, sed quia eius ope nihil opus est ad id , quod rogas , in Principum nostrorum concordia ea sita est potestas , atque auctoritas . ij odia deponant , arma abijciant , animos inter se concilient , in pristinam concordiam redeant, pacem faciant, otium constitutum est, quies Italiæ parta est . omnia tuta , atque in tranquillo sunt posita . ut aliundè quæramus , quòd in nobis habemus . quod qui faciunt , indigni sunt , ut audiantur . ut illum rusticum imitari videamur , qui cùm æstro in pede (ut in fabulis est) sauciaretur , manibus in cœlum sublatis , Iouem rogabat , ut is illud inde eijceret . quasi ipse ijsdem hoc ipsum efficere non posset . Ita nos facimus , qui eum præcibus sollicitamus , ut ea nobis concedat , quę in nostra manu posita sunt . Istos igitur quorum odijs omnia euertuntur , ius sublatũ est, vis , & scelus dominatur , cantu , si potes , flectę , eorum animos emollias, atque ita pacem , atque , quod quæris , Italiæ otium constitueris . Hoc verò , quod ad versus tuos . ego hic aliquot dies esse cogito , cum ut mihi ad impressorem adsim, tùm ne Camillo filio desim, quem perindè , atque si domi essemus, in viuendi usitata consuetudine contineam , atque ità in aliena vrbe , quasi in sua esse videatur . Vale .

HODIE

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

ODIE Sylui mihi tecum. id prope accidit, quod Cicero cum suo Dolabella sibi accidisse dicebat. hic enim ad ipsum Dolabellam scribens, sibi ex eius egregijs rebus, quas in consulatu gesserat, multas, ac maximas à præstantissimis viris gratulationes factas esse, quasi cuius consilio eas Dolabella gessisset, quodammodo gloriabatur. nàm cum ipse splendiss. illam orationem de laudibus eloquentiæ habuisses, continuo Amanius cum Bendidio ad me accedens, tibi gratulor, inquit, Ricci, quòd tàm citò tantum alumnum tibi confeceris. cui ego. nihil est, quòd hac causa mihi gratuleris. illum magis adolescentem admirari omnes debemus, qui in hoc dicendi genere tantos, tàmque breui tempore progressus fecerit. Equidèm, quod ad hanc orationem attinet, ne verbum quidèm eius aut legi, aut audiui anteà. rectè ille quidem, sed ex tuis præceptis, atque institutis eò iam peruenit adolescens, ut etiam sine cortice (ut dicunt) longum natare possit. Tùm ego. non negarim equidèm me illum, ut filium amare, neque quicquam habere etiam in hac dicendi ratione, (si mo-

dò quicquam habeo) quod cum eo non libenter communicarem. Sed mihi crede, tale eius ingenium est, ut parum adiumenti extrinsecus illi ad quiduis faciendum, opus sit. Ego quoque illum ad uersus tantùm, quos mirificè facit, natũ esse credebam, sed, ut ipse quotidiè magis comprobat, nihilhominus ad hoc solutum dicendi genus, quàm ad illud numeris paulò astrictius, apositè factum esse video; ut, si vita superfit, neque ex instituto cursu aut casus aliquis (quod nolim) aut etiam aliorum studiorum ratio, quæ, iam parata esse videtur, retraxerit, vtrum præstantior orator, an magis egregius Poëta iudicetur, in dubio sit omnib. relicturus. quam meã sententiam omnes, qui aderant, Locatellij, Pignæ, Frisolij, Bendidij, Lolij, una voce & amãter, & constanter confirmarunt. Hæc autèm tùm de te: nunc verò ego hæc tecum. magnam tibi Sylui aduersariam constitutam esse vides, summam omnium tui ingenij expectationem, quã nisi vir præstiteris, non solùm tuorum, atque adeò tuis commodis imprudenter consulueris, sed dignitati etiàm non leuiter obfueris. quorum utrunque quanto in precio, apud omnes sit, neminem fugit. Quarè ipse intereà prò uirili contendes, atque eniteris, ut in neutro tibi desis. id autèm assequeris, si ità, quàm cœpisti, viam ire perrexeris. ut quotidie aliquid amplius profeciſ-

se te

se te sentias, neque quicquam remum intermiseris, ne cessando retrò relabaris, atque ita fiat, ut nunquàm ulterius, quò semel peruenisti, excedas. quibus meis fideliss. consilijs si parueris, tum mihi quoquè ex ampliss. illa tua gloria, ut aliquid decerpam, tibi minimè molestum esse debebit. quid enim ex oceano guttulam haurire? non quin hoc quoque tua sponte sis optimè facturus. sed quoniàm mea paterna cohortatione, si non aliquid doctrinę, certè acutioris stimuli non parum sit accessurum. Vale.

B. R. SYL. ANTONIANIO S. D.

QVOTIES in cubiculum ingredior, quo mihi in bibliotecam iter est, toties tui memoria mihi renouatur, id autem ex tuo signo, quod in vaporarij cornice (ut dicunt) collocatum est. id quod quàm crebrò fiat, dici non posset, ut propè te nunc absente magis fruar, quàm cùm præsens adesses, non faciebam. sed illud mutum, mortuum, umbra. viuus longissimè abest, ut indè præter tui recordationem nihil habeam amplius. tantùdem te à meo plumbeo habere, audio respondere. acquiesco. te amo. à te amor. illud ex oculis, hoc ex animo. sed molestè fero, te à me in amore vinci, mallem equidèm superari. iàm alter mensis adest, cùm à nobis

bis discessisti, neque tamen adhuc quicquam de tuo aduentu. at nouus eram in vrbe. domus, quæque ad victum pertinent, cætera mihi erant paranda. rectè quidem. ignosco. quid verò si ego tuas literas mea præsentia, non autem meis literis anteuertam? nihil enim mihi optatius, quàm ut ego Romam, tu me Romæ aliquandò videam. certè Sylui nihil propius est, quàm ut cum meo Principe istuc veniam. Iàm nimis ingraueſcis. non ego. sed ardens desiderium tantæ urbis videndi, tot, ac tantos amicos uisendi me vel quinti lustri virum reddere potest. nosti præterea, quàm ego ætatem meam optimè, atque atleticè feram. vnum impedimento (si istos audiamus) esse potest, alter supra septuagesimum annus, quem homini fatalem notant, atq; in quo plures decedunt, obseruatum esse dicunt. quæ suspicio mihi quoque iniecta est. quarè etiam properò, quantum possum, vt mea scripta edā. De Iudicio Florentiam misi, ut opus publicè describatur. familiares epistolæ adhuc sub prelo sunt. Cùm hæc scribebam, xiij. cal. Mar. intercalares in Padanam insulam, vbi superiori nocte Pr. nostra Medicia accepta fuerat, ut eam inde in vrbē solemni pompa ducerēt, omnes conueniebant. Ego Iulio, illi Monoclo LIII. *annos in carcere custodito, comes sum datus. dum equus adducitur, hæc tecum. sed scruus pultat. equum*

adesse

adesse ferunt, consensum eo. totum ingressum posteà ad te perscribam. nunc vale. xiij. cal. Mar.

B. R. SYL. ANTONIANIO S. D.

FRANCISCVS Robortellius tandem Bononiam venit expectatissimus. hunc ego cum viserem, ita me amanter complexus est, ut germanum fratrem amantius complecti nequiuisset. Continuo enim inquit, ecce meum Riccium, quem Ferrariæ videre non potui, nunc Bononiæ in meo complexu teneo. tum ego, doleo mi Robortelli, te Ferrariæ domi meæ ita hospitem accipere non potuisse, ut tu me nunc Bononiæ aduenam accipis. atque ita assedimus. incipit ille. primum Herculi Principi nostro gratias immortales agit, qui se humanissime aecepisset, atq; cum omni rerum suarum vectigali condonatione ad iter suum res suas continuo expediri iussisset. deinde in tuas laudes ingressus, earum nullum finem fecit. commemorat enim, ut ad se ad suum hospitem humanissime visum accesisti, ac post amicissimos complexus, qui toti sermones fuissent, quemadmodum, cum Pigna de poëtæ fine disputarit, cum diceret se Horatij sententiam cum cæteris facilè tueri. Pignam vero contra duos fines nulli facultati dari acutissime disputasse, atque in una tantum voluptate eum finem versari defendisse: ut nisi ego hic,

ea causa essem, qua planè sis, meum ab urbe nostra discessum hunc peius odisse non possem. sed neque, quæ sequuntur, me leuius affecerunt, cū narrat. te lyram postea sumpsisse, atque ad eam Cæsaris Heroicum, deinde alterum, quo postremo Italiæ calamitatem deploras, cecinisse. quibus absolutis, atque ita (ut fit) breuiorib. sermonibus interiectis, te de eo quæsiuisse, ut tibi proponeret, de quo extempore Hetrusco carmine caneres. tum se, ut literas laudares, proposuisse. video te primum, ut de illo cane fertur, qui in vilem feram obiectam nihil commotus est: ad nimis vulgare argumentum, ac de quo aliàs centies egisses, quasi stetisse, deinde tamen, ut ei satisfaceres, quasi in tranquillissimo oceano nauigares, vela soluisse. in qua una tanta rei pertractatione te omnia, & prudenter vidisse, & suo unum quodque loco apte, atq; concine distribuisse, ea vero dictione atq; actione, quæ tua Romana est, mire persecutum esse, asseuerabat. quo perfecto, te item nouum argumentum quæsiuisse, dicit. credo ego te à tanto viro in re aliqua nobilissima, ut maius periculum de tuo ingenio faceret, cupiuisse. id quod ipse, suam humanitatem sequens, atque isti ætati fortasse non satis fidens, haud imprudenter omisit. quare alterum tibi proponit superiori non minus tritum, videlicet, ut eorum statum, qui principibus seruiūt,

(quos aulicos vocant) laudares. cui respondisti, te sæpe alias contra cecinisse, nunc tamen in eius gratiam hoc quoque libenter esse facturum. in quo item te ipsum longe superasse, summa cum omnium admiratione testabatur. quibus omnib. uti ego tua causa interea afficerer, ne expecta, dum dicam, cum te scias, ut filium alterum, à me amari. Sed hæc mi Sylui, penè etiam dixi fili, in adolescente, atque ista, qua tu es ætate, vere commendãtur, atque etiam admirationem faciunt, in paulo vero adultiori, non ita: in senectute vero nullam prorsus dignitatẽ habent. quare non tam præsentem gloriam admiraberis, quã futuram ex cæteris tuis præclaris studijs omni labore contendes, ut assequaris. Illa, illa Sylui solida, ac vera laus est, quæ ex omnium rerum cognitione nascitur. Tu igitur (ut facis) perge illi omnem operam dare: neque si tibi unum Madium præstantißimum illum quidem philosophũ belli hęc importuna rabies ademit, non tamen nunc cum Belgerinius, tum etiam Locatellius tibi deerunt. neque ego despero, cum bellum hoc, iam propè affectum, totum sepultum erit. quin in sequentem annum Madium nostrum sis habiturus. Tu vero interea in tuis istis initijs ita versaberis, ut ad illa postea diuina studia quasi factus, nõ tãtũ eruditus venias. Hactenus de te. nũc ad me redeo, breui tecum esse cogito, domo enim

diutius

diutius abesse non possum. ac nisi me magis hic Camillus filius, quàm epistolarum mearum editio detineret, me domi Robortellius, non autem Bononiæ offendisset. Vale. Bononiæ VI. idus Nouemb. M D LVII.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

VA carmina ita hic omnibus probantur, ut qui ea legere, quorum magnus numerus fuit, sibi omnes descripserint. nunc in manu M. Tullij sunt. quid inquies M. Tullij? erraui, volui dicere Virgilij. Sed neque erraui, nam is quidem est M. Tullius nomine, re vero haud impolite utrunque refert. qui & eleganter scribit, & numerose etiam, & concine canit, ut ex eius versibus, quos tibi mitto, ipse facile iudicabis, qui ex tuis te tanti facit, vt nullum æque neque, quicquam tam libenter, quam de tuis laudibus, audit. puta tu, ut conueniamus. atq; ego illi meis de te prædicationib. satisfaciam. Hic te ex meis verbis, atque adeo ex tuis literis, cum multis alijs auide expectabat: etsi iam pridem de aduentu tuo desperatum est: quànquàm ego nihil unquam de eo melius, quàm nunc facio, speraui. De meo vero reditu, aut in quem me diem expectes, ego nihil etiam dum habeo, quod ad te scribam, sanè hęc peregrinatio,

grinatio, quàm vellem, iam mihi longior esse videtur. sed me consolor, cum hic frustra non sum. tamen ante quam maius frigus cœlum occupet, atque aquæ ad nauigandum gelu obdurescant, nauem conscendam, atque ad vos remis, velisq; aduolabo. Vale. Bononiæ.

B. R. SYLVIO ANTONIANIO S. D.

M. TVLLIVS Beroius, hæc mihi, quæ tibi carmina mitto, scripsit: quorum pars altera utrique nostrum, & si mihi soli tota est inscripta, communis est. tametsi is in ea tuas, magis quàm meas laudes persequitur, idque mea cum summa voluptate, qui eo modo dupliciter laudari videor: semel ab eo, iterum à tua virtute, cum cuius laudibus mea laus coniungitur. altera tota tua est: nisi quod ipse quoq; hanc ipsam cum eo communem habes, ut qui rem eandem, atque eodem versuum genere persecutus sit. hic enim, ut tuos versus vidit, continuo, vide quæso, mi Riccij, vt in hanc sententiam ego quoque luserim, versusque suos mihi tuorum quàm simillimos legit. tum ego, Beroi, hoc quidem nihil admodum mirum videri potest. res. n. omnibus pernota est, atque in qua siue poeta, siue orator stylum suum exercere posset.

quis

quis enim recentem Italiæ calamitatem deplorare, atque etiam eo modo, quo uterque vestrũ facit, facilè non posßit? ita est, inquit: tamen mihi pergratum feceris, si ut ego à te eius versus legi, eam operam dabis, ut à te eodem ipse quoque meos habeat. id quod ei libenter me facturum recepi: idque nunc facio. De editione autem mea, ea nondum ad dimidium venit: veniam ego tamen ad vos propediem, mecumque quicquid descriptum erit, afferam. Vale interea. idem ut Locatellius noster faciat, meis verbis iubebis. Bononiæ.

B. R. LAVR. FRIZOLIO S. D.

QVERIS à me Frizoli, ut quid eleganter atque polite Latinè scribendi studium adiuuet, idque strictim, atque paucis ad te perscribam. Vtrunque magnum, ac perdifficile. alterum enim ut rarum, sic etiam laboriosum ad præcipiendum. alterum, quod amplum, copiosumque sit, ut in pauca conferatur, rei magnitudo non patitur. conabor tamen, ut isti tuo tanto, tanque honesto desiderio potius morem geram, quàm ut tantę rei magnitudini me satisfacere posse sperem. Duo sunt mea quidẽ sententia, in quibus hęc uniuersa facultas vertur, alterum probatißimorum scriptorum aßi-

dua

dua lectio, alterum ad eorum imitationem frequens perscriptio. nam cum & verborum delectu, & eorundem collocatione, hæc elegantia maximè constet, hoc aut ab una lectione, aut à re nulla alia commodè peti posse videtur. quare, si me audias, ab uno Cicerone, qui pro cæteris omnibus mihi instar est, nunquàm discedes: immo verò in hoc uno die, noctuque inhærebis. quem ut deposueris, eundem ipsum iterum sumes, atque, ut ab isto ipso discesseris, ad istum ipsum iterum redibis. neque est quod timeas (ut fieri solet) ut ex huius solius lectione ulla tibi satietas creetur, nisi omnem delectationem fastidio sis habiturus. varijs enim hic rebus, ijsque viro dignissimis, quasi pratum diuersis, ac nobilissimis floribus ornatũ, quàm est refertissimus. ex huius frequenti lectione, atq; assidua versandi ratione verborum delectum, tum eorum ipsorum concinnam collocationem, quæ duo, quam quæris elegantiam maxime conficiunt, facile consequeris. perindeque in hoc facies, atque externus adolescens, qui in Italiam ad eius linguam perdiscendam commigrarit, qui in media Hetruria sedes suas collocarit. neque inde postea pedem ullum prius extulerit, quàm ad eorum modum voces omnes proferat, atque loquatur. quod facile ex quotidiana loquendi consuetudine assequetur. quique postea, si aut scribat, aut loquatur

in media Hetruria natus esse videatur. ita tu, si in uno Cicerone in Latinis habitabis, dicendo efficies: ad eius enim modum splendide, atque venuste & loqueris, & scribes. At hoc quantum ad lectionem. Iam vero quod ad scriptionem, huic Cicero primas in exercendo tribuebat, cum diceret stylum scribendi optimum esse magistrum. & re vera si quis tantum in lectione, atq; eorum, quos volumus, commoretur, neq; quicquàm calamum exerceat suum, fortasse, ut de aliorum scriptis recte iudicet, assequetur: ut uero ipse polite scribat, nunquam. accedat oportet frequens stylus, ac volumina multa conscribat, qui aliquid in hoc studio se proficere posse speret. nam quemadmodum ille, qui omnem artis alicuius rationem, ac scientiam perceperit, nisi eam postea exercuerit, nisi assidue pertractarit, nihil in ea, quod laude dignum sit, effecerit: ita scriptor ille, qui veræ scriptionis præcepta omnia pernouerit, ac etiam, ut nos volumus, in optimis noctes, atq; dies se se continuerit, nisi styli frequens vsus accesserit, huius scribendi rationis, de qua nos intelligimus, unquàm (vide quid dicam) particeps fiet. Quare, ut tu in Ciceronis lectione satis aures tuas pertriueris, tum calamum sumere poteris, atque quotidie aliquid tibi effinxeris, quod scribendo exprimas. scribas, rescribas, deleas hoc, aliud sup-

ponas

ponas, noua semper argumenta tibi suppeditent, quæ tu oratione conuestias. vices has serua, ut à lectione ad scriptionem, item à scriptione ad lectionem te conferas, neque unquàm una simul utranque deposueris: verum, quòd ocij lectioni concesseris, id scriptioni tribuas. item contra. consolare amicos in rebus aduersis, in lætis eisdem gratulare. hos alijs commenda. nunc hac, aliàs alia de re, ut ea se se obtulerit, agas. si verò Ciceronis epistolas, quæ tibi magis videbuntur, sumpseris, atq; eis quasi tibi missis, rescripseris, mihi crede id in tuam istam dicendi rationem plurimum collaturum, breuique fore, ut te istius tui studij minime pœniteat. Hæc duo nunc, quotidie, si quid aliud opus erit, de eo coram inter nos colloqui poterimus. Valè.

B. R. LAVR. FRIZOLIO S. D.

DVBVS tuis literis eadem de re, sed non eodem tempore conscriptis, unis his respondebo. Gratulor tibi statum istum tuum. Tuamque istam nobilissimam conditionem. quòd verò mihi gratias agere non cessas, ac totum istud boni mihi acceptum refers, tu quidem amice, atque ingenue. sed tamen quod minime opus erat, facis. Equidem Frizoli à quo die te prius cognoui, in dies magis, amare perexi,

idque ob tuos opt. mores, tuasque singulares virtutes feci. quare etiam tibi, ubi meam operam opus esse vidi, nusquam defui. unumque illud semper studui, vt amorẽ erga te meum re ipsa, nõ autem pollicitationib. comprobarem. Ferrarię apud nostros Trotios te collocaui, illi tam te nunc quoq; absentem cupiunt, quàm præsentem amabant. Bononiæ nunc multo nobilius agis. hoc quoq; mei officij nihil est expers. qui te apud omnes istius vrbis doctiss. viros non mediocri commendatione sum prosecutus. Sed, mihi crede, nihil tibi adulor, nisi tui probatiß. mores, nisi tua singularis bonitas, nisi studia minimè vulgaria id à me libentißime impetrassent, verbum de te nullum unquàm feciſſem. ut quas gratias mihi hac de causa agis singulares, eas tuis moribus, tuæque bonitati, atque singulari eruditioni magis agere debeas. sed adhuc es in initio. hoc tibi fœliciter audeo ominari. maior fortuna Romæ te breui expectat. hæc illic te totum complectetur. qua postea, ut prudenter utaris, tuæ erit sapientiæ. Redeo ad me. orationem de V. Caroli Cæsaris laudibus confeci: eam tamen non sum tam cito editurus. Syluius te tantum amat, quãtum quenquàm alium, non enim possum dicere, quantum quisquàm alius, ne mihi illum parem faciam, te resalutat. idem facit Madius, idem Pigna. Vale.

BINAS

B. R. LAVR. FRIZOLIO S. D.

BINAS tuas literas in lecto Tertiana laborans accepi. quarum alteris, mihi significas, Antonianium nostrum pro Petri æde ad Sum. Pont. atque Cardinalitū collegium primo ieiuniorum die, de more, orationem habuisse, eamque cum dictionis splendore, tum etiam actionis dignitate mire ab omnibus commendatam. quod quidem mihi magis gratū, quàm nouum accidit. noui ego iam à puero adolescentis ingenium. neque id destiti omnibus prædicare, atque etiam in quo potui, aut meis literis ad amicos commendare: aut etiam monitis illum adiuuare, quicquam omisi. Sed flosculi sunt hi (ut dicunt) mox, cum adoleuerit, maturiores fructus eum edere senties. modo nobis illum Dij incolumem seruent. Ad alteras venio. quibus mihi de Aloysij Atestij mei discipuli Cardinalatu peramice, ac beneuole gratularis. Est ita Frizoli, ut dicis. cur Deo opt. max. gratias agam immortales. cuius voluntate duos fratres meos discipulos alterū ad Ferr. Principatū peruenisse, alterum Cardinalē factum, feliciter viderim. id quod ego pie, ac Christiane quotidie facio. De meo uero istuc cum Cardinale aduentu, adhuc non satis habeo constitutum, hodie qui est. id. Martij, lxx.

& alterum annum ago. x. hisce mensibus proximè elapsis ter grauiter ægrotaui, neque nunc satis confirmatus sum. familiam habeo, quod familiam ducit. nosti uxorem fœmellam, neptes ex fratribus grandiusculas. at Camillus filius eam reget, & prudenter gubernabit. nosti quàm sui iuris sit, quātumq; ab omni tali cura abhorreat. Equidem, ut Cardinali nusquàm desim, omnia facere possum, ut uobiscum etiam sim, nihil libentius facerem: cum me quoque Romam videndi maximum iam pridem teneat desiderium. hīc aduentus mei adhuc informata ratio est. Deus reliquum, quod saluti, atque commodis meis expedierit, ut qui solus id nouit, ita etiam effecerit. Vale, ac Syluio nostro salutem. Ferrariæ. id. Martij. M D LXI.

B. R. FRAN. TONANIO S. D.

EGO te Franciſce ob tuos iſtos optimos mores valde amo: ob ſingularem autē ac propè paternam diligentiam, quam in Syluio noſtro curando adhibes, quem nunquàm à tuo latere vel unum pedem diſcedere ſinis, multum etiam tibi debeo. in quo tuo ſummo erga illum ſtudio etſi nihil eſt, quod ipſe non videas, quodque deſiderandum omittas, ego tamen, qui poſſe te illum omnium maxime diligo, ut mihi ſatisfaciā, te etiam

te etiam atque etiam rogo. vt videas, ne per hanc difficilem hiemem, cum ab vrbis capite ad alterum caput quotidie illi cum ad Belgerinium, tum ad Locatellium eius doctores itandum sit, aliquid grauioris morbi cõtrahat, quo postea nõ solum tantus studiorum cursus interpelletur, verum etiam eius vita in periculum adducatur. sanè vel paucorum dierum studiorum iactura magna est, eaque fugienda, sed uitæ nulla maior. quæ cum nobis semel adempta est, nunquàm postea recipitur. Quin domi etiam id quoque prouidendum erit, ne scilicet de media nocte ex lecto ad libros per hæc ingentia frigora exsurgat. mollis enim est adolescens, ac delicatus, quique frigido ad coquendum utatur stomaco: hunc parua vis frigoris facile exsuget. moderata, mihi crede, sunt, quæ durant. quæ vero extra modum excedunt, cito intereunt. Ille senectutem effætam à dissoluta iuuentute reddi præcipit: ego verò ab immoderatis laboribus eam, antequàm veniat, interfici, possum ex eius ipsius sententia, affirmare. cum ait, qui diu senex esse cupiat, eum mature senem esse faciendum, in quem meum metũ id quoque me inducit: quòd huius generis ingenia, quæ præcocia appellant, breui ad maturitatem suam peruenire solent. idque male natura comparatum esse videtur, quòd ubi simul unà sunt bona plurima, certant. eumque

in quo sunt, interimant. à quibus omnibus nobis, & valde metuendum, & diligenter cauendum est. Vale.

B. R. LAVR. OCHIO S. D.

ETSI Franciscæ propinquæ meæ causam sæpius coram tibi commendaui. nunc tamen, quando iudicium instat, illa eandem cõmendationem ut tibi per literas renouem, à me valde cõtendit. Narrat enim omnium rerum, quæ sub diuisionem veniunt, estimationem factam esse, idque tantum restare, ut ad æquissimam portionem diuidatur. ea autem esse videtur, si cuiq; cuiusque rei pars dimidia tribuatur. non autem alteri tota domus, alteri fundus. ne illi, vbi habitet, foris conducendum, huic verò pro agro in tegulis serendum sit. hoc, si æquum sit, quod æquiss. esse videtur, ut decernas, te etiam atq; etiam rogo, sin contra, nihil laboro, ius enim meum, non alterius iniuriam sequor. Vale.

B. R. AONIO PALEARIO S. D.

ITANE fidem datam præstas? itáne tuũ Pignam, atque Lollium, ne quid de me dicam, reuisis? ò amicum elegantem, qui treis suos veteres amicos tam optatus decipit

pit. fallit. Expecto nauicularij præproperam festinationem, diem studiorum instare, viam longam, tempora pertimescenda, & cætera id genus. scilicet omnia ficta, atque inania. me miserum, qui verebar, ne in Hetruria ægrotares, quotidie, vel etiam in singulos dies, tuum istum diem expectans: quando ecce Lollius mihi significat, te Mediolani esse, atque ad te eò scripsisse. quo nuntio grauius offendi non potui. Sed si ea tamen ratione nos deuitasti, atque fugisti, ne te meis voluminibus onerarem, haud recte vidisse te, nunc vides: ea enim tibi à Cephalio, qui Papiæ ius ciuile interpretatur, mitto. tu verò istic, ut coram constituimus, tuo librario ea vendenda dabis. prætium autem is faciet pro voluminis ratione. interea vale. & quoniam mecum esse tres dies noluisti, me breui expecta ad longissimum tempus tecum commoraturum, grauiss. scilicet hospitem, quique tuorum scriptorum omnium omnes capsulas tibi compilet, atque exhauriat. rides, videbis, si viuimus. Vale.

B. R. DARIO BOCCARINO S. D.

DARI *quantum tibi debeam, ipse optime scio, quantum autem ego de me optime meritis gratus esse soleam, ipse cũ cæteris, cum vsus veniat, faciam, ut intelligas.*

etsi tuo tanto in me officio omnem meam referendæ gratiæ rationem facile superasti, qui tua sponte id in me contulisti, quod nullis meis præcibus vix sperassem à quoquam alio impetrare. res enim maior esse non poterat, mihique perquàm necessaria. ut etiam si in ipsa tibi referenda gratia par sim, ex eo tamen sim futurus inferior, quod fecero benignißime lacessitus, semperque magis referre, quàm inire gratiã videbor. Te tamen rogo, ut quicquid à me tibi referetur, id eo loci ut habeas, quo gratissimi, atque tui studiosissimi haberes amici. Vale.

B. R. BASILIO MILANIO S. D.

C*AMILLVS filius mihi scribit, quæ multa secum de me honorificentiß. locutus es. cum, & mea scripta omnib. laudibus efferres, & propterea te me, quàm quenquàm alium nihilo minus (ut tuo verbo utar) obseruare. quæ mihi eo iucundiora accidere, quo etiam minus expectabantur. qui enim ego ab eo homine, quem neque de facie noscerem, tanti me unquam fieri existimassem? neque etiam in meis scriptis tantam vim inesse, quæ tantum amorem mihi conciliaret, in mentem unquàm venisse potuisset. Sed cũ hæc mihi gratiß. fuere, tum etiã non nihil ex eo quoque molesta accidere, quòd mutuo tibi in amore tantum tempus non responderim,*

rim, præsertim, cũ meus mos sit, magis in eo amicos superare, quàm ẽt æquare. Quare mihi postac uidendũ erit, ut in te amando id studij, atq; beneuolentiæ ponã, ut in quo imprudens defecerim, sciens id longe superem. id, quod re ipsa comprobare incipiã. A Camillo.n.cum his literis cũ meũ opus de imitatione, tũ etiam cætera scripta, quæ te optare significasti, habebis. Vale. meque, ut tua sponte facere cœpisti. nunc etiam meo rogatu ama. qui tibi sum in eo officio optime responsurus. Ferr.

B. R. LOLLIO. S. D.

BENTIVOLIVS noster, nisi animam ageret, grauius ægrotare non posset. assidua enim, idque multorum dierum, febri conflictatur. postremò cùm pulsus intermissione: quod medici in ægrotis letale signum esse dicunt. ut si eum uiuum uisere uelis, cisium conscendas licet, atque in urbem aduoles. vt uideas quàm humanæ conditioni fidendum sit. quẽ optime ualentem paulo ante reliqueras, nunc quasi ad eius elationem inuitcris. certè quauis sagitta (quid enim flumine dicam?) hic omnia magis fluxa sunt. puritiam continuo senectus consequitur, uitæ mors adhæret. ut nihil homo sit, nisi postquàm mortuus est: id enim qui tollunt, hominem omnibus beluis infeliciorem faciunt. eius igitur ueræ uitæ spe.

hic

hic istas miserias consolemur, nosque ad istum discessum in Christo comparemus. Vale.

B. R. LOLLIO S. D.

ENTIVOLIVS *noster, ut hoc prò illo, melius habere cœpit, iamque spes* B *est eum posse uiuere, ut hac ratione reditum tuum ad urbem tui nobilissimi musei studio commodè differre possis. De sorbis locutus sum cum meo uillico. is apud uicinum nostrum, qui plantarijs cuiusque generis optimam operam dat, rectos, ac procera altitudine, caudicis etiam apta crassitudine notasse se dicit. illum continuo remitto, ut eas tibi emat. it. redit. refert, pridiè eum eas alij uendidisse. puta, ut cõmotus sim. reliquos esse paruulos ad hominis altitudinem. sed non puto, te museo nobiliss. pumilionibus sorbulis cohornare uelle. nisi mauis, ut apud te concrescant, ac quasi suam adolescentiam faciant. Vxori tuæ salutem: quàm meis etiam uerbis admonebis: ne Horatio in ludo quicquam fidat, quando in tribus lustris nos tam vafre fefellit. Vale.*

CVM

B. R. LAZARO SABELLIO S. D.

CVM essem in uia ad venetum legatum, ad quem me quotidie uētitare plane scis, tuæ mihi literæ sunt redditę. has (ita, ut fit,) in uia legere cœpi. cum uero ad eius ædium uestibulum perueni (nosti quàm inæqualiter stratum sit) lectioni etiam dum intentus, ita pedem offendi, ut parum abfuerit, quin præceps corruerem. Eæ mihi tamen nihilo minus gratæ fuere: nihil enim casus ille mihi quicquam de illarum suauitate, quæ plenissimæ erant, detraxit. Gratulor tibi te saluum, atque incolumem domum redijsse. Ecquid aliud? multa. Sed quæ non temere sunt literis committenda. Parmam ad Hippolitum Orium iam multis ante diebus scripsi de re non leuissima. hunc istic cum suo Principe esse audio. Si me amas, te rogo, ut illum adeas, eique illas literas ita commendes, ut facis, cum quid amice, ac valide commendas. res enim de qua agitur, magni ponderis est. mihique, quàm si mea esset, nihilo minus chara. vt illam vrgeat, ipsum urgebis, ac quo loco res sit, vt ad me perscribat, rogabis. meque illi valde commendabis. Vale.

B. R. FRAN. ROBORTELLIO S. P. D.

N tibi Robortelli Frizolium meum, imo vero tuum, quem mihi noua ista tua conditione eripuisti: immo vero utriusq; nam quod ad eius erga me beneuolentiam, nihil mihi etiam si ad Indos nauiget, detrahi potest: tibi quidem, quod mihi detrahitur accedit eius suauissima atque amabilissima consuetudo. sed quando hoc cum ex honestissima conditione, tum ex te ipso, à quo magnum lumen in suis studijs consequi sperat, magnam illi utilitatem allatum video, illi magis gratulor, quàm mihi, qui eo cariturus sum, doleo. Commendarem hunc tibi quantum cum eius optima studia, tum etiam maxima, quæ inter nos vetus intercedit amicitia, postularet: ut eum non in recentium, sed in vetustissimorum amicorum numero haberes, atq; huic, quæ tuis intimis amicis præstas, omnia amice præstares. sed quando eius studia, atque optima natura id abs te, quanuis durißs. sis in amicis obsequendis, qui summa etiam in alienos humanitate es præditus, facile obtinebũt, hac commendatione supersedendum esse duxi: hoc tantum addam, hunc incredibili ardere desiderio te Pindarum interpretantem audire, ut si quid

quid ex eius virtute ad illud scribendi genus, ad quod, & natus, & factus est, adiungere possit, id à te uno adiungat. si id assequatur, Deus est: si minus id tibi per tua publica studia licebit, saltem quoties licebit, aut in sermonibus, aut etiam cum à publicis studijs vacabis, non nihil hoc eius tantum desiderium leuare non grauaberis. Quod ut facias (quod nega ram facere me) te vehementer etiam, atque etiam rogo, atque ita omnia eius commoda commendo, ut si mea commendarem, propria neque meliori de nota, neque maiori, studio neque ponderosioribus literis tibi commendarem, pro quo me tibi omnia polliceor debiturum. Vale.

B. R. VINCENTIO CARTARIO S. D.

VOC omnium literis, atque nuntijs affertur, te in ea apud Cardinalem tuum Hippolytum Atestium, qua quis alius maxima, esse gratia. quod quoniam neque à tua virtute, neque ab eius iudicio, qui magnus est hominum æstimator, discrepat, eo omnes, quod etiam mirum in modum cupimus, ita esse sine ullo dubio ut credamus, facile inducimur.

Quare

Quarè tui omnes Rondanelij, Madij, Gualenghij, Martelij tibi valdè gratulantur. ego verò in primis, atquè adeo ante hos omnes. nàm isti veteri necessitudine, atque tuis ergà illos minimè vulgaribus officijs id facere tenentur. equidem pro ijs paucis annis, quibus amamur inter nos, ita ista tua fortuna amicè affectus sum, ut non concedam, quenquam, quàm ego fecerim, inde maiorem voluptatem percepisse. Sed uide, ut nos homunculi sumus, hoc est, rerum omnium ignari, quod nos aliquando grauius dolere nequiuimus, eo nũc lætius exultare nõ possumus. Deos omnes, qui fortunã tuam in hunc cursum direxere, ut eam in eo perpetuò seruët, atq; ut res tuas in dies magis secundent, rogo, atque oro. Vale.

B. R. SVLP. TOMBESIO S. D.

IOCABAR equidem Sulpiti, cum tecum de tuis regijs condimentis ad manus cõmolliendas, atq; delicatius conseruandas, nudiustertius agebã. Quid.n. seni cum illis ad suas, quas sæpius nudas habuerit, atq; in opere, non illo quidẽ rustico, sed familiari versatas continuerit? quo si non sint callis obductæ, saltem aliquam duritiã, certe iam creberrimas rugas contraxerint? sed id tamen placuit experiri. vixque (mirum) semel eo manus mihi unxi, atque leuiter liui. cum

eius

eius virtutem, atque præstantiam sensi. continuo enim vel olerina pluma, atque infima auricula molliores, atque teneriores sunt factæ. Cutis verò ita se tetendit, atque dilatauit, ut Codicilli non tam expoliti, atque explanati sint. cui tui summæ virtuti summus, ac mirificus odor accedit. vt siue tactu, siue ad olfaciendum iam regias manus habere videar. Vtinam verò, quod cuti extrinsecus iunioris aspectus tuum istud attulit medicamentum, interius etiam ad sanguinem eius virtus penetraret, huncque in venis renouaret. Sed alia ratio est eorum, quæ simulari, atque fingi possunt. alia eorum, quæ nullam simulationem accipiunt. Cani quidem tingi, rugæ in fronte ad aliquod tempus probe dissolui possunt. natura tamen interius, nullo artificio reprimi potest, quin secreto suum cursum conficere pergat, ac quanto longius procedit, tanto magis de nostris viribus nobis detrahat, atque diminuat. sed ad rem redeo. Ego pro tuo isto elegantiß. munere mirificas tibi gratias ago. atq; si quid unquam amplius valeam, eius quoque optime recordaturus. Vale.

B. R. OCTOBONO. S. D.

FRANCHINVS Lenzolius me tuo nomine saluere iussit, quod cùm per se mihi iucundum fuit, tùm etiam multò iucundius

dius accidit, quòd is mihi eam salutem, ità amãter, atque peramice dixit, ut me suo illo suauissimo sermone totum sibi deuinxerit: præsertim cùm tui se omnium studiosissimum esse demonstrarit. gratulor tibi honestissimam conditionem meliorem etiam propediem expectans. Tu verò intereà (vt facis) in ista politiora studia incumbas: neq; ab optimis scriptoribus, hoc est à Cicerone, Cæsare, Terentio, Virgilio, Horatio, & si qui sunt eius generis alij tuis auditorib. interpretandis quicquam discedas. in primis autem ab eorum imitatione eos ne verbum quidem abduces. versentur alij per nos quidem licet, in Apuleijs, Philelfiis, Mancinellijs, & reliquis eius ordinis scriptoribus, nos in paucis ijs omne nostrum studium, atque adeò in uno quouis horum occupemus, à quo plus utilitatis, atque gloriæ, quàm à cæteris omnibus sumus comparaturi. Vale.

BARTH. RICCII LVGIEN. EPISTOLARVM LIBER IIII.

ANDR. CORNELIO CARD. B. R. S. D.

PVTABAM equidèm, ut etiàm Paleſtinio noſtro dixeram, me, vt te Cardinalem factum eſſe audiſſem, nouo, atque inuſitato gratulandi genere tecum uſurum. id enim, & ſingularis amor erga me tuus, & mea in te perpetua obſeruantia, ac fides integerrima iure æquiſs. poſtulabat. Sed cùm id nunc præſtare conarer, aliter mihi, atque antè putaram, euenire ſenſi. tanta enim iſta ſumma dignitatis tuæ acceſſione ſum letitia affectus (probè enim noſti, quàm ego meos molliter amem) ut non ſolùm id nullum præclarum gratulandi genus potuerim aliundè eruere, ſed illud etiam, quod maximè vulgare eſt, mihi prorſus exciderit. Quare id, quod res eſt, tecum cogita, me, quod verbis non queo, tuam iſtam ampliſſimam dignitatem tibi ex intimo animo, atque verè gratulari: neque ea vel tuorum quenquàm, quàm ego faciam, magis lætari. hoc vero, quod poſſum non omittam: ut

Deum opt. max. rogem, atque omnibus precibus orem, vt istum tuum cardinalatum sic tibi fortunet, vt is ad reliquum, qui unus superest, dignitatis ampliſsimus, cumulum te fœliciter prouehat. Vale.

B. R. GEOR. CORNELIO S. D.

NE puta Georgi, quod cum Andr. Card. fratre tuo facere nequiuerim, me tecum id facere posse: hoc est, vt tibi eius ampliſsima dignitate mirificè gratuler. omnem enim digniorem gratulandi rationem ea lætitia, quam ex eius Cardinalatu percepi, ualdè superat. Quarè tibi satis erit, si tecum usitato, ac vulgari gratulandi genere utar. Tibi igitur, atque etiam Marinæ matri tuæ præstantiſsimæ fœminæ ualdè gratulor: quod ipse ab altero patruo in fratre chariſsimo: illa verò in filio, in cuius amore omnes matres superauit, tantam eā dignitatem retentam, ac quasi hæreditariam relictam videatis. Quam vestram summam voluptatem Deos omnes non solùm, vt diuturnam vobis conseruent, sed etiàm cum multis alijs suo cumulo, vt augeant rogo, atque oro. Vale.

S. R. PHI. CAR. GISLERIO XL. VIRO S. D.

Si mihi per Camilli filij inualetudinem licuisset, id coràm feciſſem, quod nunc per literas facere cogor. Quantum ego Fuſchiniũ virum cum maxima in iure ciuili ſcientia, tum ſumma totius vitæ integritate, meum præterea ciuem, & veterem amicum diligam, hoc, quod tecum, atque cum aliquot tuis collegis eius cauſa facio, omnibus indicio eſſe poteſt. Hic in eorum albo ſcriptus eſt, ex quibus vos ueſtros quinque iudices (quam rotam dicitis) de more poſtea decernitis. multos quidem competitores habemus grauiſſ. ac prudentiſſ. viros, tamen ſi tu con cæteris noſtris amicis xl. viris huic honeſtiſſimæ petitioni noſtræ non defueris, non dubito, quin inter primos renuntiemur. certè ſi virtute, atque iuris prudentia, non autem ambitione certemus, iam facti ſumus. caue enim putes prudentiorem, aut magis probatum virum, (quod cum cæterorum probatiſſimorum virorũ bona gratia dictum volo) in iſtum iudicum ordinem decernere poſſis. Verum ſi omnino ambiendũ ſit, qui mos ab uſque maioribus noſtris ſeruari pgit. ſuffragatores habemus opt. viros, atq; gratioſos homines collegas tuos nõ pauciores. quib. ut te addas, te etiam atque etiã valde rogo. qui poſtea

ſtea petitionem noſtram ueſtra omnium gratia ita foueatis, atque ornetis, ut nullam repulſam feramus. Quod ſi (ut ſpero) mihi conceſſeris, ego tibi polliceor, te nullam unquàm tuam ſuffragationem honeſtius poſuiſſe, neque tuis ciuibus gratiorem operam dediſſe, neq; quenquam unquàm tuis omnibus officijs tibi, quàm hoc me, atque Fuſchinium gratiſſimum virum ſis facturus, obſtrinxiſſe. Vale.

B. R. LANFR. GYPSIO S.D.

EGo Gypſi duos amicos, & Giraldium & Caualcantium hodiè ſumma cũ gratulatione complexus ſum, quòd ille à Principe noſtro in eum numerum delectus ſit virorum, quos habet à ſecretis per paucos: hic uerò inter eos familiares, quos chariſs. habet, aſcriptus ſit. Tam etſi haud ſatis ſcio, utrum eis magis gratulari debeam, qui tanta dignitate à tanto Principe cohoneſtati ſint, an Principi ipſi, qui præſtantiſſimorum virorum virtute, & prudentia ſic auctus ſit, ut propè magis in quouis alio uiro augeri non poſſet. Sed non eſt hic locus, ut pluribus uerbis eorum commendationem perſequar, tibi præſertim, qui utrunq; optimè noſti. Hoc verò, quod magis ad rem pertinet, non omittam, id autem eſt, ut tua tan-

dem

dem opera fiat, ut contra isti mihi quoque ex eo, quod ipse ex eiusdem Principis verbis mihi iàm sæpius es pollicitus, gratulari possint. Quo uno isto tuo officio, & eis dederis, in quo mihi grati esse possint, & me à Camillo filiolo omni solicitudine liberabis. Vale.

B. R. M. ANT. CORNELIO S. D.

CAMILLVS filius miro desiderio videndi Venetias tenetur. Flora mater vos visendi multò maiori æstuat. ego verò ni quotidiè de vobis, aut loquar, aut cogitem, moriar. Quarè cum illi à me contendere non cessent, ut se huius tam honesti uoti compotes faciam, ego verò nihil eis libentius concedam, ut qui in eorum desiderio mihi magis obsequar, constitui in hunc proximum Christi ascensum cum eis vobiscum esse. Sed quoniam puer etiàm in Pado commouetur, mater autèm nihil magis horrescit, quàm mare: cisio iter hoc facere decreuimus. Patauium igitur ad tuos ædium custodes qui nos hospitio accipiant, scribas te rogo. si verò meo aliquo bono fato illic te offenderem, nihil mihi optatius, nihil opportunius accidere posset. id enim amplius unà, & essemus, & longioribus sermonibus frueremur. dies autèm aduentus nostri tertio die ante diem festum est con-

stitutus, ut postridiè commodissimè tecum Venetijs cœnemus. Ariadnæ matri charissimæ ac Ceciliæ vxori, alteri animæ tuæ nostro omnium nomine plurimam salutem dices. Vale.

BAR. R. HONORIO STELLÆ S. D.

INCENTIVS Madius tuam epistolam unà cum eà oratione, quam tu paraphrasim in eam, quam Cic. pro M. Marcello egit, inscribis, mihi legendam misit. quarum utranque non solùm libenter legi, sed etiàm valdè sum admiratus. nam qui istorum annorum adolescens, ac penè puer tàm prudenter tàm compositè, tanque eleganter cribat, magis summa admiratione suspiciendus est, quàm, ut eius scripta libenti animo sint perlegēda. Equidèm stella complures uidi, qui in hoc scribendi genere multò, quàm tu es, diutius uersati sunt, atque etiam (quod cum eorum tamen bona gratiā dictum volo) de principibus loquor, qui non ità tamen, ut tu facis, scribunt. Vt miraculum sit, quòd in scribendo tàm paucis annis, tam parua scribendi exercitatione, tantos, tanque honorificos progressus feceris. Te equidèm hortarer, ut in hanc dicendi facultatem ardentius incumberes, sed id perindè esset, atque si quis

eum

eum equum impelleret, qui iam ad metam peruenisset. Quoniam tamen me tuæ istius egregiæ scriptionis quasi auctorem appellas, idque ex nostris libris de imitatione, quos in manibus assiduè te habere scribis, uisus sum rectè facturus, si hoc quoque modo, in quo opus esse viderem, tibi non deessem. Scito igitur, eam exercendi rationem, qua tu in tua oratione usus es, ad dicendi copiam certè plurimum valere, ad imitandum non ita. non enim alijs verbis, atque etiam alio ordine, quod alius dixerit prius, persequi, etiam si quid commutes, atque etiam addas de tuo, uere imitationis esse uidetur. si quidem uera imitandi ratio, aut ex simili (ut nos præcipimus in secundo libro de imitatione) aut ex contrario sumitur. Quare si me audis, aliud posthac argumentum tuum capies ad scribendum, quod cum aliquo Ciceronis argumento aliquam similitudinem habeat. ut si tu cuipiam summa aliqua eius secunda fortuna gratuleris, ita exordiaris, ut Cicero pro M. Marcello in agendis Cæsari gratijs facit, posteà in eius uirtutis egregias laudes digrediaris, atque etiam orationem tuam abunde locupletes. postremò ad rem rediens, eam fœliciter absoluas. Aut etiam si magis placet, ut ipsi fecimus in Archiam poetam, aliquid ex eodem tibi libenter proponas, contra quod dictionem

tuam exerceas, ut in ligarium, aut in celium, aut, ut nobis in animo fuit, dissuasionem legis maniliæ: in qua ut ille Cn. Pompeium, tu contrà L. Lucullum summis laudibus exornes: in qua dicendi ratione si stylum tuum occupabis, nihil credo, breui fore, ut eius studij te minimè pœniteat. Quod meum consilium, ut pluribus tibi nunc probem, nihil opus est, cum id in libris de imitatione planè omnibus comprobarim, indè cætera tibi sumere poteris, si minus hisce paucis acquiesces. Mitto tibi tres orationes meas, nuper editas. in ijs, quam dicebam, in Archiam: ut videas, qua ratione tu quoque, si quid tale aggressus fueris, pertractes. tibique persuadeas velim, me tua ista virtute, ne quid de moribus, atque totius vitæ tuæ sanctissimis institutis agam, habere nihil, quod tua causa libentissimè nolim. ut si quid in me est, aut ingenij, aut gratiæ, quo aut tibi, aut cuiquam tuorum usus aliquandò accidat, eo tàm fideliter utaris velim: quàm si ipse à patre tuo, aut Camillus meus à me ipso uteretur. Vale.

B. R. IO. BAPT. RHAMNVSIO S. D.

PROXIME cùm Venetijs essem: cum Ber. Nauagerio Senatore opt. ac grauissimo viro, de epistolarum mearum editione

editione diligenter egi, is mihi humanissimè, quantum ad se attineret, eam libenter permittere respondit. sed hanc tamen eandem permissionem à Pontificis Legato impetrari oportere, is quoque affirmauit. id quod à Manutio nostro continuò nobis optimè curatum est. audio posteà permissu x. quoque virum opus esse: id si ità est, cuius opera ego apud tantos viros, & fidelius, & facilius uterer, quàm tua, si omniū optio mihi daretur, non haberem: qui eorum sis tot annos à secretis, ego verò te totidèm unicè obseruem. Quarè te rogo, ut eis fidem tuam, idque tùm ex Manutij, tùm etiam ex filij tui Lelione obstringas, nihil in ijs epistolis offendi, quod earum editionem nobis vetare, aut etiàm quicquā retardare possit. Pretereà verò, si quid cum Nauagerio etiam agendum restat, videlicet, ut permissus eius scripto extet, te etiam, atque etiam rogo, ut per paulum filium, hoc quoque & agi, & transigi diligenter cures. quę omnia ut à te, quæ tua summa est humanitas, facilè impetrem, nihil dubito. ut verò ea primo quoque tempore impetrem, te valdè rogo. Vale.

B. R. PAV. RAMNVSIO S. D.

MALLEM te perpetuo, quo caperas, silentio mecum uti, quàm eam causam habere,

habere, quamobrem tandem ad meas multorum mensium literas responderes. equius enim tuam istam diuturnam taciturnitatem ferre poteram, quàm parentis tui, amicissimi mei mortem non feram. de qua ita tamen ad me ipse scribis, ut non solum à me nullam consolationem indigeas, sed mihi eam non leuem afferre uidearis. quibus rationibus, quas cùm prudentissimas, tum etiã christianas adducis, quãdo ipse filius acquiescis, qui ego amicus non acquiescam? Ille quidem satis matura ætate (quando omnino decedendum est) decessit. at qui vir? qui totam illam vitam cùm in priuatis amicorum, tùm in publicis istius magnificentissimæ reip. officijs integerrime peregit. vnde etiam cum eo nunc quoque optime agi pro certo tenendum est, cui pro tot benefactis par à Deo in eius regno gratia referatur. Equidem unum illud mea causa doleo. quod quandiu quatuor annis me præcedebat, tot ego semper mihi, quasi iure meo posse viuere, promittebã, ac quanto me diutius uiuendo antecessisset, ego quoque in eius vitæ cursu meam vitam producere videbar. nunc verò cum ad eius annorum numerum peruenero, ad meum peruenisse, suspicari potero. si quid tamen est (quod facere negaram) quod cæterorum cùm parentis, tùm etiã tuorum amicorum officijs à me accedere possit, id ego tibi ita sedulo polliceor, ut cætera uerè,

atque

atque sincere cum amicis facere soleo. quæ tantum abest, ut benevolè præstem, ut quæ ipse ui deam mea sponte in eos conferre non omittam. Vale.

B. R. IO. MARTINO PEREGRINIO S. D.

QVANTAM mihi voluptatem tuæ attulerint litteræ, ne expecta, dum dicam. præ gaudio ad nomen tuum lachrymæ mihi exciderunt. de te enim cum tot annos nihil neq; à te neque à quoquam alio audissem, vereri interdum cogebar, ne in istis tuis Asianis scripturis decessisses. vt vero te incolumem esse, idque à te ipso cognoui, Dij boni, quo non sum gaudio affectus? O mi suauissime Peregrini, ò mi vetus, ac fidelissime sodalis, ut te absens absentem libenter amplector. sed cur, ut hoc multo arctius præsens præsenti facerem, mihi facultatem non dediſti? cur ipse tuas literas non attuliſti? cur ex isto tuo municipio tuæ scripturæ uel in biduum, quod scio à Prætore tuo impetrasses, non te surripuiſti? atque ad nos tui cupidiss. aduolaſti? nolo, ne verbo quidem tantã meam letitiã cõturbare. sed te posse accusare, parũ amice feciſſe, qui nõ prius ad me, quã istuc acceſſeris, scio. n. te breui, idq; etiã cumulatius pstaturũ. te igitur expecto, ut veterẽ oẽm omniũ rerũ ac cõsiliorũ noſtrorũ

memoriam

memoriam repetamus, usque ad Troiani excidij causam, ex quo incēdio ipse quasi alter Æneas nō à matre Venere, sed à fidelissimo amico ereptus fuisti. qui verò risus in testis illis Nasonianis? sed reliqua in aduentum tuum reseruo. hoc tantum ex omni illo nostro amicorum numero me, et Augustinum Abiosium, qui nunc Patauinus, ut dicunt, Collateralis est, his etiàm auris perfrui. Rotengus, Cochius decessere. Rigonius nosti, quid egerit. Iulius in Galliam eo tempore, quo tu in Asiam, profectus est. multa scripsit, atq; edidit cum summa sua gloria. arbitror, cupio quidèm certè, eum adhuc viuere. O' noctem illam hectorianam, cùm nobis à lictoribus. sed te expecto, ut secretò omnia agere, atque suauiss. risum alter alteri commouere possimus. Vale.

B. R. ANG. ANGELINIO S. D.

AVSA nulla erat, quam obrem mihi C vllas gratias ageres, nedùm ullam te referre non posse, per literas quererēris. parum enim id, quod tibi præstiti, atque adeò minimum fuit officij. at maximum fuerit, quoniam tamen id ex meo animo, nullius autèm precibus in te profectum est, à nullo itèm ullam relatam gratiam, aut etiàm gratiarum actionem expectare debebat. quicquid causæ tuæ profui, mea

sponte

spente profui, si qua in meo officio ulli debitio est, ea mea est, mihi ipsi debeo. verùm id mihi gratissimum erit, si ita te in Bentiuolio nostro instituendo gesseris, ut eius parentes ex isto tuo officio mihi gratias agant: id quod cùm tua, tùm etiam mea causa, ut diligentius facias, te etiàm, atque etiàm rogo. Vale.

R. R. D VO B. PHILIPP. BRASCHIO, ET SAVORELLIO S. D.

TANTVM ego vos amo Philippi, quantum vos inter vos diligitis, nisi etiam magis. nam quæ vos causa in amore mutuo facere cogit, simplex est. utriusque scilicet integritas, quæ utrunque tam arcte inter vos coniungit, hæc eadem mihi duplex fit, quando vbi vos tantum alterum, ego duos unice diligo. quare primum vos valere cupio, separatim, aũt Sauorellium, ut cui hoc magis opus sit, quique nõ satis firma utitur valetudine. deinde cras ambos in meum suburbanum expecto. vos domo cisio Durellius tollet. hora vos commodius mecum sistet. ubi læte quandiu vobis libebit, in Socraticis sermonibus agemus. ubi vero loci satietas vos cæperit, continuo in vrbem reuertemini. Ad primam diei horam, vt is cum cisio vobis adsit, mandaui, volo enim, ut cælo matutino

iter

iter hoc conficiatis, ne quid ardentioris cœli sentiatis. Valete.

B. R. PHILIPPO BRASCHIO S. D.

OMNES *quadrageſimæ, vulgo, lungæ & ſunt, & dicuntur, hanc vero tui deſiderium mihi omnium longiſſimam facit. nondum enim ad eius medium ventum eſt, & annus mihi videtur, cum te careo. quantò verò ea tibi longior videri debeat, cui quotidie ſemel, interdum etiam bis, ad ſummum ſudorē concionandum eſt? etſi tuus iſte ſudor in eo magis grauis tibi accidit, ſi te fruſtra laborare, neque verbi tui ſemen radicem, quàm quod in ſaxo iacitur, altius agere vides. contende tamen quātum in te eſt, ut inter iſtos iratos animos concordiam concilies, ut ciuilia iſta odia deponant, ut iniuriam obliuiſcantur, eaque omnia uni omnes deo condonent, qui illis multo plura, & maiora remunerabitur, atque etiam quotidie gratis, atque ingratis elargitur. quid enim indignius dici poteſt, quàm quod municipiolum iſtud ita inter ſe diſſentiat, ut ex duabus portis ſuam quæq; factio poßideat? altera minime tutò uti audeat? doce principes factionū ne eorum voces audiant, quorum inopiæ, & improbitatis maxi-*

me

me interest, ciuitates inter se dissidere, quorumque pastioni nihil magis aduersatur, quàm ocium publicum quàm pax, & ciuium concordia: quos, si isti me audiant, si non ex oppido, saltem domo sua eiycient, atque à sua consuetudine alienabunt. Vt cum in pristinam, hoc est, Christianam concordiam redierint, nullis istorum falsis delationibus, nullo ab hostium nouo metu iniecto, quo minus in ea perpetuo incorrupte permaneant, impediantur. Quod si tu Dei optimi maximi auxilio efficies, cum omne tui desiderium mihi leuabis, tum etiam me summa lętitia afficies. cum vicinos meos Bagnacaballenses audiam resipuisse, atque ad rectum viuendi institutum vere redijsse. quos Lugienses postea ciues mei optime imitabuntur, quibus ego non magis omnia bona, quàm mihi, quam Camillo filio cupio. Si Sauorellio quid interea scripseris, meo nomine illi salutem ascripseris, cui quid aliud oportunius optem, neque ego habeo, neque ille desiderat. Vale.

B. R. PHILIT. BRASCHIO S. D.

ADIVS noſter, ut totum nomen ſuum
M à quæſtore exegit, VIII. Id. Iunij
Brixiam in quatuor menſium vacatio-
nem diſceßit, poſteà ad ſuum diem rediturus. Is
pridiè quàm diſcederet, cùm prouinciæ ſuæ in al
terum biennium prorogationem vidiſſet, tuam
quoque vidiſſe mihi narrauit, idque, ut ad te
ſcriberem, mandauit. vt iàm nihil de ea timeas,
cùm priuatæ puplicam etiàm fidem perſcriptam
intercedere ſcias. Ego magis Venetam peſtilen-
tiam metuo, quæ quotidiè ingraueſcit ardētius,
atque eò iam peruenit, ut mercaturæ, ludorum
conuentus, priuati, publici, ſacrorum etiàm
cerimoniæ, atque inſtituta (ut fertur) inter-
cepta ſint. rumor prætereà erat, iſque ex quo-
rundam literis, quaſi in coloniam ex vrbe, in
littora ad duas maritimas turres, quibus vr-
bis portus efficitur, magnam hominum cuiuſq;
generis multitudinem exiuiſſe: nobiliores in ſuas
villas emigraſſe: alium aliò, complures Pata-
uium ſe contuliſſe, eamque vrbem, ut ab eius
morbi contagione incolumem ſeruent, in primis
omnem operam dare. qui morbus ſi ſe in reli-
quam Italiam effundat, atque (quod Deus pro-
hibeat) latius emanet, non ſolum gymnaſia, ſed
ciuitates

ciuitates penè sublatæ esse uidentur: neque id tã tum in presentem annum timendum est: merces enim, quibus plena est vrbs, quasque in vniuersam Italiam effundit, ita infectæ sunt, vt magnum periculum sit, ne etiam ad multos annos hanc item calamitatem quóquo inuehantur, statim commoueant, atque excitent. Sed de his Deus uiderit. nos interea nobis non deerimus. si quid contrà ferat sors, æquo animo, idque in Christo ut feramus, probè curabimus. certè in magno periculo sumus, qui proximum vicinum tanta peste laborantem habemus, atque eò magis, quòd non ea cura à nobis adhibetur, qua opus esset, ne in nostros fines ea labes irrepere posset. De constituto nostro istuc itinere, in dies singulos noui aliquid obijcitur, quo ab eo me retrahã. quin etiam si in uia sim, ut me domum referam, cogere possit. si tamen per temporum rationem nobis licebit; neque curationi nostræ rei Flaminiæ, neque tibi deerimus. certè si Lugum proficiscar, non omittam, quin ad te quoque Fauentiam accurram. Vale. Dùm hæc scribebam renuntiatur Mantuæ tantam uim calamitatis cælo demissam, ut etiam tegulas ædium omnes perfregerit, idque tantum, quantum est vrbis circuitus, in agro parum admodum damni factum esse. iterum Vale.

B. R. NICOLAO ZANELLIO S. D.

SERVATOR Aliotius meus vetus est familiaris. hic istuc Locatellij Sobrini sui pacis conciliandæ causa accesserit. quæ res etsi nullam difficultatẽ habet, si tua tamẽ auctoritas accesserit, teq; quasi secundũ pacificatorem adhibebis, multò cũ facilius, tùm etiàm firmiori fide cõstituetur. Equidem nihil dubito, quin, quæ tua summa est bonitas, in tali negotio vel tua sponte omnia, quæ ad pacem hanc conficiendam pertinent, sis ei præstaturus. si quid tamen isti tuo optimo animo addi potest, ut mea causa id addas, te etiàm, atque etiam rogo: neque sinas, Aliotium ad nos redire, nisi pace, & confecta, & omnibus æquissimis cautionibus, probè confecta. id mihi erit, quàm gratissimum. Aliotiũ verò virũ gratiß. tibi in perpetuũ obstrinxeris. Vale.

B. R. NICOL. ZANELLIO S. D.

CVM tibi Aliotium commendabam, videbam te illi omnia, quæ ad pacis conditionem facerent, idque cum tua animi integritate, tùm etiam amicitiæ nostræ causa esse præstaturum. Nunc verò Aliotius multa mihi refert, quæ illi extra pacificationem istã & policitus es, & feciſti. quibus ille multò magis

gis se tibi obstrictum esse, quàm ista pacis confectione, quà in perpetuum tibi debebit, ingenuè fatetur. Ego verò nunc (quia ità mos est) tibi ingentes gratias ago, cùm verò casus ferat, etiam multò maiorem relaturus. Vale.

B. R. FRAN. RACCHIO S. D.

TOT ac tantæ necessitudinis causæ mihi cum Io. Baptista Minadoio prudentissimo, ac fidelissimo medico intercedunt, vt nihil habeam, quod eius causa non libenter velim, eius enim uxor illum mihi arcta affinitate coniungit, merita in me, & officia cum multa, tum etiam maxima me illi obligatum, obstrictumque tenent. mores autem, virtutes, studia, ac viri bonitas multo his omnibus me illi coniunctiorem, atque obstrictiorem efficiunt. quibus rebus, ut quod res est, planè fatear, ego soleo, si quid odorem, quod aut ad eius dignitatẽ, aut utilitatem aliquam pertineat, mea sponte in illum conferre. Is à me nunc ultro etiam, atque etiam magnopere contẽdit, ut meis istic amicis, tibi verò separatim, nouo quodam commendationis genere, causam suam primo quoque tempore commendem: quod quoniam ego nullum habeo, quod depromam, ac de officio meo multum ille petendo detraxerit, cui ego à me omnia præ

stare soleam, tuum erit curare diligenter, ut, & ille rectè de meo ingenio sperarit, & ego meum dolorem aliquo modo leuem, qui non, quemadmodum soleo, mea sponte, & voluntate, sed coactus hoc illi officium præstem: id autem effeceris, si per te unum, quod à multis petimus, impetrabimus. Is Racchi maximè cupit in Camilli ciuis tui locum deligi, qui cum Nicolao Mutinensi isti ciuitati medendo præsto adsit. qui valetudinem suis consilijs uobis uniuersis perpetuã seruet, aliquo autem vitio etiam affectam suis pharmacis recuperet: id quod optime facere dicit, quemadmodum ego in uxore mea Lugi planissime sum expertus. diligens est, assiduus, si quis alius, medicus. nec qui à veterum, eorumq; optimorum medicorum instituto quicquàm decedat. Accedit ad hæc quod ea vir est integritate, atque animi probitate, qua qui optima. neque homo infacetus, atque inurbanus, quod etiam ægrotos aliquid delectare potest. Scio Racchi hoc, quod abs te peto, ciuium tuorũ suffragijs esse decernendum, quorũ voluntates difficile est pernoscere: tamen si te non solũ gratiosum ciuẽ, sed virum etiam opt. suffragatorem habebimus, nihil dubitamus, quin facile decernamur. Quare mi Racchi non à te iam peto, ut mea causa petitionem hanc suscipias, tuearis, ornes, atque omni studio, cura, diligentia, gratia, con

tendas

tendas, atque labores, ut decernamur, sed ut prorsus decernamur, peto, atque postulo. multa equidem beneficia abs te accepi, multa etiam atque maxima expecto, verum in hoc uno omnia mihi cumulatissime te esse præstaturum, tibi etiam, atque etiam persuadeas, velim. Præterea, si quid hoc ad rem attinet, medicum honestissimum gratissimumque hominem tibi in perpetuum deuinxeris. Vale.

B. R. IO. ANT. RONDINELLO.

D.

HINANVS Blondius antiquæ probitatis sacerdos, superioribus diebus decessit. huius (quod beneficium dicunt) quod eius maiores sibi, ac suis proprium instituere, Ioannis Pauli Blondij Chinani patruelis filio venit. nulla controuersia est, quin præsentis quoque anni eius fructus veniant: Baldasar tamen Blondius eius familiæ cum senior, tum etiam locupletior, eos fructus apud se habet, negatque ex testatoris Chinani sententia cuiquam, nisi eius matri anui in uictum se esse redditurum. Ioannes Paulus vir probatiss. atque etiam in summa egestate constitutus, humanissimè cum Baldasare per propinquos, affines, amicos agit, si sine iudicio res cõponi possit.

quare me rogat, ut ita tecum agam, ut soleo facere, cum quid ago diligentissime, ut causam hanc suscipias. cum Baldasare, apud quem te plurimum valere scit, colloquaris; eumque doceas, quid ius, quid honestum, quid propinquitas postulet. ne cum ab alienis optimè audiat, à suis male audire studeat: ac quod iure coactus postea sit ei redditurus, nunc volens, ac beneuole reddat. is has literas tibi reddet, ac causæ suæ æquitatem pluribus exponet. mihi pergratum feceris, si mea quoque causa aliquid ei honestati addidisse te demonstrabis. quod ut facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

B. R. IO. HIERO. RAVANIO S. D.

EO Philippum Sauorellium concionatorem Franciscanum, ut alterum filiũ amo, est enim ætate adolescens, sed prudentia & integritate, atque horum studiorum cognitione vel natu maximus. hunc Abbas tuus Lauredanius hoc anno delegit, qui tuis municipib. suis ouibus euangelij cibum publicè suppeteret. Quoniam verò non satis firma utitur valetudine, summusque labor est quotidie eo modo ad populum dicere, si quid illi interea grauius acciderit, quo minus laborem ferre possit, te rogo, ut cum ei in cæteris rebus nusquam defueris

fueris, in primis hac una ei prospicias. ne feras ægrotantem, ac languentem suggestum ascendere. noui equidem hominem, ut officio satisfaciat, inualetudinis suæ nullam rationem habebit. Quare periculum erit ne dum lucem æternã cæteris aperit, hæc illi humana occludatur. Quod verò ad te attinet, si is, quod cupio, æque valebit, caue diem ullum intermittas, quin eum publicè audias, atque etiam priuatim cum tibi per clientes tuos licebit, ad eum adeas, atque cum eo colloquare. semper enim in fide firmior domũ redibis. Duas leges habemus, alteram ciuilem, hac tu clientibus tuis præsto aderis, alteram Dei opt. max. in hac ille tibi nusquàm deerit. V.

B. R. IO. HIERONYMO RAVANIO S. D.

GAVDEO iudicium meum mediusfidius cũ vestro omnium, atq; præsidis vestri optimi viri Lauredanij conuenire, qui quem superiori anno Christianũ concionatorem habuistis, quem ego tibi commendaui, hoc quoque anno omnium sententia deposceritis. In quẽ cum isto vestra sponte sitis omnes affecti animo, nihil est, quod commendationem meam tibi renouem. tantum te hortabor, ut eum assidue audias, tanta enim segetis nostræ luxuria est, ut

nisi usque illam sarculo excindamus, continuo agrum totum occupet, bonamque frugem opprimat. Quare publici isti quasi Christi vinitores quaque versus mittuntur, qui quo tempore reliquę vineæ putantur, Christi quoque vineas amputent. tametsi quisque suæ putator esse debet, neque unquàm falculam deponere. Sed quod negaram me facturum, cum tibi Christianæ etiam, atque etiam commendo. Vale.

B. R. IACOBO SORBIO S. D.

HAC, quæ aduentat, quadragesima Philippum Braschium ex diui Francisci familia concionatorem Christianum habebis, virum eũ quidẽ, qui quæ tibi, atque tuis municipibus ex suggestu præcipiet, suo etiam exemplo sit comprobaturus. Sed si hoc nimis videtur, sanè virum integerrimum, & in eius facultatis scientia eruditissimum habebitis. Quare te hortor, ut primum nullum diem intermittas, quin eum publicè audias, deinde etiam quoties tibi ocium erit, priuatim ad eum ipsum adeas. nunquàm enim domum (mihi crede) inanis redibis. semper aliquid, si minus noui, certè magis confirmati auferes. hunc tibi non commendo, nam cum eum noueris, spero te eum in tuis intimis perpetuo habiturum, atque cæteris, si quid opus ei sit, probe cõmendaturum. Vale.

B. R. IO. BAPT. ZAVARISIO S. D.

VT tibi has literas reddidit, meus perQ familiaris est adolescens, & bonis moribus, & rei militaris minime ignarus. Istic negotia habet honestissima, in quibus quicquid à tuo officio illi opus erit, ut ei præstes, te etiam atque etiam rogo, in primis autem, ut, quo breui tempore istic aget, more militum, secum arma sua ei ferre liceat. quorum utrunque si à te impetro erit mihi valde gratum. Vale.

B. R. ANT. FERRARIO S. D.

ET equidem Ferrari ex tuis studijs mea T sponte antea semper dilexi, sed cum iunior Racchius proximè ad me esset, ea ipsa studia ita mihi probauit, tuum vero erga me animum sic testatus est, ut te valde amare cœperim. nunc verò, ut literas tuas amantissimè ad me scriptas perlegi, ea erga te amoris accessio facta est, ut tuorum in te amando nemini concedã, certe cum te audirem libenter vetera scripta mea legere, ut haberes etiam ex eis, quę quotidie ederentur. mihi curandum esse duxi. itaque tibi eam epistolam misi, quam ad Herc. Atestium Principem meum de eius familiæ nomine scripsi,

ubi

ubi de prænomine, nomine, cognomine multa fortasse minimè inepte disputantur. Sed puto nondum eam tibi redditam fuisse. nihil enim de ea scribis, quod meum deinceps institutum integre seruabo. nunc autem habe orationem, qua Abrauanellium Iudæum capitis reum apud Principem meum, atque adeo cui insidias struxisse ac cusabatur, defendi, atque absolui. Vale Fabrio nostro, Abiosio, Camillo, Racchijs utrisque salutem meo nomine impertiare.

B. R. IO. BAPT. BOVIO.

AVSAM tuam, ut coram tibi receperam Sarachio diligenter commendaui. is mihi retulit, se cum Pr. de ea accurate egisse. sed eum cum multis alijs grauioribus de rebus fessus esset audiendo, causam tuam cum multis alijs in aliud tempus reiecisse. continuo verò Mutinensis profectio secuta est, ut antequam ad nos redeat, de ea nihil constitui possit. omnium quidem Principum literæ apud Pr. meum magnum pondus habent, verum si me audies, Roma aliquas curabis, ut habeas, quæque purpureo atramento sint conscriptæ. multo quidem illæ erunt ponderosiores, quæque causam tuam tibi breui explicabunt. Quod à me speres, parum id quidem est nimis. certè quantum quantum id erit, eam operam dabo, ne quid eius à me desiderasse videaris. Vale.

B. R. BARSALIO. S. D.

EQVIDEM *Sali non vt optimo equiti tuo satisfacerem, qui vitæ suæ elegantiæ, ac Musei dignitati paria omnia cupit, sed ne tibi, cuius causa omnia volo, in re tam facili minimè ob temperarem, in eius sententiam hæc, quæ vides, epitaphia conscripsi. Si ea omnino parum arguta sunt, ac multo minus salis habent, quàm ille in suis literis cupere videtur, quique in te sali est, id meo subagresti ingenio atque illepidæ orationi attribuas licebit. Verum si quę animi alacritate, atque summa voluntate, facta sunt, quicquam spectes, omnem omnium elegantiam, atque argutiam facile superare possunt. Vale.*

B. R. OCTAVIO ABIOSIO S. D.

PROMISERAM *tibi, cum apud patrem tuum proximè essem, ut domum redissem, te quoties ad me scriberes, nunquam muto scripturum, meque meo ita stilo tuũ stilum non parum esse adiuturum. Vide nunc ut non solum id tibi præstem, sed etiam primum locum ad scribendum occupem. etsi nihil aliud habeam, quod tibi scribam, nisi ut te magis ad scribendum inuitem. nam cum te sciam parum in*

hoc

hoc scriptionis genere versatum. atque in opera quam parenti das in scribendo Italico sermone occupatum, veritus sum, ut mihi fidem præstares, quare hoc modo quasi prouocatus diu tacere non poteris: scribas omnino, aut si quid habes politiori scriptione dignum, aut etiam quicquid in buccam, modo suis delectis, proprijs, atque usitatis id facias verbis. neque te à scribendo deterreat, si, quæ orationis lumina in elegantioribus scriptoribus cognoscis, ea in tua scriptione minime agnoscas. aliud enim est aliorum scripta cognoscere, aliud eorum modo scribere. neque dubita, quin, si non breui, saltem non multos post annos, si stilum exerceas, qui optimus est scribendi magister, multum sis profecturus. res omnes paruis initijs oriuntur, studio tamen ad suam perfectionem crescunt. patrem habes, qui te multa, quæ ad hanc scribendi rationem pertinēt, docere potest. Sed mihi crede, nisi volumina scripseris, nisi libros confeceris, nisi assidue eris in scribendo, atque calamum contriueris, tu quidem de aliorum virtute rectè iudicabis, certè nunquàm polite, atque eleganter scribes. Expecto scire quid tibi uisum sit de nostris libris de imitatione, ac quid ex eorum lectione auctior, atque certior factus sis ad scribendum. Hactenus de studijs. De tuo verò in tantum parentem tuum summa obseruantia non dubito quin

meam

meam expectationem, atque adeo promissionem tuam sis superaturus. Sed currenti tamen (ut aiunt) calcar. Mi Octaui natu maior es ex quinque fratribus, hoc est, qui cæteris quasi viam, quam insistant, aut etiam tecum ineant, commonstres. si in rectam illos induxeris, ijs simul unà tecum optimè consulueris, sin secus tuo exemplo in peiorem ingrediantur, tuo errore eorum errorem multo effeceris leuiorem. quos continuò maiorē fratrem secutos excusabimus. Non possū literis omnia, quæ coràm facerē, atq; adeo paulo ante feci, percurrere. in mentē tibi ea reuoca, quæ postremò tecum habui, atque quasi ad eorum regulam omnes tuas actiones guberna. quod si effeceris, nihil dubito, quin vir factus mihi omnes gratias quotidie agas, qui tibi, quæ ad omnem cum utilitatem, tùm etiam dignitatem tuam pertinent, paterne demonstraui. noli tibi deesse, cui neque etiam paterni amici usquam desunt, atque maturis eorum prçceptis, quàm tuæ præcipitis adolescentiæ impulsibus magis obtempera. Vale. Ferrariæ No. Octob. M D LXII.

QVANTO

B. R. SEBASTIANO BRICCIO S. D.

QVANTO *magis prudentiam tuã considero, tanto eam maiorem esse video. ego putabam, mihi satis esse, si ad Tassonianum filium scriberem. sed ipse rectius vidisti, ut is eo postea modo apud parentem ageret, quo optime fecit. Sed quoniam summæ tuę prudentiæ parem nostri amorem significas, ut illa tibi valde gratulor, ita in eo respondeo, ut ei facerem, à quo me valdè obseruari scirem, ac si unquam idoneus mihi locus detur, ut hoc cum cęteris intelligas, fum optime præstaturus. De reliquo autem negotio nihil dico, ne cùm prudentiam tuam, tum etiam amorem ergà me tuum grauiter offendam. Vale, ac Tassoniano adolescenti, quin etiam parenti salutem plurimam meo nomine dixeris.*

B. R. SEBAST. BRICCIO S. D.

TSI *modestia tua mihi multo ante in* E *omnibus tuis actionibus valde perspecta erat, nunc tamen multo notior est facta, cum neque quod amici de tua animi integritate prędicent, equo animo feras. ac quod ad me attinet, qui, quia eam aliquando vix attigi, tam ingenue conquestus es, nihil aliud dicam, quàm quòd*

quòd qua me epistola subaccusas, eam melius cau sam meā tueri nequiuisse. hæc.n. meam tui cōmen dationem non solum comprobat, sed etiam auget. nam, quòd ad stūdia, atque ad scribendi genus elegantius, quod tu fortasse non eo contentus, ul lum in te esse negasti, id secus esse tua illa epistola probe testatur, quę & argumento minimè vul gari, atque inepto, & Latina dictione illa, quæ hodie in paucis reperitur, conscripta est. Vtinā tibi per tot tuas familiares curas, quæ te à ma tre vidua, sed multo magis à tribus sororibus iā natu grandioribus, à tuis optimis auferunt stū diis, in ea stūdiosius incumbere liceret. verum si unquàm id ocij dabitur, ac te ad scribendum conferas, mihi crede, te non frustra eam operā esse positurum. Sed non pergam ulterius de tuo ingenio amice agere, ne in te verè laudando, ani mi tui ingenuam naturam magis commoueam. quàm ut quicquam gratum faciam. Vale.

P. R. SEBAST. BRICCIO S. D.

IDE Bricci, quàm propè idem si mus, quànque parum inter nos differa mus, nam si tui nominis primam litera m de mas, meum integrū remanebit. quid enim Bric cius erit aliud, Si b. tollas. quàm Riccius? ut ni hil admodum mirū cuiquàm videri debeat. si nos

inter

inter nos tantum amemus, quos primum gentis nomen propè coniunxit. deinde communia studia, atque tot annorum arctior consuetudo coniunctos tenuit, atque adeo pergit arctius retinere. Si igitur hac quocque ratione, quoties res ferat, nomen tuum à me cõmendare senseris, nihil tibi molestiæ afferre debebit. Gratulor tibi quòd alteram sororem despondisti. ita Dij faciant, ut in tertiæ nuptijs te totum breui liberatum videam. Tassonianum tuum mihi saluere iubebis, meoq; nomine hortaberis, ut parenti hanc gratiam faciat, ex qua tamen is maiorem cum utilitatem, tum etiam dignitatem est consecuturus, ut in sua studia ardentius incumbat. Vale.

B. R. CRISPO FERR. PRAETORI S. D.

ALFONSVS Ferrius meus vetus amicus, Mucini vero utriusque nostri, propinquus, atque affinis est. hic Argentæ olim cædem feciſſe accusatus, temporum iniquitatem magis vitans, quàm se sontem subaccusans sua sponte patria excessit. nunc innocentiam suam ex vinculis apud te defendit. in qua tuenda multos, eosque optimos viros testes habet, qui suo sanctiß. testimonio illum liberant. in primis autem duos eius, qui cæsus est, fratres, qui iure-

iurando

iurando Alfonsum hac omni fraterne cædis suspitione prorsus absoluit. qui cum hic hac solum de causa ad publicũ hospitium per hanc annonæ caritatem detineantur, ille verò in carcere multis incommodis afficiatur, neque post multos dies verbum ullum etiam dum de se factum sit, omnibus præcibus, à me contendit, ut causam suam ad omnem eius absolutionem tibi quàm diligentissimè commendem. Te igitur rogo, non ut illum absoluas, quod ipsum iure ipso te facturum certo scio: sed ut eius causam mature cognoscas, atque ex eius æquitate illum postea domum remittas. id quod si per me, ut sperat, neque ego quæ tua summa est in me benignitas, diffido, impetrabit, scito Alfonsum in perpetuum tibi esse debiturum: me vero istud officium tuum omnib. alijs tuis officijs ante esse positurum. Vale.

B. R. PAV. MANVTIO S. D.

SCRIPSI *ad Coradiũ, ut de epistolis meis edendis, tecum ageret, causamque, quàmobrem id eum rogassem, etiã ascripsi. nunc idem tecum ago. Quam ego Manuti à te, quæ ab amico expectari debent, omnia expectare possim, tu mihi testis es quàm locupletiss. qui quanti ego te semper fecerim, re ipsa non semel expertus es. quod cum ita sit, spe-*

ro te, quoque in amore mutuo mecum facturum, in eo præsertim, in quo meæ vitæ ratio non agitur parua. Vides mi Manuti me iam pridem in senium delapsum. neque te fugit, quantum quisque hanc vitæ diuturnitatem appetat. id enim natura omnibus insitum est. vt nemo emori velit. quod quoniam natura quoque vitari non potest. quando quod semel natum sit, ut tandem intereat, necesse est: eo fit, vt quisque saltem quo posßit studio, etiam sibi mortuo nomen aliquod comparet. Egregio enim ille penicillo, maleo ille doctißimo, belli gloria ille, ille in pace cõseruanda, scriptor verò suis scriptis non solum suam sibi, sed alijs etiam prorogat vitam. quem admodum ego nunc meam ex meis mihi proferre studeo. nihil.n.dubito, quin horum publica lectione in doctißimorũ virorum memoria mei aliqua memoria diutius conseruetur. Quare nunc xij. epistolarum mearum libros ad amicos conscriptarum edere statui. hi verò, ut ex tuis prelis exirent, multis de causis mirum in modũ cupio. primum, ut elegantioribus literarum formis, ut tuæ sunt, describerentur. Deinde ut à te doctiß. viro correctiores, quàm ab ignariß. alijs impressoribus ederentur. Postremò ne in maleuolorum voculas nostra incurreret amicitia. nã cum has aliorum prelis descriptas viderent, cõtinuo nos inter nos discordare suspicarẽtur. neq;

id

id sine sua aliqua facerent voluptate. Quare te etiam, atque etiam rogo, ut hanc mihi gratiã facias, quàm etiam alieniß. quotidie facis. ut ex tuis prelis in vulgum exeant. neque est, quòd sumptui parcas. quantum enim in eam editionẽ impendendum esse dixeris: continuo tantum tibi rependam. modo, ut ipsam, quàm primum expediendam cures. ut si earum lectione ipse diutius frui nequeam, sciam saltem, me decedente in ea quoque parte aliquam mei partem, quæ mecum non decedat, remanere. Cum has eram signaturus, præsens nuntius ad me venit. qui, ut me de ijs, quæ ante libenter ex fratris tui literis noueram, certiorem feciſſet: id quoque, quod moleste audiui addidit. te nunquã belle istic habuisse. Manuti omnia mihi Bononiensia in cælo sunt: cælum autem istud multis in locis pessime improbatur. fortasse naturæ tuę minime idoneum erit. quare ab isto, ut à valde pestifera bestia, etiam atque etiam cauebis. Fer. vale.

B. R. CAR. SIGONIO S. D.

FALOPII *tui morte tùm tua, tum mea, tùm communi omnium causa doleo maxime. tu quidem ciuem tuum tuique amantißimum amisisti, ego suauissimo amico priuatus sum. cæteri eum medicum, à quo vel in*

morte vitam sperare poterant, posthac desiderabunt. Sed quid agas? natus erat, ei moriendum fuit. at nimis cito. at suo tempore, quando qui illi præscriptus erat, dies uenit. sed id tamẽ tantum decessit, quod erat interiturum. animus vero æternus suam propriam, unde prius venerat, cœlestem sedem repetiuit. nomen (si quid hoc ad rem facit) doctiß. Virorum (ut audio) scriptis celebratum, immortalitati commendabitur. Vtinam autem ego unus essem, qui inter eos, ut ipse inter amicos me habebat, numerari possem, non meæ erga illum beneuolentiæ deessem: quod potui, tamen ei non defui. habe igitur à me hos pauciores endecasyllabos Hetrusce conscriptos, Latinos ab alijs, & plures, & elegantiores expectaturus. Vale.

B. R. BERAR. LAVREDANIO S. D.

PRIMVM tibi gratulor, de primo tuo magistratu, etsi tu secundo in loco de eo me certiorem facis; ita enim rerum ordo postulare uidetur. tametsi cum ex tuis studijs, tum etiam naturæ bono multo ante ipse, quàm isti suis suffragijs declararent, sapiens eras. De commentario vero tuo in tres Ciceronis

nis orationes in Rullum, mihi dono missō gratias ago, propediem aliquam etiam relaturus, si non tam nobilem, certè quę ex gratiß animo proficiscatur. Sed redeo ad commentarium. continuò librum aperio, atq; non ad eius (ut fit) initium, sed ubi is se sua sponte patefecit. forte aūt id accidit ad centum nonagesimū tertium folium, ubi ita exponens coacceruare agros, dura locutione Ciceronem usum esse dicis. si quidem coaceruare earum rerum est, quæ coniunctæ cumulum extruunt. quod ut de agro dici possit, non satis cōuenit. qui dicendi modus, ut ego eum paulisper animaduerti, mihi valde arrisit. Nam cum Cicero Rullum inuidiosè ubiq; exagitet: hoc item in loco perargute irridet: non enim solum, inquit, emes agros, sed etiam coaceruabis. hoc est, cumulos agrorum extrues. quasi saxa, atque lapides si sint. Aut quia supra ad sexagesimum tertium folium dixit, coacer uatam pecuniam decemuiralem. item ad octuagesimum folium: ante pecuniæ, coguntur, atque coaceruantur, quàm gleba una emat ur. ut hoc in loco dixerit, coaceruari agros, quasi qui ex coaceruata pecunia emerentur. ut non tantum pecuniā huius lege, sed etiam agros coaceruari viderentur. quæ per risum, atque iocum in Rullum dicta videntur: placuit hæc, non fortasse aliena epistolæ nostræ addere, quæ si tibi,

probabuntur, aliquid erunt. si minus, nihil molestè accidet, si tecum, atque adeo cum cæteris doctiss. viris me quoque proteus iste suo risu fefellerit. Sed penè preterieram de biblioteca illa nobilissima, cui præfectum esse te significas. istā quoque tibi valde gratulor. video enim eam tuis studijs librorum copiam factam esse, quæ non ita cum omnibus communicatur: vnde multa tibi ad tua studia commodissime depromas, licebit. Ego cogito totum Aprilem Venetijs apud M. Cornelium Spallatrensem Archiepiscopum designatum agere. cui post parentes, ac fratrem tuum meo nomine salutem plurimā dixeris. Val.

B. R. IO. VITRIANIO S. D.

VM *Aloy. Cardinale de communi re*
C hodie sum locutus. is eo, quo solet, letiss. vultu mihi respondit, nusquàm nobis esse defuturū. Sed mihi placebat, ut proxime cōstituimus, ut nisi re prorsus explorata, atque etiam cū Germanis illis probè confecta, vllum cū illo verbum faceret. in hanc igitur curam totus incumbes. ut primo quoque tempore utrumque absoluas. Sed miror, qui discedens ad me sub tuū aduentum scribere promiseras, etiam dum nihil miseris. ut nescio quid suspicari cogar, de eo, quod tecum locutus sum. præsertim cum de sum

mi

mi illius viri nomine me certiorem facere debebas. de meis libris cura, si me amas, ut aliquo modo conficiatur, si non tanti, ut mandaui, at quanti queas. Vale.

B. R. HECTORI MIROLIO S. D.

GRATVLOR tibi Bartholomeum fratrem tuum apud Alfonsum Principem nostrum eum locum tenere, quo nemo maiorem, neque digniorem tenet. Sed eo quoque multo magis gratulor, quòd is hunc nobilissimũ gradum cum iuris ciuilis cognitione, tum etiam regendorum populorum summa obtinet prudentia. Nosti cum hic aderas, ut Prætor ab omnibus bonis optimè audiret, utque in causis diiudicandis integre, atque incorrupte se se gesserit. Caue nunc in totius ditionis administratione, quando huic omnes cum vrbanæ, tum etiam Prouinciales causæ deferuntur, quicquàm à veteri illo suo instituto discedat. Hactenus de fratris tui auctoritate, atque integritate. nunc ad te redeo, atq; ad eum virum, quem à me, cum optimis literis, tum etiam melioribus moribus requiris. qui amici tui Principis Ciuis filios in hisce humaniorib. studijs instituat. hos equidem (ut tecum in genue agam) multos reperi. sed omnes omni locupletissimæ conditioni sua studia facile antepo-

nunt. Hoc est, qui aut Bononiæ, aut Patauij, aut Ferrariæ, vbi agunt. aliquid in ijs vel laborioſe, quàm alibi ſine ijs otioſiſſime agere malunt. Si quid aliud eſt, quòd mea opera tibi uſui veniat, ſi me certiorem feceris, dabo operam, ne id fruſtra feciſſe videaris. Vale Ferr. x. calen. Octob. M D LXII.

B. R. SYLVIO PORTIO S. D.

IVLIVS Gaianius mihi refert, te in patriam rediiſſe, atque domi, quicquid reliquæ, uitæ ſuperſit (quod longum ſit opto) id apud cives tuos in otio acturum. Cetera Sylui ante actæ vitæ tuæ omnia prudenter vidiſti. nàm cùm te Venetias admodum adoleſcens, indè Patauium cum tuis Dardanijs, ut optimis ſtudijs operam dares, contuliſti, qui non optimè prouiſum eſt? indè verò doctrinæ tuæ inſigni (de more) ornatus Venetijs medendi artē totam ætatem fœliciter exercuiſti: quod conſiliū quì non ſummoperè laudetur? Quòd verò quicquid indè Lucri feceris, in Bagnacaballenſes poſſeſſiones collocaris, qua prudentia factum ſit, nunc probè conſtat, qui ex earum fructibus ſenectutem tuam omni labore vacuam facillimè alis. hoc verò, quod poſtremum conſilium cepiſti, ut te iſtam viuendi libertatem, atque in ſummum otium vendicares, maturam præ ſe fert prudentiam

tiam. Nauigationem tu quidèm Sylui, quandiù tibi per vires tuas licuit, exercuisti, in qua etiã tuam maris partem fœliciter percurristi. ut verò posteà quàm ille defecere, neque nauis validiores maris fluctus sustinere posset, vela deduxerit, teque in portum receperis, omnem tuam prudentiam facilè superat. Quare tibi tuũ istud consilium valdè gratulor, tuamque istam domum reditionem magnoperè laudo. Vnum illud non sinit, vt hoc meo officio perfungar integro, quòd ciues tui nunc magis, quàm anteà ciuilib. dissidijs laborare videntur. qui etiam in proprias familias teterrimas cædes inducere non dubitant. Sed ista isti viderint. ipse rem tuam ages, atque cum genero tuo, optimo adolescente, cum filia, atque cum eius filiolis viues. si quid tamen istorum animos desæuire, atque ad sanitatem redire posse sentias, te hortor, ut te in ijs inter se componendis fideliß. pacificatorem præbeas, ut non solum corporum, sed etiam animorũ opt. te medicũ probes. non.n. dubito quin tua prudẽtia, tuaq; illa dicendi uirtute, atq; istius ætatis reuerentia, multũ ad eam pacem inter eos concilianda, quę posteà in perpetuũ integerrima seruetur, sis omninò profuturus. quod si obtineres, nõ tuo, sed diuino consilio domum redijsse prorsus iudicaberis. quandò multò magis ciuium tuorũ concordię, quã otio tuo cõsuluisse videberis: sin secus

accidat

accidat, ut obstinatius sæuire pergant, neque quicquam audiant, tùm ad te rediens, solus in tuis studijs conquiesces. in primis autem animum tuum ad veram Christi philosophiam diriges, atque in summo eius in humanum genus collato beneficio cõmoriere contemplando. quo uno diuino studio ita Christianum animum indues, ut quandiù viuas, in summa fœlicitate viuas, cùm posteà decesseris, nil tibi molestum sit ex istis miserijs, quæ summa fœlicitas stultis esse videtur durũ excessisse. hic nostræ Sylui nauigationis certiß. est portus. hic nostræ peregrinationis vnus terminus hæret. hoc illud otium, quod nullo motu perturbari potest. hanc quietem si tibi constitueris, rectissimè posteà omnia. Ego, siquid de meo statu scire cupis, hic sum in cæteris lætus, in uno eo non leuiter affectus, quòd Principem filium adhuc mihi Gallia retinet, neque, quandò eum expectem, quicquam scitur. uerum etiam si scitur, nescitur tamen. Sed quid si ego istic improuiso adsim, teque cupidissimè complectar, mi Sylui, mi Sylui, contrà verò ipse, mi Ricci, mi Ricci, letißimè gestientes? Tu vero interim non solum tuam, sed tuorum etiam valetudinem cura. Fer. III. *Non. Aug.* M D LVIII.

ET

B. R. FRAN. MARTELLO S. D.

ET Cœli ardor ingens, & mea ætas iam pridem ingrauescens non sinit, ut hoc tecum coràm agam. etsi non multum interest, vtrum hoc tecum: an alio faciam modo, quem sciam eo loco meas literas, quo me etiam præsentem faceres, habiturum. Petrus Angelotius huc per hoc, quod vides, anni tempus, ut priuigno suo in iudicio adesset, Bononia profectus est. Eius causam optimè nosti. hic me rogat, ut eam tibi de meliore nota commendem, idque non ad ullam cuiusquàm gratiam, ut iudices, sed ut eam tantum iudices, seque hac summa, atque diuturna molestia liberes. Mihi igitur gratissimum erit, si is intelligat, hanc meam commendationem apud te tantum pondus habuisse, quantum is confidit habituram, hoc est, si illum primo quoque tempore absolueris. quod ut facias, te etiam, atque etiam rogo. Vale.

B. R. ALOYSIO BARBARO S. D.

TAS literas accepi, Barbare (ut te nunc tuo magis, quàm meo modo appellem) ex quibus multiplicem, eamque omnē maximam voluptatem percepi. primùm quià elegantissimè

elegantissimè scriptæ erant, quo ego uno in legendis literis mirificè delector, atq; ita, ut nihil molestius faciã, quàm cùm eius generis literas lego, quæ infantes, atq; omni elegãtiæ ornatu carent. contrà nihil lætius, quàm cũ in ijs quæ tuarũ similes sunt. videlicet, quib. ad omnem rectã scribendi rationem nihil deest, meam lectionem occupo. Deinde, quòd in ijs nõ eam beneuolentiã erga me tuã, quæ trium dierũ breui cõsuetudine inter nos cõflata esset, sed quæ multorum annorũ instituta esse uideretur, facilè perspexi. ut valdè mihi gaudeã. me hac mea postrema senectute tanti, tanq; nobilis viri amicitia auctum esse. in eo verò, quo me tàm liberaliter laudas, qui ego possum, non omni voluptatis titillatione commoueri? præsertim cùm ab eo hæc mea laus proficiscatur, qui cũ ex opt. suis studijs, tùm etiam sanctiss. morib. ab omnib. optime audit? his accedit, quòd hæc omnia eo mihi iucundiora accidere, quo minus expectabantur. non dubitabam equidèm, quæ tua summa visa est humanitas, quin institutæ amicitiæ nostræ optimè memor esses: sed in eo meam expectationem superasti, cum tuis amantiss. literis, quibus omnia mihi, tam amice, tam benigne polliceris. tametsi hoc postremum non paruo animi dolore me affecit. nàm cùm ego idem, à quo primo sermone, quem tecum habui, ita te amare cœperim, ut si tecũ ætatem vixissem, hanc animi

propen-

propensionē erga te mei, quàm oculis, vultu, verbis deniq; præsens facilè perspexti, ut tibi prior non significarim, tuāq; epistolam meæ literæ nō anteuerterint, non leuiter cōmoueor. quòd verò tam liberaliter operā tuā mihi offers, ac quoties opus sit, eā te præstaturū affirmas, non solùm mihi gratū, sed etiam periucundū est. quā tuam tā benigni animi ergà me tui voluntatē, eo, quo tu, hoc est amiciss. facis animo, contrà ego meā tibi recipio, atq; offero. in qua nihilominus, quoties res ferat, te quicquā à me, quàm ego sim à te desideraturus, sinā desiderare. Madio tuo nomine salutem dixi. is non solū eam tibi remittit, sed gratias agit, quòd in tuis scriptis tàm de se honorificā facis mentionem. Vale IIII. Non. April

B. R. HIERON. ZOPPIO S. D.

VM heri forte ad meum (ut dicunt) impressorem venisses, ac ut oculos in foliū quod tum prelo describebatur, coniecisti: librarij mendum offendisses, meq; de eo nondum tibi cognitū, peramice (quæ tua summa est bonitas) commonefeciss: scis quæ multa postea in eam rem ultro, citroque à nobis habita sint: in quib. cum ego quererer multa ad eum modū in toto opere, ut qui quasi memoriter percurrerē, me esse fugitura: doleremque, qui mihi in eo corrigēdo, vel honesta mercede ppositā operā daret,

habere

habere neminem: continno ipse tuam humanissime mihi obtulisti: atque ita, ut vere, atque ex animo eam offere videreris: cui ego, ut debui, maximas gratias egi: cumque etiam, si ea uterer, non nullam me tibi esse relaturum dicerem (etsi cum, vel maximam retulissem, neque isti tuæ tantæ humanitati, neque animo erga te meo satisfeciissem) constanter negasti: te nulla alia mercede ad hoc mihi officium præstandum, quàm qua tuapte natura ad omnibus modis de omnibus literatis viris ample promerendum uti soles, prorsus adduci posse. tum ego varie affectus sum: tuo enim isto officio valdè indigebam: contra verò rustice, ne dicam ingrate, facere videbar, si id gratis à te accepissem: atque ita tibi par in remunerando, atque in accipiendo fuissem, non essem. tamen cum hoc ipse nequaquam ferres, ego vero etiam dum tuo isto benignissimo in me animo plurimum deberem, volui etiam tibi accipiendo magis debere: etsi nihilominus interdum grati animi esse videtur, cũ aliorum benignitatem ad se admittit, quàm etiã cum in alios quicquam ipse benignius confert. Quare Zoppi, & ne inhumanus vidcri possem si tam promptæ benigne faciendi naturæ tuę nõ obsequerer, & parum prudens, si mihi in tanta re non optimè consulerem, statui, ut tu iubes, quando ut ego velim non permittis, tua ope

ra

ra uti: sed ea tamen ingenuè, atque perliberaliter uti. videlicet ut tantum illud folium, quod prelis esset subijciendũ, ipse percurreres: prima vero reliqua, in quibus summus labor est corrigendis, ego perpurgarem. ut quæ me ex nimia, ac frequenti eorum scriptorum lectione perperam, atque inuerse posita falleret, ea ut nouus in ea lectione facilè deprehenderes, atque in suum certum locum reponeres. Sed hoc omne ea tamen ratione, ut quam gratiam a me tibi referri nullam permittis, eam saltem, ut in perpetuum, quod facturus sum, habeam, ne graueris. Vale.

B. R. THOMÆ MVSTIO S. D.

IRCVM *maximum, castrum prætorium,*
C Traiani, atque Claudij portus, quos mihi inspiciendos misisti, mea cum summa delectatione vidi. Pyrri verò Ligorij libellum, in quo nonnullas etiam Romæ veteris partes describit, non mea item sine magna voluptate legi. is mihi quidem vir sumo usus est iuditio: qui in eorum locorum descriptione cum auctores inter se temporum varietate sæpius discrepent, id quãobrem fiat, prius ratione allata, suum postea interponens iudicium, ut se res habet, mea quidẽ sentẽtia vere dijudicat. Sed redeo ad eius integrã, cuius exemplum Cardinalis tuus sibi effingi uelle dicitur, atque ea ratione ab usque Roma ipsa exempla

exemplar huc afferri iussit. Equidē Musti, si quod sentio, mihi tecum dicendū est, illi auctor essem, ut ex solida aliqua materia opus illud extrui iuberet: videlicet, ut in tabulato, quantum id satis esse videretur, septem colles ex aliqua materia attolerentur. postea, quę edificia publica, quæ priuata, quæ sacra, quæ non in ijs essent, construerentur. ita fieret in planicie, ut omnium ædes, templa, basilicę, Thermæ, ac reliqua loca ex eadem materia suis singulis nominibus ascriptis informarentur. qua una mea effingendi ratione omnia planiora haberentur. Continuò. n. cum vijs, multa alia, quæ teguntur, perspicue cernerentur: deinde insulæ, à coniunctis secernerentur. præterea queque ædium facies in suam regionem commode collocarentur. certè prospicientibus, cum omnia distincta essent, neque, ut in coloribus, alia alijs inculcarentur, & locorum cognitionem planiorem, & ad videndum delectationem maiorem haberent. adde ad aspiciendum etiam commodiorem usum, nam quæ in summa tela depicta pars est, nisi scalis adhibitis, haud facile cerni potest. Sed redeo ad tua exempla, ea simul unà cum libro tibi remitto, gratiasque, quòd eorum copiam mihi tam benignè feceris, minimè vulgares ago. Vale.

B. R. ALYS. DVRELLIO S. D.

VT à te nudius quintus discessi, ruri sum vindemiam curans. quæ non plenis labris hoc anno exundabit. Vites enim, cuiusque generis (ut planè scis) in primis autem aureolæ, quæ apud nos in maximo sunt precio, ex superiori illo hiberno frigore ad ipsas radices interiere: ut noster congius ex prelis ipsis ad tres nostras libras peruenerit, amplius etiã, ut audio, alibi. meus tamen ager in vite minus, quàm in segete sensit. quem spero, quantum mihi in ea detraxerit, tantum in vino esse repositurum. Ego puto te mecum duas istas ferias per tuos discipulos esse posse. quare te expecto. Vale. ex meo Quartisano.

B. R. ALOY. DVRELLIO S. D.

ITA est Aloysi, quemadmodum ego tibi dicebam, de verbi ascribere ratione. ut is tantum ascribat, qui superiora scripserit, non ut qui alienis literis aliquid mandat ascribi, ipse ascribere dicatur. nam quod ad ea loca, quæ adducis ad Atticum, nihil meæ sententiæ aduersantur. primũ inquit. Terentia tua magnos articulorum dolores habet. & te, soro-

remque tuam, & matrem maxime diligit, salutemque plurimam tibi ascribit. & Tullia delitiæ nostræ. ijs. s. literis, inquit Cic. quas ad me scribũt. nõ autẽ his, quas a me nũc tibi missas, legis, tibi salutem ascribunt, utraq; .n. aberat. Ita, & in secundo loco cum ait. Alexis, quòd mihi totiẽs salutem ascribit. est gratum, id est, in ijs item literis, quas tuo nomine mihi scribit. is enim puer Attici amanuensis erat. vel fortasse cum ab esset Alex. scribens ad Atticum, semper adderet, ut suo nomine Cic. salutaret. vt prorsus videas, non recte dici, salutem quibus iussisti, omnibus dixi. qui contra eandem tibi ascribunt. quia nihil ipsi supra scripserant. sed dicendum fuisse, qui contra, ut tibi eandem ascriberem, iusserunt. Vale.

B. R. ALOYSIO DVRELLIO S. D.

N tibi Aloysi, idque paucis, neque .n. E res est admodum obscura, quid sit seruum raso capite pileum capere, quique pileati serui dicantur. mos fuit apud Romanos, ut seruis, cum manu mitterentur, caput abraderetur, atq; ipsi posteà pileum in illud induerent. quem morem Plautus attigit in Amphitrione in postremò primę scenæ carmine, ubi Sosia exoptat, ne ab Amphitrione quoq; hero suo agno

scatur

fratur, ut liber fiat. Plauti verba hæc sunt.

„ Ibo ad portum, atque hæc, ut sunt facta, he-
„ ro dicam meo,
„ Nisi, & is quoque me ignorabit, quod ille fa-
„ ciat Iuppiter,
„ Vt ego hodie raso capite caluos capiã pileũ.

Hoc est (inquit Sca.) ut liber fiam. quem morem etiam Liuius in postremò quinto quintæ decadis libro planius explicat, ubi dicit. Prusiam Regem pileato capite Romanorum legatis obuiam ire solitum, ut qui se Romanorum libertum profiteretur. scis enim seruos, postquàm libertate donati sunt, libertos vocari. Liuij verba tibi adducere placuit, ille igitur.

Polibius eum regem indignum maiestate nominis tanti, tradit pileatum capite raso obuiam ire legatis solitum, libertumque se Po. Ro. ferre. & ideò insignia ordinis eius gerere. illud ego addo, me de Iulio Scaligero doctissimo viro, audisse aliquando, seruos illos capillos postea extra vrbem certa porta efferre, atq; humi fodere solere.

Hunc quoque morem raso pilei accipiendi capite, vi seruasse videntur, qui aut naufragium fecissent, aut periculosissimam maritimam tempestatem vitassent. Vnde ille.

„ Gaudent quoque vertice raso
„ Garrula seruati narrare pericula nautæ.

Quasi qui pro libertate donata vitam à Deo

receptam significarent. Quidam etiam serui pileati venibant. ut qui in bello capti essent, coronam in venditione gestabant. quorum pileus id præse ferebat, ut venditor in eorum venditione nihil emptori se præstaturum significaret. Vale.

B. R. ALOYSIO DVRELLIO S. D.

VM *uaria lectio sit in eo Virgilii uersu, de quo ad me scribis,* (cheo.

C

„ *Nec seruata fides cineri promissa Si*

alii enim Sicheo, alii Sicheio, legunt, utra uerò uerior sit, quæris. Ego Aloysi lego Sicheo, neq; id pro Sicheio, ut Seruius, & qui Seruium sequuntur. mea autem est hæc ratio. ut Dido queratur, se nō præstitisse fidem cineri Sichei, quam Sicheo dederat uiuo. se scilicet nulli unquam nupturam, si illi superstes māsisset. id quod etiam, si interpūctio fiat post cineri, manifestè apparebit. legas enim hoc modo. Non seruata fides cineri, promissa Sicheo, ut diuersum sit cineri, & Sicheo, non autem, ut illi ineptè unum faciunt, cineri Sicheo, quasi Sicheio. opponit enim poeta cineri Sicheo. Hic meus est sensus, quem locum etiam in nostro in quartum Aeneid. librum ita exposuimus. alii aliud, ut magis illis placet, sentiant. Vale.

B. R.

B. R. ANT. FERRARIO S. D.

RVMBVS olim Rauennas, atque Aſparagus primas inter alios ferebant. nunc his Cinara acceſſit nobiliſſimus. Patellas Rumbi implebant. Aſparagus quemuis pollicem caſſitudine, caſeum recentem mollitudine ſuperabat. Cinaræ uero ſingulæ ſcitulam complēt. Stipitis etiam medulla ad edendum tenerrima, atq; guſtui minime eſt ingrata. Taceat Neapolis, Genua, Hiſpania, & ſi quid uſquam locorum præſtantem Carduum profert. Sed heus tu, quid mei libri habent cum Cinaris? in quarum formam tā facile conuerſi ſint? non enim id de illis dici poteſt, quod de Catulli libro dicitur, qui ad Sermionem in Benaco, in Carpionem Piſcem commutatus eſt. certe ueri ſimiliori ratione in noſtris factum uideri poteſt, quando ex foliis utrique conſtant, & ſi earum compoſitione, quæ ſquammas imitātur, multo ad aſpiciendum pulchriores, quā mei libri ad legendum ſunt ſuauiores. nō poſſum tamen concedere, ut ita tractantem, atque legentem acutè pungant, quemadmodum tuæ faciunt Cinaræ. ſed multa ſunt, quæ foris horreſcant, atque armentur, intus tamē ſuauiſſimum præbeāt cibum, in quorum genere hoc Cardorum eſt genus. Quare mihi gratiſſimæ accidere, ſiue illæ

etiam pro meis libris uenerint. Sed eo multo etiam gratiores fuere, quod maiorem eorum partem meo Pr. dono misi, quas (ut nuntius retulit) mirificè laudauit. Vtinam autem tibi commodũ esset, item ad eum numerum, quanti quanti uenirent, mittere. Sed non facilis uia est, neque qui laborem ferendi ferant, facile reperiuntur. sed ut tibi uidebitur. Vale. Fabrio, atque meis Abiosiis salutem. Ferr.

BARTH. RICCIVS. M. ANT. GAMBARONIO. S. P. D.

APHII tui orationem, quam in funere nostri Delphinii, cum omnium scientiarum doctiss. uiri, tum in totius uitæ cursu probatissimi Franciscani sacerdotis habuit, partim summo meo cum dolore, partim etiam uoluptate perlegi. dolore, quo tanti mei amici morte quam maxime sum affectus. uoluptate, cũ eũ uideo ab eloquentiss. adolescẽte de more laudatũ. cui solatio id quoque accedit, quod hũc uideo æquiss. passibus magistrum suum breui assecuturum. ut quod damni in illo factum sit, iste nõ multo post sit optime præstaturus: in quo neque ego separatim mei amandi totum desiderium omisero. quando in hoc meo Bartholomeo illud sim optime renouaturus. ad quod mecum mutuo faciendum,

dum, hoc modo uisus sum benigne illum inuitare, ut, quemadmodum ego illū ex eius scriptis amare cœpi, ita ille quoque, si prius non fecit, nunc me ex meis diligere ĩcipiat. mitto igitur tibi mearum epistolarum uolumen, cum ea oratiuncula, quam proxime edidi, quæ illi meo nomine dederis. me uero, ut mutuo diligat, etiam rogabis. Vale, quando non mihi satis est dicere, cura, ut conualescas.

B. R. HIPPOL. ZAFALEONIO S. D.

TV rationē ineo, nisi post xv. dies, a quo die constitueram, ad uos uenire nō possum, tot enim reliqua uindemia sibi dies apposcit. partim enim in labro musta ebulliunt, partim in uuis etiam dum matureſcunt, ut aureū. Quare si ad eum diem tuam absentiam sustinere poteris, nam desumptu, istic quoq; domi. es, neq; adhuc ad docendum est redeundum, nō te hora longius reycio. decē postea reliqui sunt dies qui in Regiensi, atq; Mutinensi itinere sunt cōsumēdi. Quin si uacaret, cogitabā etiā Patauium a nostro domum reditu, ut ipse tuos, ego uero meum Cardinalem qui III. id. Septemb. cum sororibus Pr. ad Balnea est discessurus, uiseremus. Quid uero si Vitrianius quoque se tertium comi-

tem adiungat? ò feliciß. Iter. ſcribas igitur mihi, ut. ſciam an mihi cum Bacco properandum, an lentius ſit agendum. Vale. Ferraria. non. Septemb. MDLXII.

RICCIVS ZAFALEONIO. S.P.D.

COMACLIENSES auratæ, craſſiora illa, illa ſalſamenta diffractis uiminеis cratibus aufugere, abiere, omnia ad unum in ſuum regnum rediere, noſq; in ſicco reliquere. neque inde hoc anno ulla ui Ventorum amplius educi poſſunt. Vides enim quid Sacratius Cardinali noſtro reſpondeat. ſe iam prouinciā illam alteri decreuiße. ut Dij illum male perdāt, qui nos peſſime perdidit. Cum tamen eas literas Cauallerio legendas miſi. reſpondit, nihil eſſe, quod uerear, eam enim operam ſe nobis nauaſſe inquiens, ut ille alter cedere cogatur, neque factus, etiam ſi factus ſit, nos uero ueri hominum piſcatores futuros. ego tamen ſi non tantorum piſcium, quam hominum malim. quando is tamen piſcatus ad hominum quoque uictum maxime facit, non multo minus hunc, quam illum cupio piſcatum. Quare ipſe tantum animas Deo, nobis uero eius generis piſces, qui maxime probantur, expiſcaberis. utrum autem difficilius, non ſatis dixerim. magis enim illorum animi in peccato dominatur,

natur, quam pisces in suo amplo mari libere cursitantes peruagantur. Si Petri tamen retibus integris utaris, magnam utriusque generis piscium facies predam. Hactenus de Comaclensibus. de Arcoao melior est spes. Tridento a Cananio ad nostrum Cardinalem literæ expectantur quibus tuo illi illam det. ecquid aliud? nihil, nisi ut Valeas. Vale.

B. R. HIPPOL. ZAFALEONI. S. D.

REFECTO non una hominum est in rebus constituendis deliberatio. in singulas enim horas semper aliquid accedit, quo quis quid constituerit, commutare cogatur. Ego tibi scripseram, ut me Bononiæ expectares ad decimum diem, unde postea Mutinam, atque Regium in reditu uiseremus. ut uero domum reduxissemus, Patauium peteremus. nunc tota hæc ratio commutata est. ac retro ordine itinere uerso, commodius nobis accidere uidetur. Quare te expecto, ut Patauium proficiscamur, cum uero inde redierimus, ego cum Vitriano, si minus per tua studia te nobis comitem præbere potueris, reliquam meam conficiam peregrinationem. Vale.

B. R. LAVR. FRIZZOLEO. S. D.

CENTIES, & amplius diem illum, quo a nobis Romam discessisti, felicem, faustũq; una, una Roma est, in qua uiri extolluntur, & summa fiunt miracula. ut etiam stipulatores ad Cardinalatum perueniant. in cæteris urbibus, ut in minorib. paludibus satis est, si minutos pisciculos etiam si aureis hamis piscaris, capias. in una Roma, uel ferreis Balenæ capiuntur. ut ego rectè olim hoc tibi diuinarim. sed hoc initium est. quod tamen tibi ualde gratulor. cui medium, huic uero extremum æque, ut respondeant, ita cupio, ut ea quoque possim iam tibi gratulari. sed cum uenerint, non enim dubito, quin meo tempore ueniant, eorum gratulationi non sum defuturus. Contra ego nuuc a te expecto in laudem Falopij nostri unam ex tuis odis, quas ex intimis sensibus eruere soles. fac, si me amas, ne frustra expectem. Vale. Antonianioq; nostro salutem.

B. R. IO. VITRIANIO. S. D.

NICOLAVM isthuc misi dedita opera. qui mihi agninas eius generis pelliculas, quas uulgo morticinas appellant

uesti

ueſti ſub ſuendas, emeret. te rogo, ut cum illo ſis ad iſtos pelliones, uideaſq; in primis, ut illæ eo nigrore ſint, quæ uel piloſum ſericum ſuperent. pilo uero incompoſito, quiq; magis undulam, quam aquam æquabiliter profluentem imitetur. præterea ne tineis attactæ ſint. De noſtris autem montibus, uide ne abortum faciant. mures modo pariant, ſed eius tamẽ generis, quos mihi ſignificas. ſed ego metuo, ne potius in fumum eum, qui hominum ultus tam ridicule depingit, euaneſcãt. Vale. Ferr.

B. R. TIRESIO S. D.

QVANTVM *Clientes patronis ſuis debeant, non te fugere certò ſcio. hi enim in illorum fortunis in iudicijs tuendis omne ſtudium, atque laborem adhibent. quid ab illis ſit, diligenter exquirunt. quid contra aduerſarius obijcere poſſit, etiam diligentius animaduertunt. in ſuo autem defendendo, nihil omittunt. in aduerſario item refellendo, omnia in cauſam ſuam conferunt. Quare cum ego uno Contulio meo, & in cauſis Patrono, & extra cauſas amico etiam familiariter utar. huic omnia commoda non ſolum optare, ſed etiam, in quo poßim, prodeſſe debeo. Is unicum habet optimæ indolis filium, quem tibi in humanioribus ſtu-*

dijs

dijs instituendum mittit. Quoniam verò pater est, & unici pater est filij, huic cum omnia præstet, non paterno tamen amori satisfacit. Quare fit, ut cum nihil tuo studio, tuæque diligentiæ diffidat, tamen a me contendat, ut eum tibi diligenter commendem. Te igitur rogo, ut meæ quoque causa, tuo isti diligentissimo in eum studio aliquid etiam addas, atque eum in tuis habeas interioribus discipulis. Quod si feceris præterquam, quòd mihi gratiß. erit: polliceor tibi Contulium eius parentem (præter constitutam mercedem) gratissimum uirum quotidie te esse cogniturum. Vale. idibus Decemb.
M D L X I I.

F I N I S.

ERRATA. CORRECTA.

conra	*fol.*1	*contra*	1
homontius	2	*homonculus*	2
uirum	8	*uerum*	8
pollictor	9:	*polliceor*	9:
cogunt	13:	*coguntur*	13:
eondenauit	15:	*condonauit*	15:
ea	16	*eam*	16
meum	19	*meorum*	19
reddeat	20	*redeas*	20
ſgumbros	24:	*ſcombros*	24:
Heroius	25	*Heroibus*	25
elapſus	25:	*lapſus*	25:
pede	26	*in pede*	26
permittente	26:	*permittentem*	26:
ſumptæ	31:	*ſumptu*	31:
Iudices	32:	*cæteri Iudices*	32:
noluit	53	*uoluit*	53
ſeccurrius	53	*ſecurius*	53
canerem	54	*cameræ*	54
ſummam	56	*ſumam*	56

Cætera ſunt leuia errata, quæque lector ſua prudentia facile animaduerteret, atque corriget.

A di 19 di Agosto 1641

A La Guera ben mio